IDEEA CRĂCIUNULUI ŞI TAINA EULUI. ARBORELE CRUCII ŞI LEGENDA DE AUR
şi alte conferinţe referitoare la Crăciun

Traducere de:
DIANA SĂLĂJANU
PETRE PAPACOSTEA

©2003 Toate drepturile pentru traducerea în limba română sunt rezervate
Editurii UNIVERS ENCICLOPEDIC

Coordonatorul colecției: biolog dr. PETRE PAPACOSTEA
Redactor: MARIA STANCIU
Concepția grafică a copertei: VENIAMIN & VENIAMIN
Tehnoredactor: LILIANA KIPPER

Societatea antroposofică din România
Strada Vișinilor nr. 17, sector 2, București
Tel.: 021 323 20 57

ISBN : 973-8240-90-5

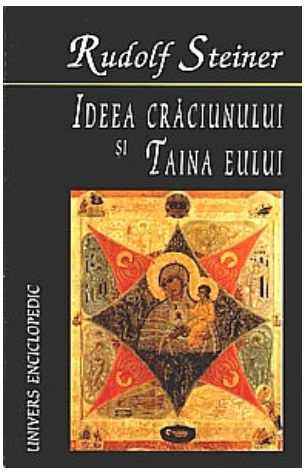

COPERTA IV

Pentru cititorii născuţi în secolul al XX-lea, obișnuiți să vadă în sărbătorile Crăciunului numai povestea duioasă a Copilului Sfânt născut în ieslea încălzită de suflul animalelor domestice, în care îl vizitează atât păstorii cât si cei trei regi-magi de la Răsărit, lectura conferinţelor ţinute de Rudolf Steiner cu prilejul Sfintei Sărbători în diferiţi ani, dintre care o parte sunt reunite în volumul de faţă, trebuie să trezească o vie uimire. Ele ne dezvăluie faptul că această sărbătoare de bază a crestinismului este un punct de rezonanţă cu întreg trecutul omului, de la căderea lui Adam în păcat până la Evenimentul de pe Golgota, și cu misiunea omenirii pentru evoluţia viitoare a Pământului până la sfârşitul zilelor.

Lectura acestor conferinţe contribuie, pentru cel ce are cunoştinţele de bază ale ştiinţei spiritului, la înălţarea spiritual-sufletească proprie şi la deschiderea de noi perspective în înţelegerea şi orientarea vieții.

biolog dr. PETRE PAPACOSTEA

CUPRINS

Treptele adevărului (biolog dr. Petre Papacostea)

În legătură cu publicarea conferinţelor lui Rudolf Steiner

Ideea Crăciunului şi taina Eului. Arborele Crucii şi Legenda de aur (traducere de Diana Sălăjanu) — *Berlin, 19 decembrie 1915* (GA 157a)

Misteriul Crăciunului. Novalis, clarvăzătorul şi vestitorul lui Christos (traducere de Diana Sălăjanu)

- **Cuvinte introductive** (Marie Steiner)
- **I. Novalis – clarvăzătorul** — *Berlin, 22 decembrie 1908* (GA 108)
- **II. Dispoziţia la Crăciun** — *Berlin, 26 decembrie 1909* (GA 117)
- **Cuvânt însoţitor la conferinţa precedentă şi la cea următoare** (Marie Steiner)
- **III. Novalis ca vestitor al Impulsului christic care trebuie înţeles în mod spiritual** — *Köln, dimineaţa, 29 decembrie 1912* (GA 143)
- **Cântece duhovnicesti de Novalis** (traducere de Petre Papacostea)

Semne şi simboluri ale sărbătorii Crăciunului (traducere de Petre Papacostea)

- **Naşterea Luminii. O contemplaţie de Crăciun** — *Berlin, 19 decembrie 1904* (GA 90f)

Crăciunul ca simbol al victoriei Soarelui — *Berlin, 14 decembrie 1905* (GA 54)

Semne şi simboluri ale sărbătorii Crăciunului — *Berlin, 17 decembrie 1906* (GA 96)

TREPTELE ADEVĂRULUI

Antroposofia este un curent spiritual modern, fundamentat de austriacul Rudolf Steiner (1861–1925), personalitate complexă, dotată cu capacitatea de a dezvolta în mod consecvent şi interactiv atât mistica înaltă bazată pe experienţe interioare care l-au condus la cercetări aprofundate în lumea spirituală, cât şi gândirea riguros ştiinţifică despre spirit, prin opoziţie cu tendinţele materialismului dominant în secolul al XIX-lea şi prima parte a secolului al XX-lea. Materialismul urmărea eliminarea nivelului divin-spiritual din cunoaştere prin contestarea existenţei acestuia în Univers, ceea ce l-a îndreptăţit pe R. Steiner să afirme: „Tragedia materialismului constă în faptul că nu poate înţelege ce este materia".

Pentru a sintetiza conţinutul de idei al antroposofiei sau ştiinţei despre spirit vom porni de la un principiu de bază formulat chiar de Rudolf Steiner: „Oricărei realităţi materiale din Univers îi corespunde ceva spiritual şi orice realitate spirituală din Univers primeşte la un moment dat expresie în lumea materială". Întreaga evoluţie, mai întâi biologică şi apoi social-istorică, a umanităţii este o ilustrare vie a acestui principiu. Cunoaşterea directă a resorturilor spirituale ale umanităţii, ca şi cunoaşterea exterioară a materiei, se obţine numai prin eforturi susţinute de perfecţionare a structurilor noastre sufleteşti şi spirituale, pentru a deveni apţi şi demni de dezvoltarea conştientă şi responsabilă a relaţiei omului cu lumea spirituală în toată puritatea indispensabilă acestui scop. Unul din principalele scopuri ale antroposofiei constă în deschiderea căilor cunoaşterii de sine, fapt necesar pentru evoluţia viitoare a omenirii. Atât cunoaşterea de sine cât şi înţelegerea coerentă a lumii interioare şi a ambianţei telurice şi cosmice se pot dobândi prin studiul scrierilor antroposofice, întrucât logica riguroasă a expunerilor oferă gândirii posibilitatea aprecierii valorii acestora, chiar şi în lipsa accesului personal direct la lumile spirituale. Omul apare astfel ca o fiinţă dublă, cu problematică cosmică şi problematică terestră, având sarcina realizării sintezei superioare a acestora.

În consecinţă, antroposofia este ştiinţa despre spirit care ne dă posibilitatea înţelegerii *raţiunii de a fi* a structurilor şi evenimentelor aparţinând lumii sensibile, precum şi a înlănţuirii acestora în timp şi spaţiu. Ea nu este o fundamentare teoretică pusă la îndemâna unei „secte religioase", cum încearcă să denigreze unele scrieri mişcarea antroposofică, ci reprezintă calea spirituală de valorificare concretă a forţelor de iubire aduse de Hristos pe Pământ, atât de necesară într-o perioadă în care dezbinarea între oameni se manifestă în toate relaţiile individuale şi de grup. Există, în prezent, antroposofi aparţinând celor mai diferite confesiuni religioase care consideră că au găsit, în sfârşit, în antroposofia lui R. Steiner un limbaj comun capabil să creeze baza pentru o nouă deschidere spirituală către lume, prin înţelegerea corectă a momentului-cheie pentru întreaga evoluţie cosmică pe care l-a reprezentat Evenimentul de pe Golgota de acum 2000 de ani.

Antroposofia nu este teorie, ci cunoaştere vie, ceea ce se reflectă în faptul că a pus toate premisele şi a elaborat soluţii valoroase în diferitele domenii aplicative marcate de consecinţele tuturor situaţiilor de criză caracteristice lumii actuale pe care Rudolf Steiner le-a prevăzut cu 8-9 decenii în urmă. Astfel, pe baza cunoaşterii aprofundate a omului (antropologia antroposofică), Rudolf Steiner, colaboratorii şi urmaşii săi au elaborat principiile şi metodele terapeutice ale medicinii antroposofice, ale agriculturii biodinamice, ale sistemului pedagogic Waldorf, ale tripartiţiei sociale, au dat naştere unui impuls original în arhitectură etc. Putem conchide că antroposofia este totodată o cale de cunoaştere obiectivă, o cale de autocunoaştere şi o cale de viaţă. Ea este prelungirea în Eul omului actual a activităţii lui Hristos, a Logosului care a acţionat de la începutul existenţei Universului.

Mişcarea antroposofică, care s-a separat din mişcarea teosofică, s-a dezvoltat independent, şi numai în mod eronat sau abuziv este asociată cu alte curente şi organizaţii actuale. Ea deschide perspective luminoase educaţiei pentru libertate, iubirii dintre oameni şi colaborării cu natura, iar spiritualitatea românească, constitutiv creştină şi cu o largă deschidere spre înţelegerea integrării omului în Cosmos, este o matrice gata pregătită pentru receptarea şi dezvoltarea acestor imperative ale mileniului III.

biolog dr. PETRE PAPACOSTEA

ÎN LEGĂTURĂ CU PUBLICAREA CONFERINŢELOR LUI RUDOLF STEINER

Baza ştiinţei spiritului orientată antroposofic o constituie lucrările scrise şi publicate de Rudolf Steiner (1861–1925). Pe lângă aceasta, el a ţinut, între 1900–1924, numeroase conferinţe şi cursuri, atât în faţa unui public larg, cât şi pentru membrii Societăţii teosofice, mai târziu ai Societăţii antroposofice. Vorbind în mod liber, el însuşi a dorit iniţial ca aceste conferinţe să nu fie consemnate în scris, deoarece ele erau concepute drept „comunicări orale, nedestinate tiparului". După ce însă s-au finalizat şi răspândit tot mai numeroase variante incomplete şi eronate după stenogramele şi notiţele auditorilor, s-a văzut nevoit să reglementeze problema acestora. Şi a încredinţat Mariei Steiner von Sivers această misiune. Ei i-a revenit sarcina de a-i desemna pe cei care au dreptul să stenografieze conferinţele, de a asigura administrarea stenogramelor şi revizuirea textelor pentru tipar. Din cauză că, fiind extrem de ocupat, Rudolf Steiner nu a putut corecta el însuşi textele, decât în cazuri foarte rare, în privinţa tuturor conferinţelor publicate trebuie să se ţină seama de această rezervă a sa: „Va trebui să se aibă în vedere faptul că în stenogramele nerevizuite de mine se găsesc greşeli".

În legătură cu raportul dintre conferinţele pentru membri, care,la început, erau accesibile numai sub formă de manuscrise tipărite pentru uz intern, şi cărţile sale, destinate publicului larg, Rudolf Steiner îşi exprimă punctul de vedere în lucrarea autobiografică ***Mein Lebensgang*** (***Viaţa mea***), capitolul 35. Cele spuse acolo sunt valabile, în egală măsură, în ceea ce priveşte cursurile ţinute, care se adresau unui cerc restrâns de participanţi, familiarizat cu bazele ştiinţei spiritului.

După moartea Mariei Steiner (1867–1948) s-a trecut, conform indicaţiilor sale, la tipărirea unei ediţii a operelor complete ale lui Rudolf Steiner (Rudolf Steiner – Gesamtausgabe, GA). Volumul de faţă constituie o parte a acestei ediţii.

Rudolf Steiner

IDEEA CRĂCIUNULUI ŞI TAINA EULUI. ARBORELE CRUCII ŞI LEGENDA DE AUR

Berlin, 19 decembrie 1915

Să ne gândim azi, mai întâi, cu toată puterea inimilor noastre, la cei care se află afară, pe câmpul de luptă, acolo unde au loc evenimentele actuale, şi care trebuie să se implice cu sufletul şi viaţa lor în marile misiuni ce revin epocii noastre:

Spirite ale sufletelor voastre,
Paznici activi,
Fie ca aripile voastre să aducă Iubire rugătoare sufletelor noastre
Ale oamenilor pământeni
Încredinţaţi pazei voastre,
Pentru ca, unită cu puterea voastră,
A noastră rugă să strălucească,
Ajutând sufletele pe care le caută cu iubire!

Iar pentru cei care au trecut deja prin poarta morţii, în această perioadă de grele sarcini puse în faţa omenirii, ca urmare a marilor imperative ale epocii prezente, vom rosti încă o dată aceste cuvinte, sub forma următoare:

Spirite ale sufletelor voastre, paznici activi
Fie ca aripile voastre să aducă
Iubirea rugătoare a sufletelor noastre
Oamenilor sferelor, încredinţaţi pazei voastre
Pentru ca, unită cu puterea voastră,
A noastră rugă să strălucească, ajutând
Sufletelor pe care le caută cu iubire!

Iar spiritul pe care noi îl căutăm prin eforturile noastre spirituale, acel spirit care, pentru mântuirea Pământului, pentru libertatea şi evoluţia omenirii, a trecut prin Misteriul de pe Golgota, acel spirit la care ne gândim în mod deosebit tocmai astăzi, El să fie cu voi şi cu grelele voastre îndatoriri!

Ne gândim la acele cuvinte care răsună din adâncurile Misteriilor evoluţiei pământeşti:

Revelare a divinului în înalturile existenţei
Şi pace oamenilor de pe Pământ,
Care sunt pătrunşi de o voinţă bună.

Şi, mai ales la apropierea Nopţii Sfinte de Crăciun din acest an, trebuie să ne gândim: Ce sentimente ne leagă de aceste cuvinte şi de adâncul lor sens cosmic? Ce ne leagă de sensul lor cosmic adânc, pe care nenumăraţi oameni îl simt, în aşa fel încât prin el răsună cuvântul Pace, într-o vreme în care această pace ocoleşte existenţa noastră pământească, pe o arie foarte întinsă. Cum ne gândim în aceste vremuri la cuvintele ce răsună de Crăciun?

Există totuşi un gând care ar trebui, poate, alăturat acestor cuvinte, ce răsună în lume, în aceste vremuri, să ne atingă şi mai adânc decât în alte vremuri. Un gând! Popoarele stau unele în faţa celorlalte pline de duşmănie. Sânge, mult sânge udă pământul nostru. Am fost nevoiţi să vedem, să simţim în jurul nostru nenumăraţi morţi. O suferinţă infinită urzeşte, în jurul nostru, atmosfera simţirii şi a sentimentului. Ură şi aversiune străbat în toate direcţiile spaţiul spiritual şi ele ne arată cât de departe, foarte departe sunt încă oamenii epocii noastre de acea iubire pe care voia s-o vestească cel a cărui naştere o sărbătorim de Crăciun. Un gând iese totuşi în evidenţă în mod deosebit. Ne întrebăm: Cum e posibil ca un duşman să stea împotriva altui duşman, un adversar împotriva altui adversar, cum e posibil ca oamenii să-şi aducă unii altora moartea şi să treacă apoi prin aceeaşi poartă a morţii, cu gândul la Regentul divin al luminii, la Iisus Christos? Ne gândim la faptul că pe toată suprafaţa Pământului, peste care se întind războiul şi durerea şi dezbinarea, toţi aceia care sunt atât de dezbinaţi pot fi una prin faptul că, în cel mai adânc străfund al inimilor lor, au legătură cu Acela care a intrat în lume în acea zi pe care o petrecem, într-o atmosferă de sărbătoare, în Noaptea de Crăciun, ne gândim la faptul că dincolo de întreaga duşmănie, de întreaga aversiune, de întreaga ură, în sufletele umane se poate ivi, în aceste vremuri, din mijlocul sângelui vărsat şi al urii un sentiment, gândul că toţi suntem intim legaţi cu Unul, cu Acela care a unit inimile prin ceva care e mai presus de tot ceea ce-i va putea vreodată separa pe oamenii de pe Pământ. Acesta este un gând de o infinită măreţie, un gând de o mare profunzime a simţirii, gândul la Iisus Christos, cel care-i uneşte pe oameni, oricât de dezbinaţi ar fi ei în toate problemele lumeşti.

Dacă vom gândi în acest fel, atunci vom dori să-l concepem într-un mod cu atât mai profund tocmai în epoca prezentă. Fiindcă atunci vom presimţi cât de mult are legătură cu acest gând tot ceea ce, în cadrul evoluţiei omenirii, trebuie să devină mare şi puternic şi grandios, pentru ca inimile, sufletele umane să poată ajunge într-un alt mod la multe dintre lucrurile care acum trebuie cucerite pe o cale atât de sângeroasă.

El să ne facă puternici, El să ne dea putere, El să ne înveţe să simţim cu adevărat, în sensul cel mai real al cuvântului, pe tot cuprinsul Pământului, dincolo de orice separaţie, sfintele cuvinte ce răsună de Crăciun, acestea sunt lucrurile pe care trebuie să şi le spună mereu, în fiecare Noapte Sfântă, acela care se simte în mod real unit cu Iisus Christos.

În istoria creştinismului există o tradiţie care apare în mod repetat în epocile mai târzii şi care, timp de secole, a fost o datină, în anumite ţinuturi creştine. În vremurile vechi, în diferite ţinuturi, credincioşilor le erau oferite, de către reprezentanţii Bisericii, nişte imagini scenice ale Nopţii Sfinte. Tocmai în aceste vremuri foarte vechi, redarea Misteriului Nopţii Sfinte începea prin citirea, ba uneori chiar prin reprezentarea scenică a Creaţiunii, a istoriei creării lumii şi a omului, aşa cum este ea descrisă la începutul Bibliei. Se arăta mai întâi, în special în perioada Crăciunului, cum din străfundurile Universului a răsunat Cuvântul Cosmic, cum din Cuvântul cosmic a luat naştere, încetul cu încetul, Creaţiunea; cum Lucifer s-a apropiat de om, cum din această cauză oamenii şi-au început existenţa pământească într-un alt mod decât le fusese menită iniţial, înainte de venirea lui Lucifer. Era prezentată întreaga istorie a ispitirii lui Adam şi a Evei, şi se arăta apoi în ce fel a fost

integrat omul în istoria anterioară Vechiului Testament. S-a adăugat apoi ceea ce era înfăţişat în mod mai mult sau mai puţin amănunţit în scenetele care, în secolele VI, XVI, XVII şi XVIII, s-au transformat, în regiunile Europei Centrale, în piese de felul celei pe care am văzut-o azi*.

* Piesa despre Naşterea lui Christos originară din ţinutul Pfalz.

Din tradiţia care, izvorând dintr-o idee infinit de mare, a făcut ca, de sfânta sărbătoare a Crăciunului, începutul Vechiului Testament să stea alături de istoria plină de taină a Misteriului de pe Golgota, din ceea ce, pe baza acestei idei, a făcut să se întâlnească cele două mari istorii sfinte, în epoca prezentă n-a mai rămas decât foarte puţin, n-a mai rămas decât faptul că, în calendarul nostru, înainte de ziua Crăciunului se află ziua lui Adam şi a Evei. Acest lucru îşi are originea în aceeaşi idee.

Dar, în vremurile vechi, şi pentru aceia care, pe baza unor idei, a unor sentimente mai profunde sau a unei cunoaşteri mai adânci trebuiau să înţeleagă, prin învăţătorii lor, Misteriul Crăciunului şi Misteriul de pe Golgota – pentru ei era înfăţişată an de an o mare, o vastă idee simbolică: ideea despre *originea Crucii*. Dumnezeu, cel care este înfăţişat oamenilor în Vechiul Testament, le dă oamenilor, reprezentaţi prin Adam şi Eva, porunca: Aveţi voie să mâncaţi din toate fructele grădinii, dar nu din fructele ce cresc în pomul cunoaşterii binelui şi răului. Şi pentru că au mâncat din acest pom, ei au fost alungaţi de pe scena originară a existenţei lor.

Pomul însă – acest lucru era descris în cele mai diferite feluri – a ajuns pe o cale oarecare la şirul de neamuri din care, apoi, a provenit şi învelişul trupesc al lui Iisus Christos. El a ajuns acolo prin aceea că atunci când Adam, omul căderii în păcat (aşa erau descrise lucrurile în anumite epoci), a fost îngropat din mormântul său a răsărit iar acel pom care fusese îndepărtat din grădina Raiului. Vedem apărând gândul: Adam zace în mormânt, el, omul care a trecut prin păcat, el, omul care a fost ispitit de către Lucifer odihneşte în mormânt, el s-a unit cu trupul pământului. Dar din mormântul său răsare pomul; pomul care poate răsări acum din pământ, din pământul cu care a fost unit trupul lui Adam.

Lemnul acestui pom trece mai departe, la neamurile din care face parte şi Avraam, din care face parte David. Şi din lemnul acestui pom, care, deci, se afla odinioară în Paradis, care a crescut apoi din nou din mormântul lui Adam, din lemnul acestui pom a fost făcută Crucea pe care a fost răstignit Iisus Christos.

Aceasta este ideea care a fost explicată mereu, neobosit, de către învăţătorii lor, acelora care, pe baza unor predispoziţii mai adânci, urmau să înţeleagă tainele Misteriului de pe Golgota. Are un sens adânc faptul că, în vremurile vechi şi, de asemenea, în prezent în asemenea imagini erau exprimate idei profunde.

Am întâlnit deja acea idee a Misteriului de pe Golgota care ne spune: Fiinţa care a trăit în trupul lui Iisus a revărsat asupra Pământului, în aura Pământului, ceea ce ea poate dărui acestui Pământ. Ceea ce a adus Christos în viaţa Pământului a rămas unit de atunci cu corporalitatea acestuia. Pământul a devenit altceva, după Misteriul de pe Golgota. În aura Pământului trăieşte ceea ce Christos a adus aici, jos, pe Pământ, din înalturile cereşti. Dacă privim cu ochiul spiritual acest lucru şi, alături, vechea imagine despre pomul din Paradis, această imagine ne înfăţişează întreaga situaţie dintr-un punct de vedere mai înalt, înţelegem că în om a intrat principiul luciferic, în momentul în care el şi-a început evoluţia pe Pământ. Aşa cum se prezintă el acum, unit cu principiul luciferic, omul aparţine Pământului, constituie o parte a Pământului. Iar când îi punem trupul în pământ, acest trup nu e doar ceea ce vede în el anatomia, ci este totodată copia plastică exterioară a ceea ce omul este în viaţa pământească şi în interioritatea sa. Din ştiinţa spiritului noi ştim bine că de entitatea omului nu ţine doar ceea ce, trecând prin poarta morţii, intră în lumile spirituale, că omul, prin întreaga sa activitate, prin toate faptele sale, e unit cu Pământul; e unit cu el în mod real, exact aşa cum sunt unite cu Pământul evenimentele pe care geologul, mineralogul, zoologul ete. le constată în legătură cu Pământul. Numai că, atunci când omul trece prin poarta morţii, pentru individualitatea umană se exclude mai întâi ceea ce îl leagă de Pământ. Dar forma noastră exterioară noi o predăm, într-un fel oarecare, Pământului, ea se contopeşte cu trupul Pământului; în forma umană e întipărit ceea ce Pământul a devenit prin faptul că Lucifer a intrat în evoluţia sa. Ceea ce omul realizează pe Pământ poartă în sine principiul luciferic; omul introduce acest principiu luciferic în aura Pământului. Din faptele omului, din activităţile omului nu izvorăşte, nu înfloreşte doar ceea ce se intenţiona la început cu omul... din faptele omului izvorăşte ceea ce e amestecat cu elementul luciferic. Acest ceva e conţinut în aura Pămaîntului. Iar când vedem pe mormântul lui Adam, care a fost indus în ispită de către Lucifer, pomul devenit prin ispitirea luciferică altceva decât era la origine, pomul cunoaşterii binelui şi a răului, atunci înţelegem tot ceea ce omul a provocat prin faptul că şi-a părăsit starea originară, prin faptul că, sub influenţa ispitirii luciferice, a devenit altul şi că, din această cauză, a introdus în evoluţia Pământului ceva care nu-i fusese menit înainte.

Vedem crescând pomul din ceea ce e corpul fizic pentru Pământ, din ceea ce a fost întipărit în forma pământească, vedem ceea ce-l face pe om să apară pe Pământ într-o sferă inferioară celei în care s-ar fi aflat, dacă n-ar fi trecut prin ispitirea luciferică. Din întreaga existenţă pământească a omului creşte ceva care a intrat în evoluţia omenirii prin ispitirea luciferică, prin căderea luciferică în păcat. Când căutăm cunoaşterea, noi o facem într-un alt mod decât cel ce ne fusese menit la început, dar putem vedea că ceea ce creşte din faptele noastre pământeşti e altfel decât ar fi putut să fie, conform cu hotărârea iniţială a zeilor. Noi modelăm o existenţă pământească diferită de cea menită nouă conform cu hotărârea originară a zeilor; noi introducem în ea altceva, despre care trebuie să ne facem nişte reprezentări absolut precise, dacă vrem să-l înţelegem. Dacă vrem să înţelegem, să înţelegem în mod just, trebuie să ne facem asemenea reprezentări, trebuie să spunem: Eu am fost aşezat în evoluţia Pământească; ceea ce dau eu evoluţiei Pământului prin faptele mele aduce roade, aduce roade ale cunoasterii de care am parte datorită faptului că am ajuns, pe Pământ, la cunoaşterea binelui şi a răului. Această cunoaştere trăieşte în evoluţia Pământului; această cunoaştere există. Dar dacă observ această cunoaştere văd că ea devine ceva diferit de ceea ce ar fi trebuit să fie iniţial – ea devine ceva ce eu trebuie să fac să fie altfel, dacă e ca ţelul Pământului şi misiunea Pământului să fie atinse. Eu văd crescând din faptele mele pământeşti ceva care trebuie să devină altceva. Din ele creşte pomul, pomul care devine crucea existenţei pământeşti; pomul care devine acel lucru faţă de care omul trebuie să-şi cucerească o legătură nouă... fiindcă vechea legătură face ca acest pom să răsară. Arborele Crucii, al acelei cruci care răsare din evoluţia pământească cu tentă luciferică, răsare din mormântul lui Adam, din acea natură umană pe care a avut-o Adam după căderea în păcat. Pomul cunoaşterii trebuie să devină trunchiul Crucii, fiindcă omul trebuie să se unească din nou cu el, aşa cum este azi, spre a atinge ţelul şi misiunea Pământului.

Dacă ne întrebăm – aici atingem o taină importantă a ştiinţei spiritului: Cum stau lucrurile, de fapt, cu componentele fiinţiale pe care le-am cunoscut drept componente ale naturii umane?.. . , ei bine, noi cunoaştem drept cea mai înaltă componentă a naturii umane – în primă instanţă – eul nostru. Noi învăţăm şi rostim cuvântul care desemnează eul nostru într-un anumit moment din copilărie. Şi intrăm într-un anumit raport cu acest eu în momentul până la care se poate întoarce, mai târziu în viaţă, amintirea noastră. O ştim din expunerile ştiinţei spiritului, eul însuşi a lucrat la modelarea şi plăsmuirea fiinţei noastre până în acel moment în care noi dobândim o legătură conştientă cu eul nostru. Şi la copilul mic acest eu este prezent, dar el acţionează în noi, el plăsmuieşte mai întâi în noi trupul. Mai întâi el creează forţele suprasensibile în lumea spirituală; după ce am trecut prin zămislire şi naştere, el mai desfăşoară o activitate creatoare câtăva vreme, care durează mai mulţi ani, lucrând asupra trupului nostru, până când noi avem trupul drept instrument, în aşa fel încât putem sesiza în mod conştient că suntem un eu. De această intrare a eului în natura umană trupească se leagă un adânc mister. Noi întrebăm un om, când îl întâlnim: – Câţi ani ai?... El ne indică drept vârstă a sa anii care au trecut de când a venit pe lume. După cum am spus, aici atingem un

anumit mister al ştiinţei spiritului, care în decursul perioadei ce urmează ne va deveni tot mai clar, dar pe care azi aş vrea doar să-l amintesc în treacăt, să vi-l comunic, dacă pot spune aşa... Ceea ce ne indică omul, în acest fel, drept vârstă a sa se referă la corpul său fizic. El nu ne spune altceva decât: *corpul său fizic* s-a aflat în dezvoltare atâţia şi atâţia ani de la naşterea sa. Eul nu parcurge această dezvoltare, prin care trece corpul fizic. Eul stă pe loc.

Şi acesta este misterul greu de înţeles, că, de fapt, eul se opreşte în momentul până la care ne putem aminti. El nu se schimbă o dată cu trupul, el stă pe loc. Tocmai datorită acestui lucru îl avem mereu în faţa noastră, datorită faptului că – atunci când privim spre el – reflectă spre noi trăirile noastre. Eul nu parcurge împreună cu noi călătoria pe Pământ. De-abia după ce am trecut prin poarta morţii trebuie să parcurgem înapoi drumul pe care-l numim „kamaloca", până la naşterea noastră, spre a ne reîntâlni eul şi spre a-l lua cu noi în călătoria ce urmează. Eul rămâne pe loc. E un lucru greu de înţeles, din cauză că nu ne putem reprezenta că în cadrul timpului rămâne ceva pe loc, pe când timpul merge mai departe. Şi totuşi aşa este. Eul se opreşte, din cauză că el nu se uneşte cu ceea ce, din existenţa pământească, se apropie de om, ci rămâne unit cu forţele pe care în lumea spirituală le numim ale noastre. Eul rămâne acolo; de fapt, el rămâne în forma sub care ne-a fost dăruit, după cum ştim, de către Spiritele formei. El e reţinut în lumea spirituală; şi trebuie să fie reţinut în lumea spirituală fiindcă altfel noi, ca oameni, n-am putea atinge niciodată în cadrul evoluţiei pământeşti misiunea originară şi ţelul originar al Pământului. Tot ceea ce omul a trăit aici, pe Pământ, prin natura sa adamică, de unde duce în mormânt o copie, când moare drept Adam, e lipit de corpul fizic, de corpul eteric şi de corpul astral şi provine de la acestea. Eul aşteaptă; aşteaptă cu tot ce se află în el, aşteaptă întregul timp pe care omul îl petrece pe Pământ, are privirile îndreptate numai spre evoluţia omului... aşa cum o repetă acesta, după ce a trecut prin poarta morţii, parcurgând drumul înapoi. Aceasta înseamnă: Cu eul nostru rămânem – într-un anumit sens – în lumea spirituală. Omenirea trebuie să devină conştientă de acest lucru. Şi ea a putut deveni conştientă de el numai datorită faptului că, la un moment dat, din acele lumi cărora omul le aparţine, din lumile spirituale a coborât Christos... şi şi-a pregătit în trupul lui Iisus, într-un mod care ne este deja cunoscut – în două trupuri –, ceea ce avea să-i slujească drept trup pe Pământ*.

* Vezi în *Conducerea spirituală a omului şi a omenirii*, GA 15.

Dacă ne înţelegem în mod corect, privim mereu, de-a lungul întregii noastre vieţi pământeşti, spre copilăria noastră. Acolo, în copilărie, a rămas ceea ce este fiinţa noastră spirituală... Noi privim mereu într-acolo, dacă înţelegem lucrurile în mod just. Şi omenirea ar trebui educată în acest sens: să privească spre acel ceva despre care spiritul din înalturi poate să spună: „Lăsaţi copilaşii să vină la mine!" – nu omul care e unit cu Pământul, ci copilaşii. În acest sens ar trebui să fie educată omenirea, prin faptul că i-a fost dată sărbătoarea Nopţii Sfinte, prin faptul că această sărbătoare a fost adăugată Misteriului de pe Golgota, care, de altfel, ar fi trebuit să fie dat omenirii numai în ceea ce priveşte ultimii trei ani din viaţa lui Christos, când acesta s-a aflat în trupul lui Iisus din Nazaret. Acestă sărbătoare arată în ce fel şi-a pregătit Christos trupul în copilărie. Iată ce trebuie să stea la baza sentimentului Crăciunului: a şti că, de fapt, omul a rămas mereu unit, prin ceea ce se opreşte în creşterea lui, prin ceea ce rămâne în înalturile cereşti, cu ceea ce intră acum în lume. Sub înfăţişarea copilului trebuie să i se aducă omului aminte de uman-divinul de care s-a îndepărtat, când a coborât pe Pământ, dar care a venit iar la el – de copilul din el ar trebui să i se aducă aminte omului, ar trebui să i se aducă aminte de acela care i-a readus copilăria. N-a fost uşor, dar din felul în care s-a dezvoltat această sărbătoare cosmică a copilului, sărbătoarea Crăciunului, în ţinuturile Europei Centrale, tocmai de aici se vede forţa sa minunată care susţine sufletele.

Ceea ce am văzut astăzi n-a fost decât o mică scenetă de Crăciun, dintre atâtea altele. Din vremurile vechi, din scenetele de Crăciun la care m-am referit aici s-a mai păstrat un număr de aşa-numite „scenete despre Paradis", care erau reprezentate, de asemenea, în perioada Crăciunului şi în care era redată pe scenă istoria despre crearea lumii şi a omului; s-a mai păstrat sceneta despre cei trei păstori, sceneta despre cei trei regi care şi-au adus darurile; multe din cele spuse aici s-au păstrat în numeroase asemenea scenete. Acum, în parte, ele s-au pierdut.

Pe la mijlocul secolului al XVIII-lea începe perioada în care ele dispar în ţinuturile locuite de ţărani. Acel Karl Julius Schröer despre care v-am vorbit mai înainte a adunat prin anii '50 ai secolului trecut, prin părţile de vest ale Ungariei, asemenea scenete de Crăciun; în regiunea din jurul oraşului Pressburg şi mai jos de Pressburg, spre Ungaria. Alţii au cules asemenea jocuri de Crăciun în alte ţinuturi; dar ceea ce K.J. Schröer a găsit drept obiceiuri legate de reprezentarea scenică a acestor jocuri de Crăciun ne merge la inimă în mod deosebit. Jocurile de Crăciun – sub formă de texte scrise de mână – erau păstrate în anumite familii de la sate, drept ceva deosebit de sfânt. Şi ele erau reprezentate în felul următor: când se apropia luna octombrie, oamenii începeau deja să se gândească la faptul că în perioada Crăciunului aceste jocuri trebuiau prezentate în faţa celor din sat. Apoi erau aleşi cei mai vrednici tineri din sat – fete şi flăcăi – şi, din momentul în care începeau pregătirile ei încetau să mai bea alcool, nu mai aveau voie să se bată între ei duminica, lucru care de obicei e îngăduit în asemenea localităţi rurale, nu mai aveau voie să facă nici o prostie. Aveau obligaţia să ducă într-adevăr, cum se spune, „o viaţă plină de sfinţenie". Şi toată lumea era conştientă de faptul că cei ce aveau să se dedice, în perioada Crăciunului, interpretării acestor piese trebuie să aibă o anumită dispoziţie moral-sufletească. Asemenea piese nu puteau fi interpretate într-o dispoziţie sufletească obişnuită, lumească.

Ele erau jucate cu naivitatea cu care ţăranii ştiu să facă aşa ceva, dar în întreaga reprezentaţie domnea gravitatea cea mai adâncă, o gravitate infinită. Jocurile pe care le-a adunat K.J. Schröer, iar mai târziu Weinhold şi alţii, în cele mai diferite regiuni, se caracterizează prin gravitatea adâncă, prin solemnitatea profundă cu care oamenii se apropiau de Misteriul Crăciunului. Dar lucrurile n-au stat întotdeauna aşa. Nu e nevoie să ne întoarcem în trecut decât cu câteva secole, şi vom afla că atunci era altfel, şi aici ne vine în întâmpinare un lucru cum nu se poate mai ciudat. Tocmai felul cum s-au încetăţenit aceste jocuri de Crăciun în regiunile Europei Centrale, felul cum au luat naştere şi cum au evoluat treptat ne arată cât de copleşitor a acţionat ideea Crăciunului. Ea n-a fost primită imediat în modul descris adineauri, când oamenii se apropiau de acest eveniment cu o sfântă sfială, cu o mare gravitate, având conştienţa importanţei sale, care trăia în simţire... O, nu! în mai multe ţinuturi totul a început, de pildă, prin faptul că într-o biserică sau alta era aşezată o iesle... Aşa se întâmpla prin secolele XIV-XV, dar şi în epocile mai vechi; se aşeza o iesle, adică un grajd miniatural, în acesta erau puse păpuşi care reprezentau un bou şi un măgăruş, copilaşul şi pe Iosif şi pe Maria. Aşa a fost practicat mai întâi acest lucru, într-o plasticitate naivă, apoi a apărut din partea preoţilor dorinţa de a da acestei scene mai multă viaţă. Ei se costumau, unul îl reprezenta pe Iosif, altul pe Maria şi jucau sceneta. În perioadele de început interpretau chiar în limba latină; Biserica ţinea foarte mult la acest lucru, fiindcă se atribuia un sens foarte adânc faptului că cei care priveau sau ascultau nu înţelegeau mai nimic din toată piesa, ci reţineau doar mimica interpreţilor. Apoi aceştia n-au mai acceptat situaţia, au vrut să şi înţeleagă ceva din ceea ce le era prezentat. Şi atunci s-a trecut treptat la transpunerea unor pasaje în limba vorbită în ţinutul respectiv. În cele din urmă, în oameni s-a trezit dorinţa de a vieţui ei înşişi aceste evenimente. Dar totul le era încă străin, foarte străin. Trebuie să cugetăm la faptul că, de exemplu în secolele XII-XIII, încă nu exista acea familiarizare intimă cu sfintele Misterii, de exemplu, cu cel al Nopţii Sfinte, pe care noi, cei de azi, o considerăm ceva de la sine înţeles... Ea încă nu exista! Trebuie să reflectăm la faptul că oamenii auzeau messa pe tot parcursul anului, că de Crăciun o auzeau din nou, celebrată la miezul nopţii, dar că nu înţelegeau deloc textul Bibliei, trebuie să ne gândim că ei nu cunoşteau din istoria sfântă decât vreo câteva frânturi. Aceste lucruri le erau prezentate de către preoţi mai întâi sub formă dramatică; pe această cale făceau cunoştinţă oamenii cu evenimentele relatate în Biblie.

Acum trebuie să vă comunic un lucru pe care vă rog să nu-l interpretaţi greşit..., dar el poate fi spus, deoarece corespunde purului adevăr istoric. Participarea la aceste jocuri de Crăciun nu s-a născut, cum s-ar putea crede, pe baza unei dispoziţii sufleteşti deosebite, pătrunsă

de sfinţenie, nu aşa s-au petrecut lucrurile, ci la început a fost vorba de dorinţa oamenilor de a lua parte la ceea ce le era prezentat, de a face ei înşişi ceva, de a acţiona. Iată ce i-a determinat pe oamenii din popor să se apropie de asemenea evenimente. Şi până la urmă preoţii au fost nevoiţi să accepte ca oamenii din popor să joace şi ei; trebuia ca poporului să-i fie dată posibilitatea de a înţelege mai bine. O dată cu crearea acestei posibilităţi de a înţelege s-a înaintat pas cu pas. De exemplu, la început oamenii nu înţelegeau absolut nimic din faptul că în iesle stă culcat un copilaş. Nu văzuseră niciodată un copilaş culcat într-o iesle. În vremea când nu înţelegeau textul, primeau lucrurile aşa cum le erau prezentate. Dar mai târziu au simţit nevoia să înţeleagă totul bine. Şi atunci a fost aşezat în Biserică doar un leagăn. Iar oamenii participau la eveniment prin faptul că treceau pe lângă leagăn şi fiecare legăna puţin copilaşul. Era vorba de o participare activă. Au existat chiar unele ţinuturi în care lucrurile se petreceau cam aşa: la început totul era plin de gravitate, iar în momentul când apărea copilaşul toţi începeau să facă zarvă, îşi exprimau prin dans şi strigăte bucuria pe care o simţeau datorită faptului că se născuse copilaşul. El era primit într-o dispoziţie sufletească izvorâtă din nevoia imperioasă de a se mişca, de a trăi o întâmplare. Dar în întâmplarea Crăciunului exista ceva atât de măreţ, atât de grandios, încât din această dispoziţie absolut profană – la început era o dispoziţie profană – s-a dezvoltat cu timpul o dispoziţie sfântă, despre care v-am vorbit. Evenimentul însuşi îşi revărsa sfinţenia asupra unei primiri care, la început, nu era nicidecum sfântă. În Evul Mediu, sfânta istorisire a Crăciunului a trebuit să cucerească mai întâi inimile umane. Şi ea le-a cucerit într-un grad atât de înalt, încât mai târziu, în timp ce se jucau aceste piese, oamenii voiau să se pregătească mai întâi din punct de vedere moral, cum am arătat.

Oare ce acapara aici sentimentele umane, sufletul uman? Firește, privirea aruncată asupra copilaşului, faptul de a vedea ce rămâne sfânt în om. Chiar dacă în anumite ţinuturi şi epoci istorisirea evenimentelor de la Bethleem a luat forme groteşti, în natura umană începea să-şi facă loc conştienţa faptului că ceea ce rămâne pe loc în om, atunci când îşi începe dezvoltarea pământească, trebuie să înnoade o nouă relaţie cu ceva care s-a unit cu omul pământesc. Aşa că el predă pământului lemnul din care va fi făcută crucea cu care trebuie să înnoade o relaţie nouă.

În vremurile mai vechi ale dezvoltării creştinismului, în Europa Centrală era populară numai ideea Paştilor; de-abia mai târziu i s-a alăturat, cu încetul, ideea Crăciunului. Fiindcă ceea ce stă scris în *Heliand* sau în alte lucrări poetice asemănătoare a fost creat, ce-i drept, de oameni individuali, dar n-a devenit nicicând ceva popular.

Popularitatea Crăciunului s-a născut pe calea descrisă mai înainte, care arată, într-un mod cu adevărat extraordinar, felul cum i-a cucerit pe oameni ideea legăturii cu copilul, cu copilăria pură, adevărată, care a apărut sub o înfăţişare nouă în copilul Iisus. Această forţă a ideii de Crăciun, dacă o alăturăm faptului că ea poate trăi în suflete drept singura care-i uneşte pe toţi oamenii în existenţa noastră de pe pământ, ne spune că ea este adevărata idee despre ce înseamnă creştin. Şi astfel ideea de creştin creşte în noi, şi devine mare, devine ceea ce trebuie să se fortifice în noi, astfel ca evoluţia viitoare a Pământului să se desfăşoare corespunzător. Să ne gândim cât de departe este omul, în existenţa lui pământească actuală, de ceea ce profunzimile ideii de creştin ascund în ele. În aceste zile a apărut o carte de Ernst Haeckel – poate aţi şi citit-o – intitulată *Gânduri din timpul războiului mondial despre viaţă, moarte, infinit şi religie*. O carte de Ernst Haeckel e în mod sigur izvorâtă dintr-o iubire a adevărului, o carte care a căutat adevărul cel mai profund. Ea, cartea lui Ernst Haeckel, îşi propune să atragă atenţia asupra a ceea ce se întâmplă acum pe Pământ, asupra faptului că popoarele se războiesc între ele, că în fiecare zi rezultă nenumăraţi morţi. Toate aceste gânduri care i se impun omului în mod atât de dureros, le aminteşte Ernst Haeckel, bineînţeles având drept fundal viziunea sa asupra lumii, de pe acea poziţie despre care noi ştim – am vorbit adeseori despre ea, fiindcă şi dacă cineva este cercetător spiritual poate să recunoască în Haeckel pe unul dintre cei mai mari oameni de ştiinţă –, de pe acea poziţie, deci, care duce la ceea ce poate fi observat, în faza de cercetare mai nouă, în evoluţia sa.

Ei bine, Haeckel reflectează asupra războiului mondial. Şi se întreabă: Oare pot rezista ideile religiei alături de toate acestea? Putem crede că o providenţă înţeleaptă, un Dumnezeu bun guvernează lumea, când vedem că zilnic îşi sfârşesc viaţa atât de mulţi oameni, prin simpla voie a hazardului (după cum spune el), că ei mor fără nici un fel de motiv despre care s-ar putea dovedi că are vreo legătură cu o guvernare înţeleaptă a lumii...? Oare au vreun sens, când vedem toate acestea, atâtea idei despre înţelepciune, despre o providenţă binevoitoare? Oare nu dovedesc tocmai asemenea evenimente că omul trebuie să se mulţumească cu gândul că el nu e altceva decât ceea ce ne spune teoria evoluţionistă concepută în mod materialist şi că, în fond, întreaga existenţă de pe Pământ e guvernată nu de o providenţă înţeleaptă, ci de hazard? Putem avea, văzând toate acestea, vreo altă idee religioasă (spune Ernst Haeckel) decât aceea că trebuie să ne resemnăm şi să spunem: Pur şi simplu renunţăm la trupul nostru şi ne contopim în Univers? Dar dacă acest Univers... întrebăm noi mai departe (Haeckel nu mai pune această întrebare), dacă acest Univers nu e nimic altceva decât un joc al atomilor, atunci viaţa omului merge cu adevărat spre un sens al existenţei pământeşti? După cum am spus, Haeckel nu mai pune această întrebare, dar în cartea sa de Crăciun el dă răspunsul: Tocmai evenimentele de felul celor care ne ating acum într-un mod atât de dureros, tocmai asemenea evenimente arată că nu avem nici un drept să credem că vreo providenţă plină de bunătate, vreo guvernare înţeleaptă a lumii sau ceva de acest fel e întreţesut în lume şi o pătrunde cu viaţă; aşadar: resemnare, împăcare cu o situaţie care nu poate fi schimbată!

Este tot o carte de Crăciun! O carte de Crăciun foarte sinceră şi onestă. Dar cartea are la bază, probabil, prejudecata că nu avem voie să căutăm pe cale spirituală un sens al Pământului, că omenirii îi este interzis să caute un sens pe cale spirituală!

Dacă ne îndreptăm privirile doar spre desfăşurarea exterioară a evenimentelor, nu vedem acest sens; atunci lucrurile stau cum crede Haeckel. Şi ar trebui să rămânem la constatarea că această viaţă nu are nici un sens... aşa spune el. Nu trebuie să căutăm sensul! – Oare nu va veni altcineva şi va spune: Tocmai aceste evenimente exterioare ne arată că nu trebuie să căutăm sensul, pur şi simplu, în ceea ce are loc acum în mod nemijlocit pe Pământ, crezând că sufletele umane pier o dată cu corporalitatea..., că trebuie să aflăm ce se întâmplă cu aceste suflete după ce trec prin poarta morţii. Într-un cuvânt, poate veni un altul, care să spună: Tocmai pentru că în planul exterior nu se găseşte nici un sens, sensul trebuie căutat în afara evenimentelor şi lucrurilor exterioare, sensul trebuie căutat în *suprasensibil*.

Ştiinţa lui Haeckel poate deveni astăzi, pentru cel care gândeşte ca el, o negare a oricărui sens al existenţei pământeşti, ea poate ajunge să fie o dovadă în sprijinul afirmaţiei că tocmai evenimentele dureroase care au loc în prezent ne pot convinge că viaţa pământească nu are nici un sens. Dar dacă o înţelegem aşa cum am făcut adeseori, aceeaşi ştiinţă devine punctul de plecare pentru a afla ce sens adânc, măreţ poate fi descrifrat în fenomenele lumii. Dar pentru aceasta în lume trebuie să acţioneze spiritualul; trebuie ca noi să ne putem uni cu spiritualul. Din cauză că oamenii încă nu ştiu să lase să acţioneze asupra lor acea putere care a cucerit în mod atât de minunat inimile, sufletele, încât dintr-o înţelegere de-a dreptul profană s-a născut o înţelegere sfântă – tocmai prin faptul că şi-au îndreptat privirile spre Misteriul Crăciunului –, din cauză că eruditii nu pot sesiza acest lucru, din cauză că ei încă nu pot face legătura dintre Impulsul christic şi ceea ce văd în lumea exterioară le este imposibil să găsească pentru Pământ un sens, un sens real.

Aşa că trebuie să spunem: Ştiinţa, cu toate marile ei progrese, de care oamenii sunt azi atât de mândri, şi sunt mândri pe bună dreptate, nu este în stare să conducă prin ea însăşi la o concepţie care să-l satisfacă pe om. Mergând pe căile ei, ea poate să ducă atât la concluzia că viaţa pământească nu are nici un sens, cât şi la aceea că ea are un sens, la fel ca pe un alt tărâm. Să privim această ştiinţă exterioară, care s-a dezvoltat atât de mândră de sine în ultimele secole – mai ales în secolul al XIX-lea şi până azi – cu toate legile ei minunate; să privim tot ceea ce ne înconjoară azi. Toate au fost produse de această ştiinţă; noi nu ne mai luminăm încăperile noaptea aşa cum o făcea

Goethe; noi ne luminăm încăperile cu totul altfel. Şi dacă luăm aminte la ceea ce există în sufletele noastre, totul a luat naştere prin marile progrese ale ştiinţei, de care omenirea, pe bună dreptate, e atât de mândră. Dar aceeaşi ştiinţă, în ce fel domneşte ea? Ea domneşte într-un mod binecuvântat, dacă omul dezvoltă lucruri aducătoare de binecuvântare. Dar tocmai pentru că e o ştiinţă atât de desăvârşită, ea produce astăzi invincibilele instrumente ale morţii. Progresul ei slujeşte distrugerii, la fel cum slujeşte muncii constructive. Exact la fel cum, pe de o parte, ştiinţa al cărei adept se declară Haeckel poate să ducă la sens sau la nonsens, tot astfel ştiinţa, care a realizat lucruri atât de măreţe, poate sluji muncii constructive sau distrugerii. Şi dacă totul ar depinde exclusiv de ştiinţă, atunci, din aceleaşi izvoare din care se naşte o muncă constructivă, ea ar produce şi instrumente ale distrugerii tot mai îngrozitoare. Ea nu conţine în mod nemijlocit un impuls care să ducă omenirea înainte. O, dacă oamenii ar putea înţelege acest lucru, de-abia atunci ştiinţa ar fi apreciată aşa cum trebuie; de-abia atunci s-ar şti că în evoluţia omenirii mai trebuie să existe şi altceva, pe lângă ceea ce omul a putut obţine cu ajutorul ştiinţei! Ce este ştiinţa, de fapt? În realitate, ea nu este altceva decât pomul care creşte din mormântul lui Adam, şi se apropie tot mai mult vremea în care oamenii îşi vor da seama de aceasta. Ei vor înţelege că acest pom trebuie să devină lemnul care e crucea omenirii şi care va putea să ducă spre ceva aducător de binecuvântare de-abia când pe el va fi răstignit ceea ce se uneşte cu ce există dincolo de pragul morţii, dar trăieşte deja în omul de aici: acel ceva spre care ne îndreptăm privirile în Sfânta Noapte a Crăciunului, dacă înţelegem această Noapte a Crăciunului, în întreg Misteriul ei..., acel ceva care poate fi înfăţişat într-un mod copilăresc, naiv, dar care ascunde în sine taine supreme. Oare nu e minunat că oamenilor din popor li se poate spune simplu: Avem aici, acum, ceea ce domneşte în viaţa omului de pe Pământ şi care de fapt nu are voie să treacă dincolo de pragul copilăriei, fiind înrudit cu acea realitate din care omul face parte drept element suprasensibil! Nu e minunat că această realitate suprasensibil-invizibilă, în sensul cel mai exact al cuvântului, a putut să se apropie de sufletele oamenilor sub forma unei imagini atât de simple? De sufletele oamenilor simpli!

Ei bine, eruditii vor fi nevoiţi să străbată de-abia de aici înainte drumul pe care l-au parcurs aceste suflete de oameni simpli! A fost o vreme în care nu era înfăţişat copilul în leagăn, copilul în iesle, o vreme în care era înfăţişat copilul adormit atârnat pe cruce... Copilul adormit pe cruce! O imagine profundă, exprimând întreg acel gând pe care am vrut să-l fac să apară azi în faţa sufletelor voastre.

În fond, nu e foarte simplu să rosteşti acest gând? Ba da! Dar să căutăm originea acelor impulsuri care stau azi faţă în faţă în lume, într-un mod atât de îngrozitor! Unde îşi au oare originea aceste impulsuri? Unde îşi are originea tot ceea ce face azi atât de grea viaţa omenirii, unde se află originea tuturor acestor lucruri? În tot ceea ce noi devenim în lume, începând cu momentul până la care ne putem aminti. Să ne întoarcem dincolo de acest moment, până la clipa în care suntem copilaşii chemaţi să intre în împărăţia cerului... Aici nu se află originea tuturor acelor lucruri îngrozitoare – în acest loc din sufletele umane nu se află nimic din ceea ce azi e învrăjbit şi plin de dușmănie. Atât de simplu poate fi rostit acest gând! Dar azi noi trebuie să privim în spirit, la faptul că în sufletul uman există o asemenea realitate originară care e mai presus de toate certurile şi adversităţile umane, mai presus de orice dizarmonie dintre oameni.

Am vorbit adeseori despre vechile Misterii, care au vrut să trezească în natura umană ceea ce-l face pe om să-şi înalţe privirile în suprasensibil; şi am spus că Misteriul de pe Golgota a aşezat pe scena istoriei, într-un mod accesibil pentru toţi, taina suprasensibilă. În fond, ceea ce ne uneşte cu adevărata idee de Christos este prezent în noi, cu adevărat prezent, prin faptul că în viaţă avem totuşi momente – acum, în sens real, nu la figurat – în care, în pofida a tot ceea ce suntem afară, în lumea exterioară, putem face să devină viu în noi ceea ce am văzut când eram copii; momente în care putem face aceasta prin faptul că ne întoarcem în trecut, ne transpunem în punctul de vedere al copilului, prin faptul că privim spre om aşa cum se dezvoltă el între naştere şi moarte, prin faptul că putem simţi în noi ceea ce am primit pe când eram copii.

Am ţinut joia trecută o conferinţă despre Johann Gottlieb Fichte*. Aş mai fi putut să spun un cuvânt (atunci el n-ar fi putut să fie înţeles pe deplin), un cuvânt edificator în privinţa multor lucruri care trăiesc într-un mod neobişnuit tocmai în acest om, în această personalitate extraordinară. Aş fi putut să arăt *datorită cărui fapt* a devenit el o personalitate atât de deosebită şi ar fi trebuit să spun: datorită faptului că, deşi a atins o vârstă înaintată, a păstrat din copilărie, din natura sa de copil, mai mult decât păstrează alţi oameni. În asemenea oameni trăieşte mai mult din natura copilului decât în alţi oameni. Ei îmbătrânesc mai puţin decât ceilalţi. Cu adevărat, în asemenea oameni rămâne mai mult decât în alţii din ceea ce avem în copilărie. Şi aceasta e, în general, taina multor oameni de seamă: într-un anumit fel, ei ştiu să rămână copii până la vârsta cea mai înaintată, şi chiar când mor, mor ca şi cum ar fi copii – parţial, fireşte, căci doar trebuie să meargă şi ei în pas cu viaţa.

* *Spiritul lui Fichte în mijlocul nostru*.

Misteriul Crăciunului se adresează acestui copil care trăieşte în noi, acestui copil îi vorbeşte privirea îndreptată spre copilul divin care a fost ales să-l primească în sine pe Christos, ca cel deasupra căruia planează deja Christos, care pentru mântuirea Pământului a trecut în mod real prin Misteriul de pe Golgota. Să încercăm să devenim conştienţi de un lucru: când predăm pământului copia omului superior din noi, când predăm pământului corpul nostru fizic, acesta nu e un simplu proces material..., atunci are loc ceva şi din punct de vedere spiritual. Dar acest lucru se petrece doar datorită faptului că în aura Pământului s-a revărsat Entitatea lui Christos, care a trecut prin Misteriul de pe Golgota. Noi nu vedem în întregime acest Pământ, dacă de la Misteriul de pe Golgota încoace nu-l percepem pe Christos unit cu Pământul..., pe acel Christos pe lângă care putem trece ca pe lângă tot ceea ce este realitate suprasensibilă, dacă suntem înarmaţi doar din punct de vedere materialist, dar pe lângă care nu putem trece orbi, dacă pentru noi Pământul are un sens real, un sens adevărat. De aceea, totul este ca noi să fim în stare să trezim în interiorul nostru ceea ce ne deschide posibilitatea de a privi în lumea spirituală.

Să încercăm să facem din felul cum sărbătorim Crăciunul ceea ce trebuie să fie această zi pentru noi: o zi care să nu slujească doar trecutului – o zi care să slujească, de asemenea, viitorului, acelui viitor care va da treptat naştere vieţii spirituale pentru întreaga omenire. Noi însă vrem să obţinem sentimentul profetic, presimţirea profetică a faptului că o asemenea naştere a vieţii spirituale trebuie oferită omenirii, că asupra viitorului omenirii trebuie să acţioneze o mare Noapte Sfântă, naşterea a ceea ce, în gândurile oamenilor, dă sens Pământului..., acel sens pe care Pământul l-a primit în mod obiectiv prin faptul că Entitatea christică s-a unit cu aura Pământului, prin Misteriul de pe Golgota. Să ne gândim, în Noaptea Sfântă, la faptul că din adâncurile întunericului în evoluţia oamenilor trebuie să pătrundă lumina, lumina vieţii spirituale. Acea veche lumină a vieţii spirituale care a existat înainte de Misteriul de pe Golgota – stingându-se treptat – a trebuit să dispară, şi ea trebuie să învie din nou, să se nască din nou, prin conştienţa, în sufletul uman, a faptului că acest suflet uman e legat cu ceea ce Christos a devenit pentru Pământ prin Misteriul de pe Golgota.

Dacă vor exista din ce în ce mai mulţi oameni care să înţeleagă Noaptea Sfântă într-un asemenea sens spiritual-ştiinţific, atunci aceasta va dezvolta în inimile umane şi în sufletele umane o forţă care-şi are sensul ei în toate vremurile: în vremurile în care oamenii se dăruiesc sentimentelor de fericire, dar şi în acelea în care ei trebuie să se dăruiască acelui sentiment de durere care ne pătrunde azi, când ne gândim la marea nefericire a epocii noastre.

Că Pământul dobândeşte sens dacă ne înălţăm privirile spre spiritual, acest lucru l-a exprimat cineva în cuvinte frumoase, pe care aş vrea să le reproduc azi în faţa dumneavoastră:

Ce a dat ochiului meu puterea aceasta,

Ce face ca tot ce-i urât să dispară,
Iar nopţile să se transforme-n sori voioşi
Dezordinea prefăcându-se 'n ordine, putreziciunea 'n viaţă?
Ce mă conduce sigur prin haotica urzire
De spaţii şi de timpuri, spre veşnicul izvor
Al Binelui, Frumosului, al Adevărului şi al Bucuriei
Şi-n care, nimicind, întreaga-mi străduinţă se cufundă?

Aceasta-i: de când în al Uraniei ochi
Adânca, liniştita, albastra, limpedea în sine
Văpaie de lumină, eu însumi liniştit, am contemplat
De-atunci în mine, în adânc, acest ochi odihneste
Şi el este în existenţa mea – el, veşnic Unul,
Trăieşte-n mine viaţă, vede-n vederea mea.

Şi iată o altă mică operă poetică:

Nimic nu există decât doar Dumnezeu, şi Dumnezeu
nimic nu-i decât viaţă; –
O ştii, o ştiu şi eu la fel ca tine
Dar cum ştiinţa ar putea să fie,
De nu ar fi ştiinţă despre a lui Dumnezeu viaţă!

„Ce bucuros, ah, dărui-m-aş şi eu Lui,
Dar unde să-l găsese? Dacă se-ntâmplă
'n cunoaştere umană el să se reverse,
Atunci el se preface-n aparenţă,
Cu ea amestecată, învăluit în învelisul ei."

Prea clar în faţa ta se-nalţă învelişul,
E Eul tău; ce-i pieritor să moară
De-acuma doar Dumnezeu trăieşte 'n năzuinţa ta.
Tu caută să vezi ce dăinuie dincolo
de-această năzuinţă,
Şi-atunci va fi o coajă pentru tine învelişul
Şi fără văl vedea-vei dumnezeiască viaţă.

Oamenii nu ştiu întotdeauna ce să facă tocmai cu aceia care-i îndeamnă să caute contemplarea spiritualului, a spiritualului care dă sens Pământului. Nu doar materialiştii nu ştiu; deseori nici ceilalţi. Cei care cred că nu sunt materialişti, fiindcă spun într-una „Dumnezeu, Dumnezeu, Dumnezeu" sau „Doamne, Doamne, Doamne", nici ei nu ştiu ce să facă şi ce să creadă despre aceşti conducători spre spiritual! Căci ce-ai putea face cu un om care spune: Nu există nimic, în afară de Dumnezeu! Totul e Dumnezeu! Pretutindeni, pretutindeni e Dumnezeu! – Îl căuta pe Dumnezeu în toate câte sunt, acela care a spus:

Tu caută să vezi ce dăinuie dincolo de-această năzuinţă
Şi-atunci va fi o coajă pentru tine învelişul
Şi fără văl vedea-vei dumnezeiască viaţa!

Cel ce vrea să vadă pretutindeni viaţă divină ar putea fi acuzat că nu admite lumea, că neagă lumea – el a putut fi numit un nihilist care neagă lumea! Contemporanii l-au numit ateu şi, din această cauză,l-au alungat de la facultate. Cuvintele pe care vi le-am citit adineauri au fost rostite de Johann Gottlieb Fichte. Tocmai el este un exemplu pentru faptul că – dacă de-a lungul existenţei pământeşti în sufletul uman continuă să trăiască acel impuls de a face sufletul să cânte care poate fi dat prin Misteriul de pe Golgota, dar, în legătură cu acest Misteriu, în taina Crăciunului – prin aceasta se deschide o cale pe care, pornind, putem găsi acea conştienţă în care propriul nostru eu se contopeşte cu Eul Pământului – fiindcă acest Eu al Pământului este Christos –, prin care noi dezvoltăm ceva din om, ceva care trebuie să devină mai mare şi tot mai mare, dacă e ca Pământul să meargă în întâmpinarea acelui viitor căruia i-a fost menit de la începuturi.

Să căutăm, mai ales prin spiritul cunoaşterii spiritului, să facem ca, în sensul pe care l-am descris astăzi, ideea de Crăciun să devină în noi un impuls, să încercăm ca, prin faptul că ne înălţăm privirile spre această idee a Crăciunului, să nu vedem în cele ce se întâmplă în jurul nostru doar absurditatea evoluţiei de pe Pământ, ci să vedem şi în suferinţă şi durere, chiar în dezbinare şi ură, ceva care, în ultimă instanţă, ajută omenirea să înainteze.

Mai important decât a căuta cauzele, care, oricum, în cearta dintre partide, pot fi uşor camuflate, mai important decât a căuta cauzele a ceea ce se întâmplă în zilele noastre este să ne îndreptăm privirile spre efectele posibile, spre acele efecte pe care trebuie să ni le reprezentăm drept aducătoare de sănătate, de binecuvântare pentru omenire.

Va acţiona în mod corespunzător acea naţiune, acel popor care va fi în stare să facă din ceea ce poate răsări azi din solul îmbibat de sânge ceva benefic pentru omenire. Dar aceasta se va întâmpla numai dacă oamenii vor găsi calea spre lumile spirituale; dacă nu vor uita că nu există doar un Crăciun situat în timp, că trebuie să existe un Crăciun ce dăinuie mereu, o naştere permanentă a divin-spiritualului în omul pământesc fizic.

Această sfinţenie a gândului vrem s-o primim, mai ales azi, în sufletul nostru, vrem s-o păstrăm pe tot parcursul perioadei care urmează până la Crăciun, şi care poate fi pentru noi, în desfăşurarea sa exterioară, un simbol al dezvoltării luminii. Întuneric, întuneric pământesc cum nu se poate mai profund, aşa cum poate fi întuneric aici pe Pământ, va domni acum, în aceste zile, în acest anotimp. Dar atunci când Pământul trăieşte cufundat în cel mai adânc întuneric exterior – o ştim – sufletul Pământului îşi vieţuieşte lumina – el începe să vegheze.

De Crăciun se leagă perioada celei mai mari treziri spirituale; şi de această trezire spirituală ar trebui să fie legată, în ceea ce priveşte evoluţia Pământului, amintirea trezirii spirituale prin Iisus Christos. Din această cauză a fost aşezată Sfânta Sărbătoare a Crăciunului tocmai în această perioadă.

Vrem să unim sufletul nostru cu ideea Crăciunului în acest sens cosmic, şi totodată pământesc-moral şi apoi, mai puternici, mai puternici tocmai datorită acestei idei a Crăciunului, să privim – aşa cum ştim s-o facem – spre toate acestea, dorind ca desfăşurarea evenimentelor

să aducă binele..., dar dorind să se întâmple binele şi pentru progresul a ceea ce se dezvoltă în faptele epocii prezente.

Şi, punând chiar de acum în mişcare, în sufletele noastre, puterea pe care o putem primi în noi tocmai de la această idee a Crăciunului, să mai privim încă o dată spre spiritele ocrotitoare ale celor care, pe câmpul de bătaie, trebuie să-şi pună în joc viaţa pentru marile evenimente ale epocii:

Spirite ale sufletelor voastre, paznici activi,
Fie ca aripile voastre să aducă
Iubire rugătoare sufletelor noastre,
A oamenilor de pe Pământ
Încredinţată pazei voastre,
Pentru ca, unită cu puterea voastră,
A noastră rugă, ajutând, să strălucească
Acelor suflete pe care le caută cu iubire!

Iar pentru aceia care, în această vreme de grele sarcini pentru omenire, au trecut deja prin poarta morţii, ca urmare a marilor imperative ale epocii noastre, vom rosti aceste cuvinte încă o dată, sub forma următoare:

Spirite ale sufletelor voastre, paznici activi,
Fie ca aripile voastre să aducă
Iubirea rugătoare a sufletelor noastre
Oamenilor sferelor încredinţaţi pazei voastre,
Pentru ca, unită cu puterea voastră,
Rugăciunea noastră, ajutând, să strălucească,
Suflete pe care le caută cu iubire!

Iar spiritul care a trecut prin Misteriul de pe Golgota, acel spirit care pentru mântuirea şi progresul omenirii s-a vestit în ceea ce oamenii vor înţelege din ce în ce mai mult şi în Misteriul Crăciunului, El să fie cu voi şi cu grelele voastre îndatoriri!

Rudolf Steiner

MISTERIUL CRĂCIUNULUI. NOVALIS, CLARVĂZĂTORUL ŞI VESTITORUL LUI CHRISTOS

CUVINTE INTRODUCTIVE

Printre ceasurile cele mai sfinte pe care ne-a fost dat să le trăim în vremea fericită când Rudolf Steiner îşi desfăsura activitatea printre noi se numără şi sărbătorile anuale, pe care din străfundul inepuizabilei lui cunoaşteri esoterice le-a umplut cu viaţă nouă, cu lumina care, din lumi suprasensibile, a inspirat cândva aceste sărbători şi a făcut din ele nişte momente de trezire şi stimulare a omului spiritual. În vremurile noastre, sărbătorile au căzut pradă rutinei cotidiene; ba chiar ele se numără printre lucrurile care-l cufundă şi mai mult pe om în plasa banalităţilor, a mijloacelor de adormire sufletească şi a hărţuielilor vieţii materiale. Pentru ca această situaţie să se schimbe, Rudolf Steiner a dat impulsuri menite să ne trezească. El ne-a deschis posibilităţi de cunoaştere care înalţă trăirea sărbătorilor deasupra vieţii noastre somnolente obişnuite şi o transpun în marile contexte ale devenirii cosmice. Acestea îi arată omului căi de stele spre dezvoltarea celor mai înalte capacităţi, prin care el îşi va îndeplini cândva misiunea în Cosmos, în calitate de slujitor şi colaborator conştient al voinţei divine.

Sărbătorile şi trăirea lor conştientă ne indică drumul spre acest ţel suprem, îndemnând întreaga fiinţă umană să simtă, să cunoască, să voiască împreună cu ele. Simţirii îi e îngăduit să se manifeste în mod demn, cu înţelegere şi ardoare, dăruindu-se puterilor care o cuprind din şuvoaiele de foc spirituale ale Cosmosului, care o cheamă la activitate, la forţă creatoare şi la sfinţire. În acest fel, omul este ajutat să se înalţe deasupra sa, iar în partea deja moartă, vlăguită a fiinţei sale pătrund noii germeni de viaţă. *Vitaesophia* a fost numele dat de Rudolf Steiner primei conferinţe legate de o sărbătoare, pe care am editat-o: cugetări din înţelepciunea vieţii. Sophia este aceea care ne călăuzeşte spre înţelegerea noului şuvoi de viaţă, ea ne arată cum să ajungem la mângâietorul şi dătătorul de putere care aşteaptă să renască în noi.

De Novalis se leagă amintirile noastre cele mai frumoase din acele ceasuri sfinte de sărbătoare. Eu am avut deosebita fericire de a recita poeziile sale în cadrul conferinţelor pe care Rudolf Steiner le-a ţinut cu asemenea prilejuri. Novalis ne duce dincolo de vieţuitoarele umane, acolo unde lumea cotidiană dispare, unde elementul personal, unde faţa pură a iubirii ce venerează vrea să-şi găsească expresia, eliberată de ceea ce este greoi şi tulbure în om, dar arzând în focul dăruirii către Divinitate, aşa cum transpare ea, într-un mod unic în felul său, din cuvintele acestui om care cunoştea asemenea lucruri prin proprie trăire. Numai forţele pure ale artei modelării cuvântului, ale sentimentului transformat în mişcare curgătoare a cuvintelor, ale imaginativităţii plastic-muzicale pot da expresie acestor lucruri. Un ţel – desigur prea înalt pentru slabele noastre puteri, totuşi clar şi captivant. Novalis, ca educator, pe drumul ce duce spre forţele creatoare ale cuvântului, care la el iau în stăpânire stânca şi vor s-o dizolve, transformând-o în carne, care prefac apa în sânge şi-l conduc astfel, într-o comuniune trăită prin trup şi sânge, pe omul ce participă la toate acestea, spre principiul divin-uman care tălăzuieşte prin Cosmos; Novalis, ca preot care a făcut din artă expresia cea mai înaltă a străduinţei umane de a se apropia de Divinitate; Novalis, ca vestitor al egoităţii christificate, ca vestitor al misiunii lui Christos, ca sol al lui Christos în lumea interioară. Niciodată această forţă a iubirii ce se dăruieşte nu va mai putea fi adusă în faţa noastră, sub formă poetică, cu aceeaşi ardenţă şi cu acelaşi jar al trăirii în adâncurile sufletului pe care le întâlnim în opera lui Novalis. Să-l lăsăm să vorbească, aşa cum o făceam în acele seri în care şi Rudolf Steiner pătrundea în sufletele noastre cu cuvântul său aducător de lumină, care risipeşte întunericul, cuvântul său purtat de spirit şi sentiment, cuvânt al luminării şi al forţei de trezire a iubirii.

MARIE STEINER
(Dornach, 1930)

Rudolf Steiner

MISTERIUL CRĂCIUNULUI. NOVALIS, CLARVĂZĂTORUL ŞI VESTITORUL LUI CHRISTOS

I. NOVALIS - CLARVĂZĂTORUL

Berlin, 22 decembrie 1908

Din timp în timp, dragii mei prieteni, apare câte un om care şi vede ceea ce, de secole, mulţi percep în inimă, simt în suflet. Numai acela care trăieşte împreună cu adevărurile pe care noi le cucerim, în epoca modernă, prin cunoaşterea ocult-ştiinţifică ştie că văzătorii pot contempla oricând aceste lucruri, simţite de mii şi mii de oameni, că ei pot vedea ceea ce a avut loc ca urmare a Evenimentului de pe Golgota – a acelui Eveniment care proiectează lumină asupra întregii noastre evoluţii.

Prin ceea ce a avut loc pe Golgota, s-a schimbat întreaga sferă spirituală a globului nostru pământesc. Iar de atunci încoace, dacă ochiul său lăuntric a fost deschis de către acele sentimente care ne pot uni cu Evenimentul de pe Golgota, văzătorul vede urmarea acestui eveniment: prezenţa permanentă a Puterii christice, care din acea vreme a fost integrată ambianţei spirituale a Pământului. Ceilalţi oameni simt forţa şi măreţia acestui fapt, dacă reuşesc să înţeleagă marile adevăruri şi grandioasele impulsuri pe care le poate da relatarea Evenimentului de pe Golgota. Ei simt că, de atunci încoace, inima omului poate trăi altceva decât înainte de acest Eveniment; ei ştiu că există ceva care înainte nu putea fi simţit în acelaşi fel. Iar văzătorul *vede* acest ceva.

Un asemenea văzător, chemat ca prin harul unor puteri spiritual-divine, ca printr-o minune, am putea spune, să devină văzător, a fost poetul german, care a murit foarte tânăr, Novalis. Printr-un eveniment care l-a zguduit profund, care i-a arătat dintr-o dată, ca prin atingerea unei baghete magice, legătura dintre viaţă şi moarte, ochiul său spiritual s-a deschis şi, pe lângă marea retrospectivă a erelor trecute din evoluţia Pământului şi a Cosmosului, în faţa acestui ochi spiritual a apărut şi Entitatea lui Christos. Novalis a putut să spună despre sine, în legătură cu această Entitate a lui Christos, că se numără printre aceia care au văzut ei înşişi, cu ochiul lor spiritual, ce se dezvăluie atunci când „piatra se ridică" şi devine vizibilă acea entitate care a adus pentru existenţa noastră pământească dovada că viaţa în spirit iese întotdeauna învingătoare asupra morţii.

Nu putem spune, de fapt – aşa cum s-a şi întâmplat deja –, că Novalis este un om care a avut o viaţă; el a avut un fel de amintire a unei vieţi anterioare. Datorită iniţierii care i-a fost dăruită ca printr-un har de sus, lui i s-a revelat în acelaşi timp tot ceea ce-şi cucerise în alte încarnări; i s-a oferit, propriu-zis, numai un mare dar, pentru ca el să poată sintetiza nişte lucruri cunoscute dintr-o viaţă anterioară. Pentru că avusese retrospectiva acelor vremuri şi pentru că vedea cu ochiul spiritual, el a putut spune că, în viaţa lui, nimic nu se compară cu marele eveniment prin care a descoperit în sine însuşi ce este Christos. – O asemenea trăire este ca o repetare a evenimentului de la Damasc, când apostolul Pavel, care până atunci îi prigonise pe adepţii lui Iisus Christos şi nu dăduse ascultare soliei lor, a primit, prin clarviziune, dovada nemijlocită a faptului că El este aici şi trăieşte, că prin Evenimentul de pe Golgota a avut loc ceva de o importanţă fără egal pentru întreaga evoluţie a omenirii. Aşadar, oamenii al căror ochi spiritual s-a deschis pot vedea în mod repetat acest eveniment. Christos nu a fost prezent doar în trupul în care a sălăşluit. El a rămas unit cu Pământul: prin el, forţa solară s-a unit cu Pământul.

De aceea, Novalis numeşte „unică" revelaţia pe care a primit-o şi spune că, în fond, numai acei oameni sunt cu adevărat oameni, care vor să ia parte cu întreg sufletul lor la acest eveniment. El consideră, pe bună dreptate, că şi vechea Indie, cu splendoarea ei spirituală, l-ar urma pe Christos, dacă l-ar cunoaşte cu adevărat. Şi el spune, pe baza cunoaşterii sale, nu pe baza unei presimţiri, nu dintr-o credinţă oarbă, ci pe baza cunoaşterii sale, că acel Christos pe care el l-a văzut în spirit este acelaşi care pătrunde, ca forţă, toate fiinţele. Iar ochiul ajunge să cunoască această forţă, dacă această forţă lucrează în el. Ochiul care îl vede pe Christos e plăsmuit de Forţa christică. *Forţa christică din ochi îl vede pe Christosul din afara ochiului!*

Un cuvânt minunat, mare şi puternic! – Novalis ne spune că, de la Evenimentul de pe Golgota, ceea ce noi desemnăm prin numele de Christos este spiritul planetar al Pământului, este Spiritul Pământului, care va transforma tot mai mult trupul Pământului. Şi lui Novalis i se deschide o minunată perspectivă a viitorului: el vede Pământul transformat; vede Pământul actual, care conţine încă vestigiile unor vremuri vechi, transformat în Trup al lui Christos; vede toate lichidele care curg prin Pământ, pătrunse în întregime de sângele lui Christos, şi vede toate stâncile care există în Pământ drept carnea lui Christos. El vede cum trupul Pământului se transformă treptat în Trupul lui Christos. Şi, într-o minunată interacţiune, i se înfăţişează contopirea desăvârşită a tot ceea ce sunt Pământul şi Christos: Pământul, în viitor, un mare organism, în sânul căruia va fi cuibărit omul şi al cărui suflet este Christos.

Din această perspectivă, Novalis îl numeşte pe Christos, pe baza unui adânc sentiment a ceea ce este cunoaşterea prin ştiinţa spiritului, *Fiul Omului*. Aşa cum, într-un anumit sens, oamenii sunt fiii zeilor, adică fiii vechilor zei care au făurit planeta noastră, de-a lungul a milioane şi milioane de ani, care ne-au clădit casele în care locuim şi solul pe care umblăm, tot astfel omul va trebui să clădească din el însuşi, învingând pământescul, un Pământ care va fi trupul zeului celui *nou*, al Dumnezeului viitor. Iar dacă oamenii din vremurile vechi îşi întorceau privirile în trecut, spre străvechii zei sfinţi, dacă ei voiau să fie uniţi prin moarte cu aceştia, Novalis îl cunoaşte pe zeul care va avea cândva, adunat în el, ca trup al său, tot ceea ce este mai bun în noi, tot ceea ce noi putem jertfi ca să formeze Trupul lui Christos. El recunoaşte în Christos pe cel căruia omenirea i se jertfeşte, pentru ca el să aibă un trup. Novalis îl recunoaşte, în sensul cosmologic superior al cuvântului, pe „Fiul Omului" şi îl numeşte pe Christos „Zeul viitorului".

Toate acestea sunt sentimente atât de importante, încât, fără îndoială, sunt apte să transpună sufletele noastre în dispoziţia de Crăciun potrivită. Să-l lăsăm, deci, pe acela care a trăit la sfârşitul secolului al XVIII-lea o viaţă scurtă, care a murit la 29 de ani, să-l lăsăm să ne descrie sentimentele sale, aşa cum au izvorât ele, în viaţa sa, din cel mai mare eveniment al vieţii sale: marea şi unica privire aruncată în interiorul Entităţii christice.

Aici Marie Steiner a recitat poezia *De te-ar trăda cu toţii*, din *Cântece duhovniceşti*.

Nu este multă vreme de când pomul de Crăciun a devenit simbolul sărbătorii creştine a Crăciunului. Încă nu vom găsi o poezie închinată pomului de Crăciun la un poet cum este Schiller, care ar fi simţit cu siguranţă poezia pomului de Crăciun, dacă acesta ar fl existat pe atunci, şi căruia nu i-ar fi fost greu să scrie o poezie închinată pomului de Crăciun. Pe atunci pomul de Crăciun, în forma sa de astăzi, nu exista încă. El este o creaţie a vremurilor mai noi. Înainte oamenii celebrau această sărbătoare în alt fel; şi, oricât de departe ne-am întoarce pe firul vremurilor, vom găsi pretutindeni, câtă vreme avem în vedere oameni în forma actuală sau pe cale de a lua forma actuală, ceva de felul sărbătorii Crăciunului. O vom găsi pretutindeni în sânul maselor largi ale poporului, şi până sus, pe treptele cele mai înalte ale Misteriilor, în forme mereu noi. Tocmai faptul că sărbătoarea Crăciunului este străveche şi că simbolul ei contemporan este atât de nou ne arată că de

această sărbătoare se leagă ceva veşnic, dar care este de aşa natură încât dă naştere din sânul său unor forme mereu noi. Cu adevărat, pe cât de veche este omenirea pe Pământ, tot pe atât de veche este sărbătoarea Crăciunului, pe atât de vechi sunt sentimentele simbolizate prin această sărbătoare. Dar omenirea va avea mereu forţa de a găsi pentru această sărbătoare o expresie exterioară în simboluri mereu noi, reîntinerite, adecvate epocilor respective. La fel cum natura întinereşte în fiecare an, la fel cum forţele ei veşnice ţâşnesc din ea forme mereu noi, tot aşa întineresc mereu şi simbolurile pentru evlavia de Crăciun şi ele arată tocmai prin aceasta veşnicia şi permanenţa acestei sărbători. Fie, deci, ca şi astăzi, în acest ceas de sărbătoare a Crăciunului, în faţa sufletelor noastre să stea ceea ce ni se poate revela, dacă parcurgem drumul care este în măsură să ne arate ce simţeau oamenii în perioada pe care noi o sărbătorim astăzi drept perioadă a Crăciunului.

În calitate de discipoli ai ştiinţei spiritului, ne putem întoarce departe, departe în vremuri trecute, străvechi. Ne vom întoarce azi, pentru început, în acele vremuri în care sufletele erau încarnate în vechile trupuri atlanteene, în trupuri care nu mai semănau aproape deloc cu trupurile noastre actuale. Existau pe atunci mari învăţători ai omenirii, care erau, totodată, conducătorii acestei omeniri. Altfel privea pe atunci omul în lume. Nu exista Soarele luminos al zilei, care să-i redea în contururi precise, în linii clar desenate, formele obiectelor exterioare aparţinând regnurilor din natură. Tot ceea ce exista în jurul omului parcă era cufundat în ceaţă – nu numai din cauză că o mare parte din lumea atlanteană era şi din punct de vedere exterior acoperită de mase ceţoase şi lumina solară încă nu le putea străpunge cum va face mai târziu, ci şi pentru că facultatea de percepţie a omului încă nu se dezvoltase atât de mult încât să poată vedea obiectele exterioare în contururi clare. Când omul se trezea dimineaţa şi voia să perceapă lumea exterioară, natura lui Dumnezeu din jurul său, el vedea lucrurile confuz, cu margini colorate, şi totul părea cufundat în ceaţă. Iar când adormea seara, el intra într-o lume spirituală. În jurul omului nu se aşternea uitarea de sine şi inconştienţa, aşa cum se întâmplă astăzi, când omul adoarme.

Când dormea, omul din epoca atlanteană vedea fiinţele divin-spirituale, care erau tovarăşele lui. De jur împrejurul lui el percepea toate acele fiinţe care odinioară erau pentru om realităţi cunoscute din proprie trăire. El vedea, de asemenea, toate acele fiinţe care s-au păstrat în amintire, în cele mai diferite ţinuturi ale Pământului, sub cele mai diverse nume: Wotan, Thor, Baldur ş.a.m.d., în Europa Centrală; Zeus, Palas Atena, Ares ş.a.m.d. erau pentru vechii greci acele fiinţe divin-spirituale pe care sufletele lor le vedeau odinioară în vechea Atlantidă. Dar în epoca atlanteană lumile divine nu mai erau lumile divine creatoare cele mai înalte, din sânul cărora omul ieşise odinioară, în era lemuriană. Sufletele noastre s-au înălţat cândva din sânul unor fiinţe divine a căror splendoare şi măreţie omul actual le poate doar presimţi. Aceleaşi fiinţe divine care au dat naştere corpurilor cereşti şi tuturor forţelor care există de jur împrejurul nostru l-au făcut şi pe om să apară din sânul lor. Omul se afla în cadrul unor entităţi divine, a căror expresie exterioară îşi revarsă lumina în jos, spre noi, din corpurile cereşti, el trăia în sânul acelor fiinţe pe care le vedem în zigzagul fulgerului, în bubuitul tunetului, a căror expresie sunt plantele şi animalele şi pentru care cristalele sunt nişte organe de simţ. Tot ceea ce se apropie de noi sub formă de căldură, toate forţele care se află în jurul nostru, sunt trupul unor entităii divin-spirituale, iar omul s-a născut din sânul acestor entităţi.

Cu cât omul a coborât mai mult pe Pământul nostru, cu cât s-a unit mai mult cu substanţele materiale, cu cât şi-a integrat mai mult materia Pământului, cu atât mai mult a scăzut facultatea prin care-i putea vedea pe zeii cei mari. Dacă în vremurile originare, când în om nu exista încă nici o posibilitate de cunoaştere senzorială, când încă nu putea vedea cu ochii şi nici auzi cu urechile, când în sufletul lui se tălăzuiau în sus şi în jos imagini, care nu erau imagini ale mineralelor, animalelor şi plantelor, ci ale unor entităţi divin-spirituale mai înalte decât el, mai târziu omul a ieşit tot mai mult în afară, pe planul fizic, a făcut tot mai mult cunoştinţă, prin organele de simţ exterioare, cu planul fizic. În era atlanteană exista un fel de alternanţă între vederea pe planul fizic şi o veche clarvedere, rămasă de la vechea splendoare spirituală în care trăise omul cândva. În afară de zeii foarte mari, acum inaccesibili, erau zeii inferiori, pe care omul îi mai putea percepe încă pe planul astral, atunci când, noaptea, gusta nespusa fericire de a fi o fiinţă spirituală printre alte fiinţe spirituale.

Cu cât planul fizic s-a luminat mai mult, cu atât mai puţin putea omul să vadă în planul spiritual. Dar în vechea eră atlanteană omul avea iniţiaţi. Aceşti iniţiaţi ai vechii Atlantide puteau vesti, pe lângă profundele învăţături despre vechii zei din sânul cărora se născuse omul, şi unele profeţii. Ei le puteau profeţi oamenilor că în lume există ceva care trebuie privit în aşa fel încât ţi-l puteai lămuri prin comparaţia următoare: „Priveşte germenele unei plante; uită-te cum acest germene se dezvoltă, devenind o plantă. El creşte, dă frunze, petale, floare şi fruct. Cine stă în acest fel dinaintea plantei poate spune: Eu privesc înapoi, la germenele plantei; el este creatorul frunzelor şi al florii pe care le am în faţa mea, iar această floare ascunde în ea ceva: această floare ascunde în ea germenele unei noi plante, floarea ia forma unui nou germene". Putem privi şi în viitor. „Înapoi, aşa le puteau vorbi marii iniţiaţi atlanteeni discipolilor lor şi, prin discipoli, întregului popor, voi puteţi privi înapoi spre germenii-zei din lume, din sânul cărora au ieşit oamenii. Ceea ce vedeţi, în jurul vostru, realităţi spirituale sau fizice, toate acestea sunt frunzele care au răsărit din vechii germeni divini. Priviţi în ele forţele acestor vechi germeni divini, la fel cum în frunzele plantei puteţi vedea forţa germenului din care s-a născut planta. Dar noi putem atrage atenţia şi asupra unui alt lucru: în viitor, în jurul omului se va aşterne ceva care va fi ca şi floarea plantei, ceva care, în orice caz, provine de la vechii zei, dar care conţine un germene – după cum floarea conţine şi maturizează un germene –, un germene care dezvoltă în el Divinitatea cea nouă."

Că lumea s-a născut din zei, aceasta era vechea învăţătură; că lumea va da naştere unui zeu, marelui zeu al viitorului, aceasta era marea profeţie făcută discipolilor de iniţiaţii atlanteeni – şi, prin aceasta, şi popoarelor. Căci acesta era specificul iniţiaţilor atlanteeni, că ei, ca toţi iniţiaţii, vedeau marile evenimente ale viitorului. Ei vedeau dincolo de marele eveniment care a transformat ţările Pământului. Vedeau dincolo de era atlanteană toate culturile care aveau să înflorească mai târziu; ei priveau spre ţara sfinţilor Rishi, spre ţara lui Zarathustra, spre cultura vechiului Egipt, întemeiată de Hermes, spre profeţia lui Moise; priveau spre fericita Grecie, spre puternica Romă, până în epoca noastră – şi mai departe în viitor. Şi ceea ce insuflau ei discipolilor lor intimi era speranţă. Ei le puteau spune: „E adevărat că trebuie să părăsiţi toate tărâmurile ţării spirituale în care vă aflaţi acum. E adevărat că trebuie să vă împletiţi în materie, să vă îmbrăcaţi cu totul şi cu totul în hainele care sunt luate din substanţa fizică. Va veni o vreme când va trebui să munciţi pe planul fizic, când vechii zei sfinţi vor fi ca şi dispăruţi pentru voi. Dar ia priviţi într-acolo, unde va răsări pentru voi steaua cea nouă, unde poate încolţi germenele cel nou, zeul viitorului, care s-a păstrat de-a lungul vremurilor, ca să apară la timpul potrivit în omenire!" Iar dacă iniţiaţii atlanteeni voiau să le spună discipolilor lor, şi prin aceasta întregului popor, de ce coborau în valea pământească, atunci îi făceau atenţi asupra faptului că, odată şi odată, toate sufletele îl vor trăi şi vedea pe El, cel care va veni, pe care acum încă nu-l puteau vedea, pentru că se afla într-o regiune atât de înaltă încât ochiul nu-l putea ajunge – nu-l putea percepe ochiul fizic, dar nu-l mai putea percepe nici ochiul spiritual, care-l văzuse odinioară, pe când omul odihnea încă în sânul zeilor.

Şi a venit Potopul, catastrofa atlanteană. Înfăţişarea Pământului s-a schimbat. După un timp, el arăta cu totul altfel. După marea migraţie a popoarelor de la vest la est au luat naştere marile culturi şi civilizaţii, mai întâi cea a sfintei Indii străvechi. Învăţătorii vechii Indii, cei şapte sfinţi Rishi, i-au învăţat pe discipolii lor şi, prin aceasta, întregul popor indian, că există o lume spirituală – căci poporul indian avea nevoie de învăţătura despre lumea spirituală. El fusese transpus cu totul în exterior, pe plan fizic, şi în timpul vieţii pe planul fizic ochii puteau vedea numai înfăţişarea exterioară a lumii fizice, ca expresie a spiritualului, dar nu spiritualul însuşi.

Totuşi, în sufletul fiecărui indian exista ceva care poate fi numit o amintire vagă a ceea ce sufletul trăise odinioară printre zei, în vechea Atlantidă. Această amintire trezea un dor, iar acest dor era atât de puternic încât sufletul indian n-a putut să-şi creeze o legătură intimă cu planul fizic; planul fizic îi apărea drept Maya, drept iluzie, drept ceva ireal, iar dorul său se îndrepta încă tot spre ceea ce pierduse. Sufletele

n-ar fi rezistat pe plan fizic, dacă Rishi cei pătrunşi de spirit nu le-ar fi putut da învăţătura despre splendoarea vechii lumi pe care oamenii o pierduseră. Astfel, sfinţii Rishi au putut da învăţăturile despre Cosmos, care în zilele noastre nu mai sunt înţelese aproape deloc, învăţătura unei înţelepciuni a vremurilor trecute, pentru că ei erau iniţiaţi în trăirile prin care omul trecuse când se mai afla încă în sânul zeilor. Căci omul a fost de faţă atunci când zeii au separat Soarele de Pământ, când au trasat corpurilor cereşti drumurile lor – numai că el uitase toate acestea în cursul peregrinării sale de mai târziu pe Pământ.

Rishi le împărtăşeau oamenilor această înţelepciune, dar încă şi altceva: îi mai învăţau pe aceia care puteau dezvolta deja un simţ pentru aşa ceva – şi aceştia erau cei mai avansaţi – că, din această lume în care omul fusese transpus, care acum îi apărea drept iluzie şi Maya, va răsări Acela care acum încă nu poate fi văzut în această lume, pentru că sufletul omului încă nu a ajuns să dezvolte forţa prin care poate fi cunoscută această fiinţă, dar că El se va arăta, El, despre care Rishi spuneau că este „dincolo de ei", „Vishva karman". Aşa era numită fiinţa pe care vechii învăţători ai Indiei o vesteau drept marele spirit al viitorului. „Voi încă nu-l puteţi vedea", aşa se spunea vechiului popor indian, „după cum în floare nu puteţi vedea germenele fructului. Dar pe cât de adevărat este că floarea conţine germenul fructului, putem spune că şi Maya dezvoltă în ea germenele a ceea ce va face ca viaţa lumii fizice să fie vrednică de a fi trăită". Iar pe cel care mai târziu avea să fie numit „Christos", învăţătorii indieni îl vesteau dinainte; ei erau modeştii lui profeţi. Ei îşi aveau privirile îndreptate în două direcţii: în trecut, spre lumea înţelepciunii străvechi, după al cărei plan a fost plăsmuită lumea; şi în viitor, vestind oamenilor obişnuiţi că va veni cândva Unul care va sălăşlui în inimile umane şi va pune în mişcare toate mâinile umane.

Nu a existat nici o epocă în care El să nu fi fost vestit, de când se poate vorbi de o civilizaţie umană şi de o înţelegere umană. Dacă cei de mai târziu au uitat profeţia, nu sunt de vină marii învăţători ai omenirii.

A venit apoi străvechea cultură persană, al cărei conducător a fost Zarathustra. Zarathustra putea să le spună discipolilor săi intimi şi, prin aceştia, poporului său, că în tot ceea ce-l înconjoară pe om, în ceea ce răzbate, ca forţă, de la Soare până la noi, în ceea ce ne vine de la celelalte astre ale sistemului nostru, în tot ceea ce umple spaţiul aerian trăieşte o entitate care acum nu i se arată omului decât ca o formă învăluită, ascunsă. Iniţiaţilor săi, Zarathustra le putea vorbi despre „marea Aurora solară", despre „Ahura Mazda", despre Dumnezeul cel bun. Şi el le spunea discipolilor săi un lucru pe care, iarăşi, l-am putea lămuri într-o oarecare măsură folosind următoarea comparaţie: „Ia priviţi planta. Ea apare din germene, dezvoltă în toate părţile frunze, dă la iveală o floare, dar este ca şi cum ceva misterios ar străbate întreaga plantă, apărând în mijlocul florii drept noul germene. Ceea ce se află de jur împrejur va pieri; dar forţa cea mai lăuntrică, pe care o puteţi vedea în interiorul florii, ea este aceea care vă face să presimţiţi că din vechea plantă s-ar putea naşte una nouă. Dacă priviţi atent forţa luminii solare, dacă simţiţi această lumină solară în aşa fel încât vedeţi în ea doar expresia fzică a unei realităţi spirituale şi dacă vă lăsaţi inspiraţi de forţa solară spirituală, atunci vi se va revela profeţia fructului divin care trebuie să se nască din Pământ!"

Iar când aceşti discipoli progresau şi mai mult, atunci, firește, în anumite perioade li se puteau împărtăşi învăţături mai tainice, mai adânci, şi într-un ceas solemn Zarathustra putea contura în faţa lor imaginea Aceluia care avea să vină, atunci când oamenii vor evolua atât de mult încât vor fi în stare să-l primească în mijlocul lor cu înţelegere pe acest Unul. Zarathustra aşază în faţa discipolilor săi nişte imagini grandioase ale acestui viitor. Unuia el îi putea arăta imaginea, iar unui al doilea un fel de reflex al acesteia; ceilalţi nu puteau primi decât sub forma unei imagini generale vaste ceea ce avea să se întâmple în viitor. – Aşa se petreceau lucrurile, deci, şi în cadrul vechii culturi persane, în cadrul culturii lui Zarathustra: era prevestit acela care mai târziu avea să fie numit Christos. Şi tot aşa în cadrul culturii egiptene. Şi Hermes l-a vestit, într-un anumit fel, iniţiaţilor săi egipteni şi, prin aceasta, întregului popor egiptean, pe Christos. Un reflex al acestei profeţii despre Christos ne apare în *legenda lui Osiris*. Ce se explica oare oamenilor prin legenda lui Osiris? Ştim că legenda lui Osiris povesteşte următoarele:

Odinioară, în vremuri străvechi, în ţara Egiptului domnea, spre fericirea poporului său, Osiris, unit cu soţia lui, Isis. Dar fratele lui rău Set, sau Typhon, şi-a pus în gând să-l piardă pe Osiris. El a făcut în acest scop o ladă în care l-a închis pe Osiris, căreia i-a dat drumul în largul mării. Isis a găsit, ce-i drept, lada, dar n-a reuşit să-l facă pe Osiris să se întoarcă pe Pământ. El fusese dus în ţinuturi mai înalte, şi oamenii nu-l mai puteau vedea decât după ce treceau prin poarta morţii. – Fiecărui egiptean i se explica acest lucru: După moarte, vei putea fi unit cu Osiris, aşa cum mâna ta este unită cu sufletul tău. Tu poţi deveni cândva o parte din Osiris, îl vei putea numi Eul tău superior, dar numai dacă vei fi meritat pe planul fizic. Vei putea fi unit după moarte cu cel pe care-l numeşti zeul tău suprem!

Iniţiatului i se mai putea arăta şi altceva: după ce trecuse prin toate încercările şi probele, după ce-şi însuşise toate învăţăturile necesare pentru a putea ajunge să privească în lumile superioare, iniţiatului i se arăta deja în timpul vieţii fizice, chiar în viaţa dintre naştere şi moarte, imaginea lui Osiris. Ceea ce-i ieşea în întâmpinare omului obişnuit, după ce trecea prin poarta morţii, şi cu care trebuia să se simtă unit, discipolului ocult al iniţiatului egiptean îi apărea atunci când el se afla în afara trupului, după ce corpul lui eteric, corpul lui astral şi eul lui fuseseră scoase din corpul fizic. Pe urmă, cel care văzuse acest lucru, care-l văzuse pe Osiris deja în timpul vieţii, le putea vesti celorlalţi că Osiris trăieşte. Dar niciodată nu s-a putut propovădui în vechiul Egipt: „Osiris trăieşte printre noi!" Acest lucru a fost exprimat în legendă prin faptul că se spunea: Osiris este un rege care n-a fost văzut niciodată pe Pământ. – Căci „lada" nu este altceva decât corpul fizic. În momentul în care Osiris este aşezat în corpul fizic, forţele vrăjmaşe ale lumii fizice, care nu are încă maturitatea de a-l primi în sine pe zeu, se fac atât de puternic simţite încât îl distrug. Lumea fizică nu are încă maturitatea necesară pentru a-l primi în ea pe zeul cu care omul trebuie să devină una. „Dar când vă spunem, aşa grăiau aceia care puteau aduce personal mărturie despre faptul că Osiris trăieşte, cel cu care omul trebuie să devină una conform cu entitatea lui interioară, când vă spunem că zeul trăieşte aceasta înseamnă că de văzut îl poate vedea numai iniţiatul, când părăseşte lumea fizică. Zeul cu care omul are să devină una cândva trăieşte, dar numai în lumea spirituală. Numai acela care părăseşte lumea fizică poate fi unit cu zeul!"

Între timp, omul a îndrăgit din ce în ce mai mult lumea fizică; fiindcă aceasta era misiunea lui, de a acţiona în lumea fizică şi de a face ca aici să apară culturi şi civilizaţii una după alta. În aceeaşi măsură în care ochii puteau privi mai clar în afară, iar mintea putea înţelege mai bine ceea ce se întâmplă în lumea fizică, în aceeaşi măsură în care omul a fost în stare să ştie tot mai multe şi a făcut descoperiri şi invenţii în lumea fizică, prin care şi-a uşurat viaţa fizică, în aceeaşi măsură i-a devenit tot mai greu, în perioada dintre naştere şi moarte, să privească dincolo, în lumea spirituală. Aşa că el putea auzi, ce-i drept, de la iniţiaţi, că zeul trăieşte, că acela cu care el se va uni e viu, totuşi el putea lua prea puţin cu sine din această lume, din ceea ce l-ar fi putut face să înţeleagă cum va trăi împreună cu Osiris în cealaltă lume. Tot mai mult s-a întunecat viaţa în cealaltă lume, acolo unde omul trebuia să presupună că trăieşte zeul cu care el avea să devină una.

Şi a venit lumea antichităţii greceşti; a venit Grecia cea fericită in ceea ce priveşte planul fizic, în care oamenii au încheiat pentru planul fizic acea minunată căsătorie dintre spirit şi materie. Privim splendidele opere de artă ale vechii Grecii; şi dacă facem ca în faţa sufletelor noastre să apară aceste opere de artă vom avea o imagine a felului cum omul se raporta la lumea spirituală în această perioadă în care avea să aibă loc Evenimentul de pe Golgota. Nu putem concepe acest lucru, totuşi este adevărat: momentului culminant din arhitectură, care este templul grec, îi corespunde punctul cel mai de jos al raporturilor omului cu lumea spirituâlă. Să ne imaginăm că în faţa noastră s-ar afla un templu grec. În formele sale, în unitatea şi desăvârşirea liniilor sale, el este expresia cea mai pură şi mai nobilă a spiritualului, astfel încât aici s-a putut spune că zeul însuşi locuieşte în templul grec. El era prezent acolo, în templu. Căci liniile care fuseseră transpuse în materie erau cu totul pe măsura planului spiritual al lumii şi a acelor linii care străbat ca direcţii spaţiale planul fizic. Nu există întrepătrundere mai

pură, mai frumoasă, mai nobilă a spiritului uman şi a materiei fizice decât un templu grec. De aceea, pe plan fizic nu există nici o altă posibilitate de a impregna astfel lumea superioară a zeilor cu materia fizică, ca în cazul templului grec sau, în general, cu opera de artă a antichităţii greceşti. Prin felul cum şi-au creat operele de artă, grecii au reuşit marea performanţă de a-i face pe zeii vremurilor vechi să coboare până la ei. Şi chiar dacă grecii n-au văzut când Zeus ori Palas Atena au coborât pe Pământ, zeii erau totuşi ca ferecaţi prin vrajă în aceste opere artistice, zeii printre care oamenii trăiseră odinioară, în era atlanteană, şi pe care-i văzuseră. În vremurile vechi, oamenii le-au putut oferi vechilor zei o locuintă minunată.

Să încercăm acum să vedem ce reprezenta templul grec dintr-un alt punct de vedere. Imaginaţi-vă conştienţa clarvăzătoare aşezându-se în faţa unui templu grec. Ceea ce spun acum mai este valabil pentru ruinele sărăcăcioase care ne-au rămas de la lumea templelor greceşti. Imaginaţi-vă conştienţa clarvăzătoare aflată în faţa unei asemenea ruine, de pildă, cea de la templul din Paestum: putem simţi încântare şi beatitudine pentru viaţa corpului fizic sub influenţa liniilor armonioase care formează colonadele şi arhitravele acoperişului. Totul este de o asemenea perfecţiune încât în ceea ce este fizic ne putem reprezenta şi putem simţi ceva divin. Un asemenea sentiment avem dacă privim cu ochii corpului fizic această armonie a arhitecturii greceşti. Iar acum imaginaţi-vă conştienţa clarvăzătoare transpusă dincolo de toate acestea, în lumea spirituală. Ai impresia că un perete negru se aşază în faţa a ceea ce puteţi vedea în lumea fizică – şi ceea ce poate fi văzut pe planul fizic parcă s-a stins. Nimic din toate aceste minunăţii şi splendori ale planului fizic nu poate fi luat dincolo, în lumea spirituală. Lucrurile cele mai splendide ale planului fizic se şterg în lumea spirituală. Şi înţelegem atunci că nu este doar o legendă când ni se povesteşte că unul dintre aceia care s-au numărat printre oamenii de frunte ai Greciei a fost întâlnit în cealaltă lume de către un iniţiat şi că el a spus: Mai bine să fii un cerşetor în lumea de sus, decât un rege în lumea umbrelor. – Tocmai în vechea Grecie, unde puteai trăi asemenea încântări în lumea fizică, după ce oamenii ajungeau în lumea morţii sufletele lor intrau într-o împărăţie sumbră, întunecată, a umbrelor. Splendid era planul fizie, dar în aceeaşi măsură se pustiise lumea spirituală!

Să comparăm acum ceea ce putem simţi în faţa templului grec cu alte două lucruri: să ne reprezentăm tabloul lui Rafael *Madonna di San Sisto* sau *Cina cea de taină* a lui Leonardo da Vinci. Să ne reprezentăm acele opere ale artei plastice care au fost create după Evenimentul de pe Golgota şi în care au pătruns Misteriile Golgotei. Omul poate simţi o fericire nespusă în faţa acestor tablouri, îşi poate revărsa prin ele valuri de încântare în suflet. Şi acesta este şi cazul conştienţei clarvăzătoare, când priveşte cu ochii săi aceste tablouri în planul fizic. Iar dacă se transpune apoi în lumea spirituală, atunci el îşi spune, deşi, fizic, nu mai vede realitatea: Ceea ce iau cu mine dincolo, din trăirile pe care le am privind aceste tablouri, nu este doar un ecou al realităţii fizice, nu sunt doar încântările şi beatitudinea pe care le-am simtit când am văzut toate acestea, ci de-abia acum mi se revelează întreaga splendoare; aici, în lumea fizică, n-am făcut decât să pun germenele pentru ceea ce trăiesc în prezent într-o mare splendoare şi glorie! – În lumea fizică, dacă privim asemenea tablouri, în care au pătruns Misteriile Golgotei, nu facem decât să punem germenele unei înţelegeri mai înalte în lumea spirituală. Datorită cărui fapt se pot întâmpla toate acestea? Datorită faptului că acea putere spirituală care a fost profeţită atâta vreme a apărut în mod real pe Pământ – că omenirea a ajuns atât de departe încât să dezvolte o floare în sânul căreia putea să se maturizeze germenele zeului viitor. Prin Evenimentul de pe Golgota existenţei pământeşti i-a fost oferit ceva care nu numai că poate fi luat în lumea spirituală, ci care în lumile spirituale ni se revelează într-o glorie şi beatitudine mai înalte şi care este expresia cea mai importantă şi plină de sens tocmai a ceea ce ne-a fost îngăduit să mai caracterizăm o dată aici.

În aceeaşi clipă în care corpul fizic al lui Iisus Christos a murit pe Golgota, el şi-a făcut apariţia la cei care se aflau pe atunci între moarte şi o nouă naştere şi le-a putut vesti pentru întâia oară ceea ce nici unul dintre vechii iniţiaţi nu putuse spune, după ce fusese în lumea spirituală. Când vechii iniţiaţi – ai Misteriilor eleusine, să zicem – treceau din lumea de aici dincolo, la cei care se aflau între moarte şi o nouă naştere, ce le-ar fi putut spune celor aflaţi acolo? Ei le-ar fi povestit despre evenimentele din planul fizic; dar ar fi făcut să se nască în ei numai dor şi suferinţă amară. Căci oamenii deveniseră cu totul prizonierii planului fizic. Dar ei nu puteau găsi lucrurile lumii fizice dincolo, unde totul devenise sumbru şi întunecat, şi unde acela care în planul fizic era un om de seamă simţea în aşa fel încât trebuia să spună: Mai bine să fii un cerşetor în lumea de sus, decât un rege în lumea umbrelor! – Iniţiaţii, cei care le puteau dărui atât de mult oamenilor aflaţi în planul fizic, nu le ofereau nimic, absolut nimic acelora care se aflau în celălalt plan. Atunci a avut loc Evenimentul de pe Golgota – şi Christos şi-a făcut apariţia în faţa celor morţi. Pentru întâia oară în lumea spirituală a putut fi vestit un eveniment din lumea fizică, un eveniment care constituie începutul unei intervenţii a lumii fizice în lumea spirituală. Când Christos şi-a făcut apariţia în lumea de jos, a fost ca o rază de lumină care a străfulgerat în lumile spirituale. Căci acum era limpede: în lumea fizică fusese făcută dovada că spiritualul poate birui moartea!

În acest eveniment îşi are originea faptul că, de acum înainte, şi în lumea fizică omul poate trăi ceva care va fi dus în lumea spirituală. Ceea ce s-a spus în legătură cu alte lucruri care au fost influenţate prin Evenimentul de pe Golgota găsiţi în Evanghelia lui Ioan şi în alte scrieri legate de aceasta. Cine apreciază Evanghelia lui Ioan pe planul fizic, acela trăieşte nespusa fericire de a înţelege acest măreţ document pe planul fizic. Cine intră însă cu conştienţa clarvăzătoare în lumea spirituală, ştie că ceea ce a simţit sub influenţa Evangheliei lui Ioan a fost doar o pregustare a ceea ce poate sorbi acum. Acesta este lucrul covârşitor aici, că acum omul poate lua cu sine comori din planul fizic, pe care să le ducă în lumea spirituală.

Tot mai luminos a devenit de atunci planul spiritual. Tot ceea ce exista în lumea fizică se născuse din lumea spirituală. Dacă treceai din lumea fizică în lumea spirituală, puteai spune: Aici se află originile a tot ceea ce există dincolo în lumea fizică. Ceea ce s-a născut din lumea spirituală nu reprezintă decât efectele, reflexele din lumea spirituală. Dacă, după Evenimentul de pe Golgota, treci din lumea fizică în lumea spirituală, poţi spune: Şi în lumea fizică există cauze, şi ceea ce oamenii trăiesc în planul fizic sub influenţa Evenimentului de pe Golgota acţionează dincoace, în lumea spirituală.

Aşa va fi de acum înainte: tot ceea ce e vechi, tot ceea ce s-a născut prin lucrarea vechilor zei va pieri, iar ceea ce va înflori, ce va trece în viitor va exista prin lucrarea Dumnezeului viitorului. Toate acestea vor trece în lumea spirituală. Este ca şi cum am privi un nou germene vegetal şi am spune: El s-a născut, bineînţeles, dintr-o plantă veche. Vechile frunze şi flori au căzut şi au murit, iar acum avem în faţa noastră germenele cel nou, care se va dezvolta, devenind noua plantă şi noile flori. Tot aşa şi noi: trăim într-o lume în care dispar frunze şi flori şi în care există germenii divini. Tot mai mult se dezvoltă fructul cel nou, fructul christic – şi tot restul va pieri. Ceea ce a fost cucerit şi elaborat aici, în lumea fizică, va avea valoare pentru viitor în măsura în care va fi introdus în lumea spirituală; şi în faţa ochiului nostru spiritual se va deschide în viitor o lume care îşi va avea rădăcinile în realitatea fizică, la fel cum odinioară lumea noastră îşi avea rădăcinile în lumea spirituală. Aşa cum oamenii sunt fiii zeilor, tot astfel din trăirile pe care oamenii le au în lumea fizică, când se înalţă până la Evenimentul de pe Golgota, se va forma trupul zeilor viitorului, al căror conducător este Christos. Astfel, lumile vechi trec în cele noi, prin faptul că ceea ce este vechi piere cu totul şi cele noi încolţesc şi înmuguresc din cele vechi. Acest lucru s-a putut întâmpla numai datorită faptului că omenirea atinsese maturitatea de a da naştere din sânul ei la o floare pentru acea entitate spirituală care avea să devină Dumnezeul viitorului. Această floare, care s-a dezvoltat astfel, care a primit în ea germenele Dumnezeului viitor, nu putea fi decât un înveliş uman întreit – constând din corp fizic, corp eteric şi corp astral – care mai întâi a fost curăţat şi purificat pe Pământ prin tot ceea ce omul putea cuceri aici. Acest înveliş al lui Iisus din Nazaret, care s-a jertfit pe sine pentru a primi germenele christic, această floare a neamului omenesc reprezintă chintesenţa cea mai pură a tot ceea ce omenirea a putut produce în năzuinia ei de a evolua spiritual. Şi oamenii au putut spune: Germenele Dumnezeului celui nou a apărut de-abia atunci când Pământul devenise atât de matur încât să dea cea mai frumoasă floare – iar nasterea acestei flori este continută pentru noi în sărbătoarea Crăciunului. De Crăciun, noi sărbătorim nasterea acelei

frumoasa floare – iar naşterea acestei flori este anunţată pentru noi în sărbătoarea Crăciunului. De Crăciun, noi sărbătorim naşterea acelei flori care avea să primească apoi în sine germenele lui Christos.

Aşadar, Crăciunul este cu adevărat o sărbătoare prin care omul poate să privească în două direcţii: spre trecut şi spre viitor. Căci din sânul trecutului a răsărit acea floare din care se dezvoltă germenele viitorului. Vechiul Pământ a produs întreitul înveliş al lui Christos. Din lucrurile cele mai bune pe care le-au putut cuceri oamenii s-a urzit şi s-a născut acest înveliş al lui Christos. Nu există nici o descriere exterioară a vreunei taine care să poată face o impresie mai puternică asupra noastră, decât descrierea acesteia: cum cea mai frumoasă floare a neamului omenesc a putut să apară din potirul cel mai pur.

Faptul că omenirea s-a născut odinioară pe cale spirituală din sânul dumnezeirii, că era de natură divin-spirituală şi că s-a densificat apoi până la stadiul de materie, cum poţi descrie mai frumos acest lucru decât arătând cum spiritualul se densifică treptat, cum din întunericul nedeterminat al spiritualului s-a densificat treptat omul. Vechiul egiptean reprezintă acest lucru în mod profetic, prin zeiţa care odinioară avea cap de leu, care era cu totul spiritualizată, încă din vremea când omul este puţin densificat şi mai odihneşte sub formă eteric-spirituală în sânul dumnezeirii. Prefigurând-o pe *Madonna di San Sisto* de mai târziu, ne apare, în copie egipteană, un alt personaj feminin: Isis cu copilul Horus. Vedem cum ce se născuse din spiritual s-a densificat, transformându-se în potir, devenind ceea ce poate să-l reprezinte pe om în evoluţia sa spre viitor. Dar observăm cum această reprezentare, cunoscută deja şi celor vechi, trece în spiritualul pur în Madona christică, ţinându-l în braţe pe copilul Iisus.

Rafael a transpus cu minunată gingăşie şi puritate această taină în tabloul lui, dezvăluindu-ne cum din chipurile spirituale de îngeri se densifică Madona, care, la rândul ei, dă la iveală acea floare, pe Iisus din Nazaret, care urmează să primească în el germenele christic. Întreaga evoluţie a omenirii este conţinută în acest tablou cu Madona. Rafael a avut în legătură cu Madona amintirea cea mai frumoasă, cea mai minunată, din acea viaţă a cărei amintire a fost viaţa lui de acum, din care a lăsat să înmugurească în sufletul lui toate sentimentele frumoase, minunate, care se pot dezvolta din contemplarea acestei taine a omenirii transpusă într-o imagine picturală. Şi nu e de mirare că, pornind de aici, aceste sentimente ale sale au trecut apoi asupra Născătoarei de Christos înseşi, asupra acelei fiinţe care a dat la iveală potirul din care a ieşit floarea care a lăsat să se maturizeze în ea germenele Dumnezeului celui nou.

Şi vedem astfel cum în Novalis, tânărul poet atât de minunat înzestrat, vibrează nişte sentimente pure tocmai în legătură cu această taină sfântă care are loc în prima noapte de Crăciun şi care se repetă în fiecare noapte creştină a Crăciunului; acel Misteriu căruia vechii iniţiaţi, sub forma regilor-magi, îi aduc jertfă darurile lor şi care se duc acolo unde a apărut noul Misteriu. Şi ei, înţelepţii vremurilor vechi, împodobiţi cu înţelepciunea provenită din acele vremuri, aduc jertfă în faţa a ceea ce se îndreaptă spre viitor, în faţa a ceea ce urmează să adăpostească într-un om forţa care străbate toate lumile legate cu Pământul nostru.

Novalis a simţit Misteriul Christos, Misteriul Maria, în legătură cu Misteriul Cosmic. În sufletul său s-a făcut lumină, aşa cum s-a făcut lumină odinioară, în prima noapte creştină de Crăciun, când acele entităţi care nu coborâseră până în planul fizic au vestit legătura dintre o putere cosmică şi una pământească, şi despre ceea ce se poate petrece în inima umană şi în Cosmos, atunci când inima umană se uneşte cu Entitatea lui Christos. Căci în zilele noastre nu mai trebuie să se vestească ceea ce spuneau vechii egipteni: Zeul cu care urmează să vă uniţi trăieşte în acea lume în care ajungi numai dacă treci prin moarte. Acum Dumnezeul cu care omul urmează să se unească trăieşte printre noi, între naştere şi moarte; şi oamenii îl pot găsi dacă îşi unesc sufletele şi inimile cu el. Iată de ce glasul Crăciunului prinde să răsune, în prima noapte a Crăciunului creştin, astfel:

Revelare prin înalturi
lui Dumnezeu,
linişte şi tăcere
prin pacea pământească,
fericire negrăită
în oameni!

În încheiere, Marie de Sivers a recitat *Cântece închinate Mariei* de Novalis.

Rudolf Steiner

MISTERIUL CRĂCIUNULUI. NOVALIS, CLARVĂZĂTORUL ŞI VESTITORUL LUI CHRISTOS

II. DISPOZITIA DE CRĂCIUN

Berlin, 26 decembrie 1909

Am încercat, în zilele dinaintea Crăciunului, să ne înălţăm la acea dispoziţie interioară care şi în sensul antroposofic al cuvântului poate fi numită dispoziţia de Crăciun potrivită. Am încercat să aducem în faţa sufletului gândul că există un mod de a explica sărbătoarea Crăciunului care, într-un anumit fel, face ca dispoziţia de Crăciun să poată fi aplicată tuturor lucrurilor importante care se petrec în om de-a lungul anului. Pentru acela care caută cunoaşterea, în special în epoca actuală, printre dispoziţiile interioare cele mai importante trebuie să se numere şi aceea de a putea sărbători Crăciunul în strânsă legătură cu cunoaşterea spirituală, dacă ne e îngăduit să spunem aşa. Ce altceva ar putea însemna acest lucru decât a-ţi chema în suflet, cu toată căldura şi ardenţa, felul cum noi ne străduim, pe tot parcursul anului, să ne împlinim datoria spirituală faţă de evoluţia actuală a omenirii, faptul că înţelegem misiunea omenirii în epoca noastră: aceea de a ne îmbogăţi tot mai mult sufletele, în ceea ce priveşte conţinutul lor, conţinut care rezultă din trăirea lumii spirituale, pentru a ne fi îngăduit să ne numărăm printre aceia care vor realiza munca spirituală necesară în epoca următoare din evoluţia omenirii.

Aşa se face că, de-a lungul întregului an, noi căutăm să adunăm în sufletele noastre un conţinut spiritual-ştiinţific, ne străduim să pătrundem în înţelepciunea antroposofică. Iar când anul înclină către sfârşitul lui, care chiar şi din punct de vedere exterior este simbolizat prin aceea că în jurul nostru, din cauza forţei slabe a razelor solare, domneşte în mare măsură întunericul, atunci, în această perioadă de sărbătoare, noi încercăm să înţelegem cum putem serba Crăciunul în legătură cu acest an antroposofic: ne străduim să ne lămurim asupra faptului că întregul adevăr antroposofic trebuie să fie pătruns şi străluminat de acel impuls puternic pe care-l numim Impulsul christic!

Dacă încercăm să înscriem adevărurile antroposofice în inimile, în sufletele noastre, drept solia lui Christos însuşi, atunci, fără îndoială, putem spune: În perioada Crăciunului noi, antroposofii, dezvoltăm dispoziţia de Crăciun potrivită prin faptul că facem ca ceea ce ne însuşim de-a lungul întregului an să fie străluminat în sufletul nostru de sentimente profunde, în aşa fel încât toate acestea să se transforme în putere şi să putem simţi nu numai că ştim câte ceva din înţelepciunea antroposofică, ci că ea pătrunde în sufletul nostru, în inima noastră, astfel că ea este o forţă a căldurii pătrunsă de lumină care ne face capabili ca în anul ce vine să ne împlinim datoria oriunde ne-am afla. Dacă încercăm, aşadar, să transformăm adevărurile despre spirit în sentimente sfinte, în forţă sfântă a sufletului, atunci în interiorul nostru se naşte, pe o treaptă superioară, ceea ce noi preluăm mai întâi prin forţele acestei lumi pământeşti. Din această cauză, ne este îngăduit, desigur, ca în perioada Crăciunului să ne aducem aminte de împrejurările în care unul sau altul dintre reprezentanţii omenirii noastre a încercat să se înalţe în acele zone ale spiritualităţii în care poate fi găsit Christos însuşi. În zona acestor sentimente ne-a condus deja, de Crăciun, autenticul nostru poet german creştin Novalis. Fără îndoială, acea dispoziţie de Crăciun pe care tocmai am sugerat-o – încălzirea întregii noastre fiinţe la acele raze de căldură – poate să pornească de la un poet cu adevărat teosof cum a fost Novalis. Dacă ajungem la Novalis, care ne dăruieşte cele mai frumoase comori ale înţelepciunii sale, într-o formă poetică minunată, vom simţi, probabil, că trebuie să cucerim pe baza cunoaşterii spirituale posibilitatea de a ne umple viaţa cu o strălucire nouă.

Viaţa vuieşte pe lângă noi, şi propria noastră muncă se uneşte cu vuietul actual al vieţii. Dacă în cadrul antroposofiei ne însuşim posibilitatea de a aduce aici, jos, înţelepciune din lumea spirituală, atunci pretutindeni, oricât de prozaice vor fi împrejurările, noi vom polei viaţa cu aurul înţelepciunii antroposofice. E un lucru pe care trebuie să-l învăţăm. Atunci vom vedea cu siguranţă că dăm vieţii o nouă strălucire, dacă lăsăm în fiecare an ca în sufletul nostru să pătrundă dispoziţia antroposofică de Crăciun, dacă în perioada Crăciunului facem în aşa fel încât antroposofia să se nască din nou în noi, sub formă de sentiment. Vom simţi atunci, dacă vrem să rămânem în lumea obişnuită, cât de imposibil este să ne înălţăm, chiar şi numai într-o mică măsură, spre spiritualitate. O, există multe lucruri care-l împiedică pe omul actual să-şi desfacă aripile, spre a ajunge sus, în lumea spirituală! Ceea ce vreau să vă spun acum pe scurt poate fi un fel de imagine simbolică a acestei situaţii.

Se poate chiar întâmpla să se apropie câte unul dintre noi de ştiinţa spiritului şi să spună: Ah, toate câte mi le oferă ştiinţa spiritului sunt frumoase, sunt splendide; toate îmi încălzesc inima, îmi umplu sufletul de dragoste; numai că nu le pot crede! Tot ce am învăţat în lumea exterioară, prejudecăţile pe care mi le-am însuşit mă ţin strâns de mână şi îmi spun: Dar astea nu sunt decât reverii, nu sunt clădite pe o temelie absolut sigură! – Nu sunt puţini aceia care sunt, astfel, cuprinşi de îndoieli amare. Dacă s-ar putea elibera din strânsoarea în care-i ţin prinşi prejudecăţile lumii exterioare, ei ar putea simţi liber, în eterul pur al spiritului, forţa spiritului şi ar coborî-o jos, în viaţa de zi cu zi. Simbolic pentru acest mod de a simţi, care-l împiedică atât de mult pe omul care trăieşte în epoca prezentă să simtă în mod liber şi nestânjenit ce-i poate dărui omului ştiinţa spiritului, pentru inima şi pentru sufletul lui, poate fi o mică întâmplare.

A existat odată un om, prin secolele XVIII-XIX, nobilul german Hardenberg. El avea un fiu, despre care am avut ocazia să mărturisim, într-un cerc mai restrâns, că a dat la iveală creaţii poetice şi comori de înţelepciune izvorâte dintr-un suflet care era reîncarnarea unor personalităţi de seamă, strălucitoare, care au realizat lucruri importante pentru Pământul nostru. Dar, aflându-se sub influenţa pe care lumea exterioară o exercită asupra omului, cum era să recunoască tatăl acest suflet în fiul lui? El nu a reuşit să se elibereze de prejudecăţile lumii materiale, de trăirea împreună cu realitatea fizică, ca şi mulţi oameni de azi, care, din cauza prejudecăţilor, nu pot simţi forţa irezistibilă a înţelepciunii spirituale a antroposofiei.

Bătrânul Hardenberg ajunsese să se elibereze de latura grosieră a neînţelegerii faţă de fiul său. Din mijlocul vieţii deplin materiale el se înălţase atât încât, în cadrul comunităţii de quackeri din care făcea parte, era în stare să simtă, totuşi, ceva dintr-un spirit profund religios, am putea spune din cunoaşterea veche, tradiţională, a Spiritului Cosmic. Dar până la a simţi forţa şi vigoarea comorilor de înţelepciune care veneau din sufletul fiului său nu reuşise să ajungă. Pentru aceasta ar fi fost necesare, desigur, sentimentele sedimentate în cursul unor lungi perioade, pe calea sugestiei, care pot fi resimţite în sânul unei asemenea comunităţi religioase, ca omul să fie cuprins în străfundul cel mai adânc al sufletului său de acel spirit cu adevărat creştin care poate fi înţeles numai dacă este străbătut de adierea cunoaşterii spiritului.

Bătrânul Hardenberg a simţit o dată în mod ciudat acea adiere a spiritului, a spiritului creştin, în timp ce se afla împreună cu alţii în comunitatea sa de quackeri, când toţi au început să intoneze un cântec al comunităţii. Din acest cântec, a cărui origine n-o cunoştea, a venit spre el o adiere a veşniciei, şi bătrânul a fost adânc mişcat auzindu-l:

Ce aş fi fost fără tine?
Ce nu aş fi, de tu n-ai fi?

El a simţit ceva ce până atunci nu cunoscuse. După încheierea ceremoniei, bătrânul Hardenberg ieşi afară şi-i întrebă pe câţiva dintre cei care fuseseră de faţă: Cine a scris poezia aceasta minunată? – Cine altul decât fiul dumneavoastră!? – Desprins de orice legătură cu fizicul, neindus în eroare de prejudecăţile planului fizic, bătrânul Hardenberg simţise puterea irezistibilă a vieţii spirituale. Fiul lui însă, în ceea ce priveşte corpul său fizic, se afla deja de câteva luni în pământ! Căci bătrânul Hardenberg a avut această trăire de-abia la câteva luni după moartea lui Novalis. În momentul în care bătrânul Hardenberg a fost în stare, datorită împrejurărilor, să elimine pentru scurt timp din planul fizic toate prejudecăţile pe care acesta le generează el a fost dus în înalturile spirituale, unde a simţit forţa lor irezistibilă – forţa irezistibilă a înalturilor spirituale pe care trebuie s-o simţim, fără să ne preocupe toate prejudecăţile lumii materiale. Să le lăsăm aici, jos, prejudecăţile materialiste ale epocii prezente! Să simţim frumuseţea irezistibilă a vieţii spirituale, şi să lăsăm ca din ea să se reverse în inima noastră putere şi căldură! Dacă facem aceasta la momentul potrivit, atunci ne vom îndeplini îndatoririle faţă de omenirea epocii prezente. – Cu acest simbol, luat dintr-o trăire reală a tatălui lui Novalis, am vrut să vă conduc spre acea dispoziţie sufletească la care vrem să ne înălţăm acum, prin forţa irezistibilă a cântecelor lui Novalis.

(Aici Marie von Sivers a prezentat nouă dintre cântecele spirituale ale lui Novalis, în ordinea indicată: I, 2, 3, 5, 6, 13, 11, 12, 7.)

Poate că acum, tocmai în această perioadă de sărbătoare, este cel mai usor să simtim şi să trăim cu adevărat – nu numai să înţelegem şi să ştim – ceea ce am studiat timp de multe ore în legătură cu evangheliile noastre. Tocmai studiului acestor evangheliі i-a fost dedicată o mare parte din timpul pe care l-am avut la dispoziţie în cursul anului trecut. Fie, deci, ca astăzi, în cadrul scurtei expuneri care va urma după ceremonia noastră de Crăciun, să atragem atenţia şi mai mult asupra unor concluzii importante care rezultă din studiile întreprinse de noi asupra evangheliilor: legăturile cu acel Eveniment care, mai ales în perioada Crăciunului, trebuie să ne stea atât de viu în faţa ochilor – legăturile cu Evenimentul christic.

Putem estima în mai multe sensuri importanţa şi forţa concepţiei antroposofice despre lume pentru epoca prezentă şi pentru viitorul omenirii, raportând-o la Evenimentul christic. Dacă lăsăm să lucreze în sufletul nostru un sentiment atât de profund faţă de acest eveniment cum este acela al lui Novalis, ne vom simţi mereu îndemnaţi să ne întrebăm: Cum putem simţi tot mai mult adevărul a ceea ce a pătruns în omenire, drept impuls extraordinar de puternic în momentul când Iisus Christos s-a născut în Palestina? Antroposofia poate fi pusă azi într-o legătură intimă cu acest Eveniment christic. Am avut prilejul să arătăm cum diferite curente ale vieţii spirituale umane din era precreştină confluează în Evenimentul din Palestina! Am avut prilejul să arătăm că un mare număr de oameni cel mult presimte acest Eveniment din Palestina şi că el va putea fi înţeles în întreaga lui forţă şi însemnătate într-un viitor îndepărtat, cu încetul, pe măsură ce oamenii vor dobândi mai multă profunzime spirituală. Căci orice fel de înţelepciune vor mai fi oamenii în stare să dea la iveală în cursul evoluţiei Pământului, aceasta îşi va putea găsi cândva aprofundarea în faptul că va deveni instrumentul care ne ajută să înţelegem ce este propriu-zis impulsul christic.

Astăzi noi ne aflăm, într-un anumit sens, în faţa necesităţii nemijlocite de a atrage atenţia, pe baza trăirilor spirituale, asupra acestui Eveniment christic. Ştim doar că, în vremea când Christos a umblat în trup pe Pământ, omenirea a primit marele şi grandiosul impuls de a urca iar în lumea spirituală. Totuşi, acest impuls – şi în epoca noastră – a cuprins sub forma lui adevărată numai sufletele potrivite pentru aceasta. Dimpotrivă, omenirea ca atare, ca pentru a da toată măsura a ceea ce trebuie biruit, în primă instanţă, şi-a continuat drumul în jos, coborând tot mai adânc în existenţa materială. De fapt, existenţa omului este o coborâre în materie. Şi în epocile postatlanteene omul a coborât tot mai adânc în materie. Evenimentul christic înseamnă impulsul, forţa de a începe iar să urcăm. Dar acest impuls-forţă s-a împlinit numai într-o măsură extrem de mică. Dimpotrivă, coborârea în materie a devenit şi în epocile postatlanteene tot mai intens evenimentul pământesc principal, astfel încât coborârea în materie a atacat întreaga gândire şi simţire umană. Astăzi noi mergem în întâmpinarea unei ere, ba chiar trăim într-o eră în care cercetarea materialistă a pătruns în modul de a concepe Evenimentul christic. Şi într-un moment grav se cuvine să atragem atenţia asupra unor lucruri grave, dintre care unul este acela că în epoca noastră modul materialist de cercetare a cuprins până şi evenimentul cel mai spiritual din câte au existat pe faţa Pământului. Vedem cum astăzi unii teologi materialişti spun, potrivit cu aşa-numita „cercetare istorică", că este imposibil să existe o dovadă exterioară pentru Christosul istoric! Şi există mulţi teologi care spun: Cercetarea istorică ne constrânge să recunoaştem că, din punct de vedere istoric, cum se spune, nu se poate dovedi faptul că la începutul erei noastre a trăit în Palestina acela despre care în evangheliі ne sunt vestite cuvinte atât de grandioase, acela de la care par să se fi revărsat în viaţa spirituală umană impulsuri atât de grandioase!

Astfel, în zilele noastre, „ştiinţa" pare a se simţi chemată să-l elimine din lume, prin metodele ei, pe Christosul istoric. De aceea, ne putem aduce aminte de faptul că astăzi ştiinţa spiritului începe să fie chemată a dovedi, pe baza elementelor ei, existenţa acestui Iisus Christos istoric. – Credinţa oamenilor nu depinde de adevărurile lăuntrice ale unei ramuri a cunoaşterii. S-ar putea aduce dovezi peste dovezi pentru unele afirmaţii cât se poate de şubrede într-un domeniu oarecare al cunoaşterii. Oamenii pot să trăiască şi să nu observe că există asemenea dovezi. Astfel, şi în viitor – şi situaţia aceasta va dura încă multă vreme – tot mai mulţi oameni vor merge, într-un domeniu sau altul, în întâmpinarea gândirii materialiste şi vor fi luaţi tot mai mult în stăpânire de credinţa că metoda istorică este nevoită să nege certitudinea unui Iisus Christos istoric. Ştiinţa pare să şteargă cu totul acel ceva pentru care noi, aşa cum am subliniat, sperăm să găsim un nou simbol în strălucirea unei înţelepciuni de aur.

Va veni cu siguranţă vremea când nu se va mai şti de Christos decât în cercuri cum este acesta, unde oamenii vor recunoaşte adevărul ştiinţei spiritului, prin care vor fi înţelese cuvintele: *„Eu sunt la voi în toate zilele, până la sfârşitul lumii!*", şi unde cel ce poate arunca o privire către cercetarea spirituală va şti că Acela de la care a pornit impulsul creştinismului poate fi găsit oricând în lumea spirituală, şi că din această lume spirituală poate fi dobândită certitudinea în ceea ce priveşte Evenimentul christic. Nu va putea fi dobândită certitudinea acelui ceva pentru care se caută acest simbol decât în cercurile în care oamenii au un asemenea crez spiritual. Iar oamenii din afară nu vor admite să li se dovedească faptul că metoda istorică, metoda ştiinţifică exterioară, este „clădită" ea însăşi pe o bază şubredă. Firește, acela care este în stare să înţeleagă astăzi valoarea şi esenţa ştiinţei ştie deja, cunoscând labilitatea şi netemeinicia metodelor ei, ce mică importanţă are faptul că astăzi tocmai aceia care cred că procedează în mod riguros ştiinţific spun: Existenţa acelor personaje, de la Christos şi până la apostoli, nu poate fi dovedită din punct de vedere istoric. – Dar va mai trece multă vreme până când oamenii vor scăpa de acea credinţă bazată pe autoritate. În zilele noastre domneşte cea mai rea credinţă bazată pe autoritate! Şi oamenii nu-şi dau seama de faptul că adevăratul eliberator de credinţa bazată pe autoritate este Acela care i-a învăţat pe oameni cum să construiască în lăcaşul lor cel mai adânc pe temelia forţei propriului Eu. Acela care ne-a învăţat ce urmează să ne însuşim în acest Eu ne poate arăta, de asemenea, cum putem găsi forţa adevărului, izvoarele adevărului în noi. Cu Christos în noi, putem afla adevărul în noi; cu Christos în noi găsim solul sigur al unei judecăţi libere şi independente, găsim solul sigur, mai presus de orice autoritate. Dar tocmai pe baza acestui Eveniment christic trebuie să acceptăm să ni se spună, într-un ceas critic, un cuvânt grav, ca să învăţăm să simţim chemarea noastră de antroposofi.

Poate aş lăsa pentru una din conferinţele următoare micul interludiu pe care sunt nevoit să-l inser aici, dacă n-ar dura atât de mult timp până când ne vom revedea. Dar aş vrea să atrag atenţia asupra unui lucru pe care antroposoful trebuie să-l recunoască a fi un simptom mai adânc al vremii sale, şi anume absurditatea, ca să spunem aşa, a ceea ce se face azi sub numele de ştiinţă. Cei ce vor să creadă în această ştiinţă exterioară, care se străduie astăzi să ne convingă de inexistenţa unui Christos istoric, aceia sunt incorigibili. Trebuie totuşi să existe câţiva oameni care, pe baza impulsului antroposofiei, să înţeleagă câte ceva despre faptul că, în toate domeniile, ştiinţa exterioară

se autodizolvă şi că în viitor doar viaţa spirituală poate conduce omenirea la mântuire.

Oamenii nu văd esenţialul în evenimentele vremii. De ce zilele acestea a avut loc, la Viena, un proces care a atras atenţia întregii lumi? Întreaga Europă s-a adunat acolo, prin reprezentanţii ei, să se informeze asupra acestui eveniment, pentru că el era considerat important. Lucrul cel mai însemnat, însă, care a avut loc acolo, probabil n-a fost sesizat. Aceia care nu au o pregătire antroposofică ar resimţi şi ei acest lucru important dacă ar auzi vorbindu-se despre el ca despre o fantezie. – Era în Europa un istoric, un istoric celebru, respectat de colegii săi de breaslă, de cercetătorii istorici, care a scris importante lucrări după metoda riguros istorică actuală, un „bun om de ştiinţă". Acestui om de stiintă i-au căzut în mână mai multe documente ale unuia dintre statele sudice ale Europei. Aceste documente urmau să dovedească faptul că în sud-estul Austriei fuseseră comise fapte de trădare. Cine ar putea fi, după judecata oamenilor din epoca actuală, mai în măsură să examineze aceste lucruri decât un istoric? Doar un istoric poate examina valoarea unor documente. Doar întreaga credinţă a lumii se bazează pe documente! Din felul în care documentele sunt folosite şi comparate între ele, din felul cum sunt examinate, din asta rezultă adevărul! Asta si numai asta este în măsură să ne dea adevărul în legătură cu minunile creştinismului!

Acest istoric şi cercetător, în mâna căruia căzuseră acele documente, era un elev al unui istoric de care îmi amintesc uneori cu plăcere, când mă întorc cu gândul la propria mea tinereţe. Existau pe atunci doi istorici: unul era sever în ceea ce priveşte metodele riguroase ale cercetării documentelor; celălalt, colegul lui, punea mai puţin preţ pe aceste metode riguroase şi ţinea mai mult ca cei ce se prezentau la examene să ştie câte ceva despre procesele istorice reale. S-a întâmplat că elevul preferat al acelui cercetător s-a prezentat la examenul de doctorat. A fost examinat mai întâi cu privire la teoria documentelor, acea teorie cu ajutorul căreia înveţi să constaţi foarte exact cum se ajunge la adevăr prin mijloace exterioare, materiale. El a fost întrebat, de pildă, în ce act papal apare pentru prima dată litera i cu punct deasupra. – E foarte important să se ştie acest lucru! Şi candidatul a ştiut că punctul pe i apare pentru prima dată sub un anumit Inocenţiu. Dar celălalt istoric, colegul său, a zis: „Îmi daţi voie să-l întreb şi eu ceva pe candidatul care a ştiut cu atâta exactitate unde apare pentru prima dată punctul pe i? - Spuneţi-mi, domnule candidat, ştiţi oare şi când a urcat în scaunul papal acel papă în ale cărui documente apare pentru prima dată punctul pe i?" Nu, asta nu ştia. „Atunci poate ştiţi când a murit?" Nu, nici asta n-o ştia. „Ei bine, domnule candidat, spuneţi-mi orice altceva despre acest papă!" Nu ştia nimic! Atunci profesorul al cărui elev preferat era spuse: „Dar, domnule candidat, astăzi e ca şi cum vi s-ar fi pus un paravan în faţa ochilor!" Celălalt replică: „Aşa, domnule coleg, doar e elevul dvs. preferat! Oare cine i-a pus paravanul în faţa ochilor?"

Acel istoric n-a tras de aici nici o învăţătură. Dar a devenit un destoinic cercetător de documente, care poate constata cu toate mijloacele cercetării istorice care este adevărul unor vremuri demult trecute. Cum să fi fost, deci, cineva mai competent decât el să examineze ce fel de trădare fusese comisă prin acele documente care-i fuseseră predate de către o persoană foarte importantă? El se apucă să cerceteze cazul, recurgând la toate mijloacele cercetării istorice, şi într-un articol publicat acuză o serie de persoane de unele fapte grave. Se ajunse la proces. Iar cu prilejul acestui proces s-a constatat că unul dintre documentele cele mai importante era un fals cât se poate de grosolan! Se pretindea că o anumită personalitate ar fi prezidat o adunare într-un anumit oraş, dar printr-o simplă întrebare s-ar fi putut stabili că, tocmai în perioada în discuţie, acel om se afla la Berlin!

Cercetarea istorică a lucrat aici în mod riguros, cu documente luate din faptele epocii prezente. Metoda istorică n-a făcut, în acest caz, nimic altceva decât să se lase dusă de nas în privinţa unor documente ale epocii prezente. Lucrul important la care făceam aluzie este faptul că nici măcar nu a fost judecat un om sau un grup de oameni, că în acest caz a fost condamnată, realmente condamnată, metoda istorică, metoda ştiinţifică! Acesta este simptomul cel mai important al unui proces care a avut loc în prezentul imediat.

Ar trebui să ne întrebăm cu toată seriozitatea: Ce valoare are o metodă care vrea să decidă dacă acum optsprezece sau nouăsprezece secole a avut loc un eveniment, când ea nu este în stare să afle nimic despre lucrurile cele mai banale ale epocii prezente? Aici „ştiinţa" însăşi a stat pe banca acuzaţilor. Acest lucru ar trebui să-l recunoaştem! Şi o ştiinţă care îşi are originea în prejudecăţile materialiste ale prezentului va sta întotdeauna pe banca acuzaţilor dacă oamenii sunt prea comozi ca să ţină la o singură autoritate, care se deosebeşte de toate celelalte prin faptul că se şite cine este ea. În cazul celorlalte autorităţi, nu se mai ştie cine sunt ele, cine este ea, această „doamnă ştiinţă".

Încercaţi să studiaţi o dată, după ce aţi devenit adepţi serioşi ai concepţiei spirituale despre lume, ce poartă astăzi numele de „ştiinţă", şi veţi vedea cum aceasta se preface în praf şi pulbere, cum se arată a fi clădită cu adevărat pe un teren nisipos, cum se prăbuşeşte, dacă o examinezi cu toată seriozitatea. Dar oamenii nu-şi vor da osteneala de a analiza epoca actuală din acest punct de vedere. Oamenii – aceia care se află în afara vieţii antroposofice – nu vor avea conştiinciozitatea de a examina temeinic natura metodelor care vâră cu de-a sila în sufletele oamenilor prejudecăţi materialiste arbitrare.

Iată de ce mult timp de aici înainte nu va exista nici o posibilitate de a vedea în adevărul său acel ceva care este cel mai mare ajutor pentru omenire, în afara cercului intim de activitate antroposofic. Dar chiar dacă s-ar întâmpla ca Evenimentul din Palestina, pe care îl facem să învie în fiecare an în mod simbolic în inimile noastre, să fie tot mai mult negat şi şters din suflete de către ştiinţa exterioară, în sânul curentului cosmic antroposofic, spiritual va exista un lăcaş unde puterea sa va străluci tot mai luminos, şi de unde se va revărsa în restul omenirii viaţa care nu poate veni decât de la acest Eveniment.

Ce poate înflori în sufletul nostru printr-o trăire reală a Evenimentului din Palestina? *Eu sunt la voi în toate zilele, până la sfârşitul lumii!* Acesta, am putea spune, este cuvântul fundamental al lui Iisus Christos. El vrea să spună: Iisus Christos a umblat la începutul erei noastre în Palestina, în trup omenesc. De atunci El poate fi găsit în lumea spirituală, pentru că s-a unit cu atmosfera spirituală a Pământului. El a devenit „Spiritul Pământului". Îl găsim în atmosfera spirituală a Pământului nostru, dacă îl căutăm acolo. El pătrunde tot mai mult întreaga viaţă a Pământului.

Dar ce vor dobândi oamenii prin acest Spirit al lui Christos care începe să trăiască tot mai mult în sufletele lor? Dacă vrem să înţelegem ce anume urmează să dobândească oamenii în viitor prin acest Spirit al lui Christos care începe să locuiască în sufletele lor, atunci trebuie să facem ceea ce realizăm de un timp în cadrul mişcării noastre antroposofice. Ceea ce facem în cadrul mişcării antroposofice nu s-a născut din ceva arbitrar, pe baza unui simplu program născocit de un om sau altul. Viaţa spirituală provine, în ultimă instanţă, din izvoarele pe care le căutăm la acele individualităţi pe care le numim „maeştrii înţelepciunii şi ai armoniei sentimentelor". La ei găsim, dacă le căutăm în mod corespunzător, impulsurile pentru felul cum trebuie să acţionăm de la o epocă la alta, de la o eră la alta.

În ultima vreme, din lumea spirituală a venit la noi un mare impuls. Şi fie ca astăzi, în seara sărbătorească a ajunului Crăciunului, să vorbim în cercul nostru despre acest impuls important, să vorbim, ca să spunem aşa, despre o indicaţie care s-a revărsat spre noi în cursul ultimilor ani din lumea spirituală, ca o măsură a planului astral. Sub influenţa acestui impuls s-a dezvoltat mişcarea noastră antroposofică, aici, în Europa Centrală. Acest impuls l-am putea îmbrăca în cuvinte omeneşti, cam în felul următor: „Priveşte la ce se petrece în lumea exterioară: cuvintele evangheliilor sunt înţelese tot mai greşit! Se încearcă tot felul de tâlcuiri, ele sunt examinate prin metode istorice exterioare. Orice istorie pur exterioară trebuie să tacă o vreme pentru cercetătorul spiritual! Ceea ce este necesar acum e ca evangheliile să fie înţelese din nou în mod absolut textual; pentru că în înţelegerea lor textuală se află adevăratul substrat al înţelepciunii lor!"

Noi am fost îndrumaţi din lumile spirituale să ne familiarizăm din nou în mod textual cu evangheliile, să înţelegem semnificaţia cuvintelor lor. Din acest impuls – şi din extinderea şi plăsmuirea acestui impuls – provine tot ceea ce am încercat să facem prin studierea Evangheliei lui Ioan, a Evangheliei lui Luca şi a Evangheliei lui Marcu, şi ceea ce vom încerca atunci când ne vom ocupa de Evanghelia lui Matei. Trebuie să încercăm să înţelegem evangheliile din nou textual! Aşa ne spun aceia al căror impuls îl primim din lumea spirituală. Acesta este creştinismul viitorului: a urma acest impuls, a înţelege evangheliile în sensul lor textual. – Şi ce câştigăm dacă înţelegem evangheliile în mod textual, dacă dăm ascultare indicaţiei puterilor spirituale care au vorbit din planul astral spre noi, cei de jos, atât de clar cum este puţin probabil că vor mai vorbi a doua oară în cursul unui secol? Un *lucru* pe care *trebuie* să-l obţinem în mod necesar, dacă vrem să devenim instrumentul prin care să poată fi dirijată şi condusă în mod corect următoarea epocă din evoluţia omenirii.

Dacă privim în trecut, la acele epoci străvechi din evoluţia omenirii, ştim că atunci *eul* uman încă nu era pe deplin dezvoltat. În trecutul evoluţiei omului întâlnim un suflet-grup. Aşa cum animalele au încă şi astăzi un suflet-grup, tot astfel un anumit număr de oameni avea un suflet-eu comun. Întâlnim acest lucru la toate popoarele. Ştim, deci, că omenirea s-a dezvoltat din sânul unui suflet-grup. Şi, în vremea când Christos a coborât pe Pământul nostru, omenirea ajunsese în punctul în care vechile suflete-grup începeau să-şi piardă importanţa. Vechile suflete-grup se retrăseseră. Fiecare om era în situaţia de a dezvolta în el sufletul *individual*, egoitatea propriu-zisă. Cine a adus ceea ce urma să se reverse în sufletul individual? Impulsul christic! Şi cu cât ne umplem mai mult de acest Impuls, cu atât mai bogată devine egoitatea noastră, lăsând să se înalţe, în ea însăşi, acele adevăruri de care avem nevoie pentru viitor.

Noi am ajuns, în epoca prezentă, la o răscruce importantă. Mulţi sunt aceia care întreabă: Ce importanţă are să vorbim despre reîncarnare, de vreme ce tot nu ne amintim încarnările noastre trecute? Desigur, astăzi nu putem s-o facem. Dar eu am atras deja atenţia asupra acestui lucru: dacă spunem despre un copil de patru ani: Este un om; dar nu ştie să socotească..., aceasta nu este o dovadă a faptului că omul nu ştie să socotească. Trebuie să aşteptăm până când copilul va atinge vârsta la care poate învăţa să socotească. În zece ani va şti să socotească! Tot astfel, sufletul uman se va maturiza şi va putea să-şi amintească încarnările sale anterioare. Dacă şi le va aminti sau nu în mod corect, aceasta este o a doua întrebare.

Acum noi ne aflăm la o răscruce importantă. În a patra epocă postatlanteană Christos a coborât pe Pământ, ca Impulsul prin care oamenii îşi pot simţi *egoitatea* ca entitate întemeiată în ea însăşi. Acum noi trăim în cea de a cincea epocă postatlanteană, ultima în care oamenii nu-şi pot aminti încarnările lor anterioare. În epoca a şasea, care va urma după a noastră, oamenii îşi vor aminti încarnările lor trecute. Dacă şi le vor aminti sau nu în mod *corect*, asta depinde de felul cum primesc în sufletele lor, în epoca actuală, impulsurile pentru aceasta, dacă dezvoltă în ei posibilitatea de a-şi aminti în mod just. În viitor îşi vor aminti în mod corect de existenta lor actuală numai aceia care au primit în ei *Impulsul christic, izvorul adevăratei egoităţi*. În schimb, la aceia care nu primesc în ei acest izvor al adevăratei egoităţi se vor forma noi suflete-grup.

Priviţi realitatea exterioară: astăzi oamenii cer de-a dreptul să se asimileze unui suflet-grup, cu toate că n-ar fi nevoiţi s-o facă, fiindcă ar putea găsi izvoare ale adevărului care se deschid în propriul lor suflet. Observaţi cum fiecare vrea să facă totul numai aşa cum „se" face. Oamenii nu caută ceea ce pot găsi numai în sufletul *lor*, ci îi vedem căutând ceea ce îi adună laolaltă, în grupuri, şi că sunt foarte bucuroşi atunci când pot avea nu adevăruri independente, ci ceea ce au obţinut şi ceilalţi. Ba oamenii chiar urăsc individualitatea, crezând că prin ura împotriva a ceea ce este individual făuresc armele cele mai puternice împotriva unei înţelepciuni de felul celei antroposofice. Înţelepciunea antroposofică trebuie să înceapă să lumineze în sufletul fiecărui om în parte; ea nu poate fi implantată cu manete şi şuruburi, prin experimente exterioare. Ceea ce ni se relevă din direcţia antroposofiei nu ne iese în întâmpinare prin instrumente exterioare. Aceste lucruri, pentru că aparţin lumii invizibile în care trebuie să intre fiecare cu gândirea lui, trebuie să ni le însuşim singuri, fără să fim constrânşi printr-un instrument exterior. *Prin înţelepciunea antroposofică fiecare om devine o individualitate*.

Dacă ne însuşim această înţelepciune antroposofică în mod corespunzător, individual, prin care ea este pătrunsă de Impulsul christic, atunci în sufletul nostru apare ceea ce ne dă posibilitatea ca în epoca a şasea să ne amintim de o egoitate pe care o are fiecare pentru sine, care are independenţa ei. Dimpotrivă, amintirea acelora care astăzi caută suflete-grup artificiale va fi de aşa natură încât va exista din nou apartenenţa la un suflet-grup. În epoca a şasea oamenii îşi vor aduce aminte de încarnarea lor actuală; dar atunci le va fi clar următorul lucru: Pe atunci tu erai dependent în judecata ta de judecata celorlalţi! Şi această stare a omului, care se va simţi prizonierul apartenenţei la un suflet-grup, va fi o cătuşă îngrozitoare pentru el. Apartenenţa la un suflet-grup îi ameninţă pe aceia care nu sunt în stare, în epoca noastră, să-şi însuşească Impulsul christic. Dacă primim în noi solia Evenimentului christic, solia despre egoitatea umană, atunci în sufletul nostru pătrunde posibilitatea de a atinge ţelul ce revine omenirii în epoca a şasea: de a nu privi în trecut, spre apartenenţa la un suflet-grup, ci la o *egoitate christificată*.

Astfel, în acela care înţelege să-şi însuşească astăzi creştinismul în mod corect, care înţelege să-l înflăcăreze şi să-l străbată cu spiritul antroposofiei, pătrunde ceea ce-i este necesar pentru ca el să poată fi în epoca a şasea un om întreg şi un instrument potrivit pentru activitatea din acea epocă.

Întrebarea este, deci, dacă ne hotărâm să privim, din încarnările noastre din epoca a şasea, spre eul nostru actual ca spre un eu neindividual, dependent, închis împreună cu altele într-un suflet-grup, sau dacă vrem să ne amintim de un eu care a găsit el însuşi izvorul spiritualităţii în evoluţia noastră pământească, de un eu care a înţeles marele cuvânt: Căci înainte să fi fost orice element personal înainte să fi fost orice altceva din noi care poate trăi pe Pământ, şi „înainte să fi fost Avraam a fost *Eu-suntul*".

Ceea ce trăieşte în noi are legătură directă cu Spiritul-Tată. Ceea ce poate învia în noi prin înţelegerea Impulsului christic, se leagă în mod conştient de izvorul lumii numai dacă înţelegem Impulsul christic. Astfel, Impulsul christic reprezintă, pe măsură ce coboară în sufletele noastre, posibilitatea ca, în epoca a şasea, să înviem ca o asemenea entitate-Eu, care priveşte înapoi spre momentul în care şi-a cucerit independenţa. Dacă lăsăm să se nască în interiorul propriei noastre fiinţe Christosul, înţeles în mod corespunzător, atunci în a şasea epocă postatlanteană vom putea trezi în noi amintirea acestui Christos corect înţeles.

Şi, dacă în cea de a cincea epocă noi sărbătorim un Crăciun adevărat, în epoca a şasea vom putea avea o adevărată sărbătoare a Paştilor. Aşa cum în noaptea Naşterii lui Christos frumosul cântec de Crăciun ne vesteşte: „Azi a apărut pentru noi Mântuitorul!", când ne vom aminti de Christosul care se va fi născut în sufletul nostru, vom auzi în noi înşine solia adresată acestei adevărate entităţi-Eu, cu adevărat superioare. Ne vom aminti atunci de acest lucru, şi vom lăsa ca această amintire să învie drept Paştele nostru lăuntric; şi atunci vom putea auzi în noi înşine minunatul sunet de orgă al Paştilor: „Fie ca în noi să învie Christos, înflăcărând şi luminând propria noastră individualitate divină!"

Aşa se leagă una de alta sărbătoarea Crăciunului şi sărbătoarea Paştilor în epocile a cincea şi a şasea ale erei noastre postatlanteene. Astfel noi trebuie să învăţăm să înţelegem ceea ce aflăm din evanghelii. Am învăţat deja, în parte, şi vom mai învăţa, cum curentul lui Buddha, curentul lui Zarathustra şi curentul vechiului iudaism s-au unit în creştinism, cum ele au intrat toate, aşa cum ne-o descriu şi evangheliile, în personalitatea lui Iisus Christos. În propria noastră egoitate trebuie să prindă viaţă ceea ce a urzit şi trăit astfel în lume, în

vremurile precreştine; toate acestea trebuie să se nască din nou, pătrunse de Impulsul christic. Atunci noi vom sărbători Crăciunul antroposofic în propriul nostru suflet: naşterea lui Christos în noi. Iar dacă pe acest Christos, înţeles în noi înşine, îl ducem, trecând prin Kamaloka şi Devachan, într-o nouă viaţă pământească – şi de acolo mereu şi mereu în câte o altă existenţă pământească, până dincolo, în epoca a şasea – atunci ne vom aminti ceea ce am trăit în epoca noastră, a cincea, şi vom sărbători astfel Paştile creştine în interiorul propriei noastre fiinţe.

Fie, deci, ca în simbolul Crăciunului, în noi să trăiască ceea ce am primit în ultimul timp în sufletele noastre drept Misteriu al lui Christos, prin studierea evangheliilor.

Simţiţi – cu prilejul acestui Crăciun – că sufletele voastre sunt libere să hotărască dacă vor să devină, în acest sens, nişte instrumente demne pentru evoluţia omenirii în viitor. Încercaţi să simţiţi întreaga greutate şi întreaga pondere a hotărârii antroposofului: noi nu trebuie să fim antroposofi fiecare pentru el, ci, respectând ceea ce am spus adineauri, trebuie să fim antroposofi din datoria pe care o avem faţă de întreaga sarcină şi misiune a omenirii. Fie ca din pomul de Crăciun să se reverse spre noi, în mod simbolic, lumina care ne poate înflăcăra pentru această misiune spirituală a noastră faţă de omenire. Atunci vom fi înţeles ceva din ceea ce ne poate da, pentru un nou an, forţa de a ne transpune tot mai adânc în viaţa antroposofică şi în tezaurul înţelepciunii antroposofice.

Rudolf Steiner

MISTERIUL CRĂCIUNULUI. NOVALIS, CLARVĂZĂTORUL ŞI VESTITORUL LUI CHRISTOS

CUVÂNT ÎNSOŢITOR LA CONFERINŢA PRECEDENTĂ ŞI LA CEA URMĂTOARE

Pe lângă noi au trecut cuvinte grele de sens. Forţa Evenimentului din Palestina este ceea ce Rudolf Steiner pune în centrul activităţii antroposopfice; misiunea mişcării antroposofice va fi aceea de a face ca viaţa care poate izvorî din acest Eveniment să se reverse în restul omenirii. Rudolf Steiner nu spune nicăieri mai clar decât în această conferinţă, prezentată în anul 1909, de Crăciun, că el are o misiune, că el dă curs unei indicaţii primite din lumea spirituală: de a pregăti şi realiza adevărata înţelegere a evangheliilor, a întemeia creştinismul viitorului. Societatea antroposofică urma să devină un instrument al acestui impuls, în fiecare membru al ei e trezit entuziasmul de a evolua pentru a deveni o egoitate independentă, liberă, bine consolidată în sine, care e capabilă să se deschidă – prin faptul că înţelege Impulsul christic – procesului de christificare şi să facă în aşa fel încât, în cursul evoluţiei, Christos să se nască în el, să devină o egoitate christificată. În locul apartenenţei la un suflet-grup, al legănării într-o visare iluzorie, molatecă, în sânul comunităţii, se impune căutarea severă a izvoarelor adevărului, elaborarea individuală a unor adevăruri independente, care doar ele pot face din noi oameni în înţelesul plenar al cuvântului şi ne pot transforma în instrumente ale unei activităţi care ne ajută să creştem spre misiunea noastră viitoare.

Toate aceste lucruri au fost rostite aici, pentru ca ele să coboare în toate sufletele. Primejdia ca oamenii să citească grăbit, pe alături de text, este, însă, aşa de mare, încât ni se pare că o nouă atenţionare nu este de prisos. În zilele noastre oamenii citesc repede şi adeseori nu văd esenţialul.

Precizia cu care Rudolf Steiner a formulat misiunea sa, în cuvinte clare, neechivoce, şi bogăţia copleşitoare a cunoştinţelor care-i stăteau la dispoziţie, focul inimii cu care se dedica acestei misiuni au declanşat opoziţia deja cunoscută a unor cercuri teosofice care nu voiau să recunoască misiunea în viitor a unui creştinism viu, dar condiţionat din punct de vedere istoric, şi a poziţiei sale centrale în viaţa lumii. De aceea, la sfârşitul lunii decembrie a anului 1912 a avut loc întrunirea Uniunii antroposofice, ca răspuns la excomunicarea, iniţiată de Annie Besant, a acelor membri ai Societăţii teosofice care nu se supuseseră cultului, de curând inaugurat, al lui Krishnamurti. O întâlnire a antroposofilor la Köln a oferit posibilitatea de a se discuta viitoarea muncă în comun. Era perioada dintre Crăciun şi Anul Nou, o dispoziţie gravă de sărbătoare. Arta poetului creştin clarvăzător Novalis a inaugurat una dintre serile în care Rudolf Steiner a dat Uniunii antroposofice linii orientative.

După ce au fost recitate imnurile spirituale 2, 3, 4, 8, 9 şi 10, Rudolf Steiner a ţinut cuvântarea următoare.

MARIE STEINER
(Dornach, 1930)

Rudolf Steiner

MISTERIUL CRĂCIUNULUI. NOVALIS, CLARVĂZĂTORUL ŞI VESTITORUL LUI CHRISTOS

III. NOVALIS CA VESTITOR AL IMPULSULUI CHRISTIC CARE TREBUIE ÎNŢELES ÎN MOD SPIRITUAL

Köln, dimineaţa, 29 decembrie 1912

Când auzim acordurile inimii dragului nostru Novalis, prin care el a ştiut să vestească cu atâta căldură misiunea lui Christos, simţim un fel de îndreptăţire a curentului nostru spiritual; simţim cum din personalitatea sa, care este adânc înrudită cu toate enigmele cosmice şi cu toate tainele lumii, răsună un dor după acele lumi spirituale pe care omul modern trebuie să le caute tocmai cu ajutorul acelei concepţii despre lume spre care noi năzuim.

Este minunat să te cufunzi în inima şi sufletul unui om ca Novalis, să vezi cum s-a înălţat din străfundurile vieţii spirituale occidentale, fiind el însuşi profund în modul de a înţelege dorurile după lumea spirituală. Şi dacă lăsăm apoi să acţioneze asupra noastră felul cum, în cursul acestei încarnări, în care a dat la iveală creaţiile poetice ascultate adineauri, el a făcut să se reverse lumile spirituale în inima sa tinerească şi felul cum aceste lumi spirituale au fost străluminate de Impulsul christic, atunci simţim aceasta ca pe un îndemn adresat propriilor noastre suflete, propriilor noastre inimi, de a năzui împreună cu el spre ceea ce i-a apărut neîncetat în faţa ochilor drept lumină sublimă spre care şi-a îndreptat toată puterea de viaţă, în scurta sa existenţă. Şi simţim că el a fost unul dintre profeţii vremurilor moderne, vestind ceea ce noi vrem să căutăm în lumile spiritului şi simţim, de asemenea, că ne putem înflăcăra mai mult pentru această căutare prin entuziasmul care trăia în inima, în sufletul unui Novalis şi care izvora din faptul că el era pătruns de Impulsul christic. Ne este îngăduit, tocmai în momentul actual al eforturilor noastre, când, pe de o parte, ne aflăm în faţa întemeierii Societăţii noastre antroposofice, care-şi propune să cerceteze tot ce e omenesc şi să îmbrăţişeze toate dorurile şi enigmele umane, ne este îngăduit tocmai în acest moment în care, pe de altă parte, ne-am propus să studiem, în strânsă legătură cu Impulsul christic, lumina care radiază atât de strălucitoare de dincolo, din Orient, tocmai în acest moment ne este îngăduit să ne unim cu ceea ce trăia, ca o expresie a Impulsului christic, în sufletul lui Novalis.

Noi ştim, de fapt, din ce substraturi vine acest impuls spiritual. Ştim că el a prins să răsune în vremea vechii culturi ebraice, drept profeţia cea mare şi drept cuvânt important, izvorât din Creaţiune, al lui Ilie. Ştim că era impulsul care a fost de faţă atunci când Entitatea cosmică a lui Christos a coborât în trupul lui Iisus din Nazaret; ştim că era acelaşi impuls care atunci a vestit în mod profetic ceea ce urma să fie integrat întregii evoluţii a omenirii. Ştim că era acelaşi impuls care, prin sufletul lui Rafael, a proiectat în faţa privirilor omeneşti infinitele mistere ale creştinismului. Pătrunşi de dor şi simţind mari enigme, ne adresăm sufletului reîntrupat în Novalis al lui Ilie, Ioan Botezătorul, Rafael, şi înţelegem împreună cu acest suflet că toate fibrele lui spirituale sunt străbătute de jarul dorului după o nouă viaţă spirituală a omenirii, simţim atunci curajul şi simţim ceva din forţa de a trăi care ne vine în întâmpinarea acestei noi vieii spirituale. De ce oare s-a născut acest Novalis în epoca modernă? S-a născut pentru a vesti Impulsul christic ce trebuie înţeles în mod spiritual. În jurul lui, în orizontul lui spiritual, era ceva ca o trezire a marilor curente spirituale ale omenirii întregi! El, Novalis, a ieşit din sânul acelui cerc uman în care a început să înflorească viaţa spirituală însăşi, ca o primă vestire a concepţiei teosofic-antroposofice despre lume a Occidentului. Acest suflet, care venea în întâmpinarea Impulsului christic şi trăia îndreptându-şi dorul spre el, s-a maturizat în lumina soarelui lui Goethe şi al lui Schiller.

Ce fel de curent spiritual trăia în Goethe? Cum se exprima Soarele Spiritului prin Goethe şi cum îşi revărsa el lumina asupra lui Novalis, contemporanul mai tânăr al lui Goethe? Goethe încercase să găsească în concepţia despre lume a lui Spinoza, pe bază de sentiment, tot ceea ce ar fi putut potoli, ferici şi îndrepta spre spiritual pasiunile sale arzătoare, fierbinţi. În vasta concepţie despre lume a lui Spinoza, Goethe căutase posibilitatea de a-şi îndrepta privirile spre depărtările cosmice şi spre entităţile spirituale care împânzesc aceste depărtări cu lucrarea lor şi care-şi pot revărsa lumina în sufletul uman în aşa fel încât acesta să poată dezlega enigmele naturii şi pe ale lui proprii, prin faptul că simte acea Forţă unică şi omniprezentă care trăieşte şi acţionează în toate fiinţele şi lumile. Năzuinţa lui Goethe era aceea de a se avânta, prin ceea ce putea respira din Spinoza, spre contemplarea lumii ca unitate. El a simţit astfel ceva din acea concepţie monoteistă despre lume, în sensul spiritual al cuvântului, care răsună şi luminează spre noi din vechiul text al Vedantei. Şi putem auzi armonizându-se cum nu se poate mai frumos, numai să vrem să fim atenţi la aceasta, cuvântul vedic cosmic, reînnoit prin Goethe, cu izbucnirile entuziasmante ale inimii lui Novalis, în Misteriile christice ale lumii. Din cuvântul vedic al lui Goethe se revarsă spre noi lumină; iubire şi căldură se revarsă în lumină, atunci când simţim cum cuvintele lui Novalis care-l vestesc pe Christos se regăsesc în cuvintele pline de lumină ale lui Goethe.

Iar dacă-l percepem pe Goethe în alt loc, acolo unde el recunoaşte, cu deplină respectare a adevărului despre unitatea lumii, independenţa fiecărui suflet în sensul filosofiei leibnitziene, atunci spre noi adie, ce-i drept, nu în cuvinte scrise de Goethe, dar potrivit cu modul lui de a gândi, teoria occidentală a monadelor, care este o recrudescenţă a filosofiei Sankhya. Într-o atmosferă plină de toate aceste lucruri, care erau ca o recrudescenţă a filosofiei Sankhya, la modă în Weimarul de atunci, în Jena de atunci, a crescut şi s-a maturizat Novalis cu inima lui îndreptată spre Christos. Şi simţim uneori cum un spirit care este pătruns de modul de a gândi al Sankhyei în coloratură modernă, ca Fichte în rigiditatea lui, este îmblânzit, devenind un adevărat spirit al vremii, dacă ni-l imaginăm alături, ascultând cu un entuziasm plin de dăruire pe Novalis. Aflăm, pe de o parte, remarcabila interpretare adusă de Fichte vechiului text indian, care răsună cu putere din cuvintele lui: lumea, aşa cum se află în jurul nostru, nu e decât un vis, şi gândirea, aşa cum se manifestă ea de obicei, este un vis despre acest vis; sufletul uman este însă realitate, o realitate care-şi revarsă voinţa, ca putere, în această lume de vis. Acestea sunt cuvintele, reînnoite de către Fichte, ale Vedantei.

Alături de acestea, trebuie să remarcăm încrederea în viitor a lui Novalis. O, el simte această încredere şi în acest sens spune: Da, existenţa fizică este un vis, gândirea e un vis despre acest vis; totuşi din acest vis izvorăşte tot ceea ce sufletul uman simte şi percepe în sine ca bun suprem al său şi pe care îl poate realiza pe cale spirituală în simţire şi în sensibilitate. Şi din visul vieţii sufletul creează, din eul cuprins de entiziasmul christic, idealismul magic al lui Novalis, cum îl numeşte el, adică un idealism întemeiat pe spirit. Şi simţim că se leagă ceva într-un mod atât de armonios cum aproape nu mai poate fi altceva în spaţiul cosmic, ceva asemănător cu bunătatea omului yoga, atunci când vedem bunul, dragul suflet al lui Novalis, în mijlocul eroilor spirituali din vremea sa, ascultând cum Schiller caută să entuziasmeze lumea cu idealismul lui, şi cum Novalis, prin faptul că ascultă idealismul etic al lui Schiller, face să se audă din inima care arde în jarul entuziasmului christic ecoul idealismului său magic. Ce profund grăieşte sufletului nostru acest lucru, acest ceva pe care l-am putea numi bunătatea, bunătatea yoginî occidentală cea mai lăuntrică a lui Novalis, atunci când el îi scrie o dată, plin de entuziasm faţă de Schiller, simpaticului filosof Karl Leonhard Reinhold. Aici se exprimă întreaga bunătate a unui suflet uman, dacă lăsăm să acţioneze asupra noastră un cuvânt ca acela rostit de Novalis, spre a-l lăuda pe Schiller, pentru ceea ce reprezenta acesta pentru el, pentru ceea ce reprezenta acesta pentru întreaga omenire. Ca să dea glas acestei laude, Novalis spune următoarele: Dacă aceste fiinţe lipsite de dorinţe pe care le numim spirite ar

întreaga omenire să-şi dea glas acestei laude, Novalis spune următoarele. Dacă acestui înţelept de demult pe care îl numim spirit ar putea auzi în înalturile spiritului un asemenea cuvânt şi o asemenea cunoaştere umană ca acelea care izvorăsc de la Schiller, fără îndoială că şi ele s-ar umple de dorinţa de a coborî în lumea oamenilor şi de a se întrupa aici, ca să acţioneze în cadrul acelei evoluţii a omenirii căreia îi este dat să primească în ea o esenţă ca aceea care se revarsă dintr-o asemenea personalitate.

Dragi prieteni! O inimă care poate iubi astfel constituie un ideal de urmat pentru toţi aceia care vor să-şi cucerească o veneraţie şi o iubire autentice, adevărate, pline de dăruire. O asemenea inimă poate exprima în modul cel mai simplu misterele lumii şi ale sufletului uman. Iată de ce unele dintre cuvintele ce provin din gura lui Novalis au valoarea de a fi, parcă, recrudescenţa a tot ceea ce a putut răzbate în toate epocile din întreitul curent al omenirii, spre spirit, cu atâta dor şi uneori atât de luminos. Aşa stă el în faţa noastră, acest Novalis, care nici n-a ajuns să împlinească vârsta de treizeci de ani, acest Rafael reîntrupat, acest Ioan reîntrupat, acest Ilie reîntrupat; aşa stă el în faţa noastră şi aşa îl putem venera. Astfel, printre multe altele, el poate fi pentru noi unul dintre imaginile-model care ne învaţă cum putem găsi, pe lângă revelaţiile spirituale spre care năzuim în cadrul curentului nostru spiritual, şi inima potrivită, iubirea potrivită, entuziasmul şi dăruirea potrivite, în aşa fel încât ceea ce vrem să aducem aici, jos, din sublimele înalturi ale spiritului, să se reverse şi în sufletele umane cele mai simple. Căci oricât ar spune unul sau altul că cercetarea spirituală modernă este ceva greu de înţeles, neadevărul acestei afirmaţii va fi dovedit tocmai de inima simplă, de simţirea simplă; căci ele vor înţelege ce anume este adus aici, jos, din înalturile spirituale, prin ceea ce noi căutăm în cadrul curentului nostru spiritual. Nu vrem să găsim din înalturile spirituale numai calea spre aceia care au lăsat să acţioneze asupra lor într-o formă oarecare o anumită viaţă spirituală savantă; noi vrem să căutăm calea spre toate sufletele care sunt însetate după adevăr şi după spirit. Şi aşa cum ceea ce ne călăuzeşte trebuie să fie un cuvânt al lui Goethe pe care trebuie numai să-l înţelegem suficient de profund în simplitatea lui: „Înţelepciunea este numai în adevăr", tot astfel ţelul spre care năzuim trebuie să fie acela de a transforma în aşa fel viaţa spirituală pe care o căutăm şi din care sperăm că ne vom împărtăşi graţie puterilor spirituale, de a da o asemenea formă acestei vieţi spirituale, încât ea să găsească accesul spre toate, spre absolut toate sufletele căutătoare. În această direcţie trebuie să meargă eforturile noastre!

Noi vrem să ne desfăşurăm activitatea sub semnul adevărului, căutând cu sârguinţă calea de acces spre toate sufletele căutătoare, indiferent pe ce treaptă de încarnare s-ar afla. Tainele încarnării sunt adânci. Ne-o arată un drum al încarnării ca acela parcurs de Novalis. Dar tocmai acesta ne poate lumina calea ca un fel de stea călăuzitoare, în aşa fel încât, urmându-l cu simţirea, să avem, totodată, voinţa de a ne înălţa, depunând toate eforturile, spre căile *cunoaşterii* şi, pe de altă parte, de a cultiva *voinţa* plină de viaţă de a ajunge cu cunoaşterea la fiecare *inimă* umană care caută cu adevărat spiritualul. Astfel, drumul nostru poate fi luminat de ceea ce Novalis însuşi spune atât de frumos şi care va fi un fel de moto al activităţii pentru care ne-am hotărât în momentul de început al curentului nostru spiritual antroposofic.

Atunci când o concepţie despre lume nu va mai porni de la vorbe savante, ci de la cuvintele spiritului, aceste cuvinte vor lumina şi încălzi sufletele cele mai evoluate şi sufletele cele mai simple. Acesta trebuie să fie dorul nostru. Acesta a fost şi dorul lui Novalis. El îi dă expresie în câteva frumoase cuvinte, pe care aş vrea să le citez, schimbând un singur cuvânt de la sfârşit, cuvinte care aş dori să grăiască inimilor dumneavoastră, dragii mei prieteni. Eu schimb acest cuvânt în textul lui Novalis, cu toate că filistinii, care se cred spirite libere, poate se vor mânia din această cauză; fie deci ca steaua noastră călăuzitoare, alături de alte stele călăuzitoare, să reflecte ceea ce este exprimat şi în frumoasele cuvinte ale lui Novalis:

Când nu cifre şi figuri vor mai fi
Cheia oricărei creaturi,
Când cei ce cântă ori sărută
Mai multe ştiu decât savanţii,
Când lumea-n libera viaţă
Şi-n lume iar se va întoarce,
Când iar lumina şi cu umbra
'nsoţise-vor spre-adevărată claritate
Şi în poveşti şi poezii,
Se vor recunoaşte ale lumii veşnice istorii,
Atunci de-un *sigur* tăinuit cuvânt
Fugi-va întreaga esenţă de turmă de pe Pământ.

Rudolf Steiner

MISTERIUL CRĂCIUNULUI. NOVALIS, CLARVĂZĂTORUL ŞI VESTITORUL LUI CHRISTOS

CÂNTECE DUHOVNICEŞTI DE NOVALIS

1

Ce as fi fost fără de tine?
Ce nu aş fi, de tu n-ai fi?
Ursit pentru teamă şi-angoase
Singur în lume m-aş afla.
Şi nici de ce-aş iubi nu aş fi sigur,
Viitorul ar fi genune 'ntunecată;
Iar dacă inima-mi adânc s-ar tulbura
Cui i-aş încredinţa îngrijorarea mea?

Retras şi mistuit de iubire şi dor,
Fiece zi mi-ar apărea înnoptată;
N-aş urmări sălbateca vieţii curgere
Decât cu lacrimi fierbinţi.
Aş găsi nelinişte'n îmbulzeală
Şi supărare fără nădejde, acasă.

După ce mi s-a dezvăluit Christos,
Iar eu de el acum sunt sigur,
Ce repede o viaţă luminoasă
Mistuie adâncul întuneric.
Cu el abia om am devenit;
Destinul prin el transfigurat e
Iar India chiar şi în nord
Trebuie voios să înflorească pentru cel iubit.

Viaţa devine oră a iubirii,
Întreaga lume exprimă iubire şi bucurie.
Fiecărei răni îi creşte-o iarbă tămăduitoare,
Şi liber şi deplin bate orice piept.
Pentru mia sa de daruri toate
Eu sunt pruncul lui de umilinţă plin,
Sigur de a-l avea printre noi
Chiar dacă adunatu-s-au doar doi.

Oh! mergeţi pe drumurile toate
Chemaţi pe rătăciţi să intre,
Întindeţi-vă mâna tuturor
Şi bucuroşi poftiţi-i să vină la noi.
Cerul este la noi pe Pământ
Îl privim în credinţă;
Celor ce se prind cu noi în aceeaşi credinţă,
Şi lor, el li se deschide.

O veche şi grea amăgire despre păcat,
Prin vrajă, lipită era de inima noastră;
Orbecăiam ca orbii prin noapte,
Înflăcăraţi la fel, de căinţă şi de plăcere.
Orice lucrare ne părea o crimă,
Şi omul un vrăjmaş al zeilor.
Iar dacă cerul părea să ne vorbească,
Despre moarte şi chin el ne vorbea.

În inimă, izvor bogat de viaţă,
O fiinţă ticăloasă locuia;
Iar dacă în duhul nostru era lumină
Doar frământarea răsplată ne era;
De Pământ, o legătură oţelită
Ţinea fixaţi prizonierii tremurânzi;
Teama de sabia judecăţii morţii
Înghiţea orice urmă de speranţă.

Veni atunci un Mântuitor, un Eliberator,
Un fiu al omului plin de iubire şi putere
Şi a aprins în interiorul nostru
Un foc atotdătător de viaţă.
Abia atunci văzurăm desehis cerul
Ca fiind vechea noastră patrie,
Acum puteam crede şi nădăjdui
Şi înrudiţi ne simţirăm cu Dumnezeu.

Orice păcat, de-atunci, la noi a dispărut
Şi plin de bucurie deveni orice pas;
Copiilor, în chip de dar cel mai frumos
Le fu dată credinţa aceasta;
Sfinţită prin credinţă,
Ca un vis fericit viaţa trecea.
Şi dăruit iubirii şi bucuriei veşnice
Despărţirea abia se observa.

Încă mai stă aici în minunată strălucire
Iubitul Sfânt,
Şi plângem, mişcaţi de cununa de spini
Şi de al lui devotament.
Orice om ne este bine venit
Care cu noi împreună îi prinde mâna,
Şi care, preluându-l în inima sa,
Se coace ca un rod al Raiului.

2

Se luminează departe'n răsărit,
Întineresc bătrâne timpuri;
Din luminosul izvor al culorilor
O sorbitură lungă şi adâncă!
Sfânta împlinire a unui dor străvechi
Iubire dulce în dumnezeiască transfigurare.

Pe Pământ, în sfârşit, coboară
Copilul fericit al tuturor cerurilor;
Creând în cânt, un al vieţii vânt
Din nou adie în jurul Pământului
Adiind, el adună în flăcări noi,
Veşnic luminânde, scântei de mult râzleţite.

Lasă-i privirile blânde
Adânc să-ţi intre în suflet,
Şi să te vezi cuprins
De veşnica-i fericire.
Toate inimile, duhurile şi simţurile
Începe-vor o nouă dănţuire.

Încrezător cuprinde-i mâinile
Întipăreşte-ţi chipul său,
Mereu după el trebuie să te întorci,
Floare după a Soarelui lumină;
Dacă-i arăţi inima întreagă
El îţi rămâne ca o femeie credincioasă.

A noastră a devenit acum

Pretutindeni ţâşneşte din morminte
Viaţă nouă, sânge nou,
Pentru a ne dărui veşnică pace
EI se afundă în unda vieţii;
Cu mâinile pline stă la mijloc
Aşteptând cu iubire orice cerere.

A noastră a devenit acum
Dumnezeirea, ce ades ne înspăimântă,
Repede a trezit,
În sud şi 'n nord, germeni cereşti.
Astfel, să aşteptăm în plină grădin' a Raiului,
Cu 'ncredere, orice boboc şi orice floare.

3

Cine singur în cămara-i şade
Plângând cu-amare, grele lacrimi,
Celui ce vecinătatea îi apare
Doar în chipul jalei şi al suferinţei;

Cel ce priveşte 'n imaginea trecutelor timpuri
Ca 'ntr-o genune adâncă,
Care-1 atrage 'n jos din toate părţile
Ca o durere dulce;

Ca şi cum acolo ar zăcea comori
Doar pentru el în grămezi adunate,
Cu 'nfrigurare spre al ei zăvor
Întinde mâna cu piept gâfâitor.

Viitorul în pustiul secetei se-arată
În faţa lui, înfiorător de lung şi înfricoşător.
Rătăcitor şi singur, umblând fără vreun rost
Şi căutându-se pe sine cu nestăpânită furie.

Îi cad plângând în braţe:
Cândva şi eu simţit-am ca şi el,
Totuşi de amarul meu m-am vindecat
Şi ştiu acum unde-ţi găseşti odihnă neîncetată.

Trebuie să-ţi aducă şi ţie mângâierea
O fiinţă care a iubit intens, a suferit şi a murit,
Care chiar şi pentru aceia a murit
Cu mii de bucurii care mai tare l-au rănit.

El a murit şi totuşi în fiecare zi ,
Îţi simţi iubirea pentru el
Şi 'n orişice situaţie îl poţi atrage
Cu duiosie către tine.

Cu el un sânge nou şi o viaţă nouă
Primeşti în oasele-ţi fără de viaţă
Iar dacă i-ai dat inima ta
Atunci şi-a lui a ta e pe vecie.

Ce tu-ai pierdut, el a găsit;
La el găseşti ce ai iubit:
Iar ceea ce mâna sa 'ti redă
Cu tine, veşnic, rămâne-n legătură.

4

Printre mii de ore ale bucuriei
Pe care le-am avut în viaţă,
Numai una mi-a fost credincioasă;
Una în care prin mii de dureri
În inima-mi aflat-am
Cine a murit pentru noi.

Lumea mea se sfărâmase
Ca de-un vierme găurită,
Inima şi floarea mi-erau ofilite;
Avuţia toată-a vieţii mele,
Orice dorinţă erau îngropate
Iar eu pentru chin doar mai existam.

Şi cum boleam în tăcere
Plângând mereu, dorindu-mă plecat,
Numai teama şi obsesia mi-au rămas:
Brusc, ca de sus mi-a fost ridicată
Piatra de mormânt
Iar sinea mea deschisu-s-a.

Să nu-ntrebe nimeni pe cine am văzut
Şi pe cine ţinea el de mână,
Veşnic vedea-voi numai aceasta;
Iar din toate orele vieţii mele
umai aceasta, ca şi rănile mele veşnic senine,
Rămâne deschisă.

5

Dacă numai pe el îl am,
Dacă numai el este al meu,
Dacă inima-mi până 'n mormânt
Nu-şi uită nicicând credinţa:
Nimic nu voi şti de suferinţă,
Nimic nu voi simţi decât Reculegere, iubire şi bucurie.

Dacă numai pe el îl am,
Părăsesc bucuros orice,
Îmi urmez, luându-mi toiagul de pribeag,
Plin de credinţă, numai pe Domnul meu;
Să cutreiere ceilalţi în voie
Străzile largi, luminate, pline de lume.

Dacă numai pe el îl am,
Voi adormi voios,
Torentul inimii sale

Dacă numai pe el îl am,
Eu am şi lumea
Ferice ca un flăcău al Cerului
Care ţine fecioarei vălul.
Cu privirile în jos aţintite
Nu mă pot îngrozi cele pământeşti.

Oriunde îl am numai pe el,
Este patria mea;
Şi fiecare dar îmi cade
Precum o moştenire 'n mână,
Fraţi ce-mi lipseau de mult
Acum îi regăsesc în ucenicii săi.

Îmi va fi veşnic dulce mângâiere,
Care cu menghine blândă
Va muia şi pătrunde totul.

6

De te-ar trăda cu totii
Eu ţi-aş rămâne totuşi credincios,
Pentru ca de pe Pământ
Recunoştinţa să nu dispară.
Pentru mine suferinţa te-a cuprins,
Pentru mine 'n pătimiri ai murit;
De aceea, pe vecie
Inima îti dau cu bucurie.

Adeseori amarnic plâng
Că ai murit
Şi că unii dintre ai tăi
Te uită în tot timpul vieţii.
Doar fiind de iubire pătruns
Ai făcut atât de mult,
Şi totuşi te-ai stins
Dar nimeni la aceasta nu gândeşte.

Tu stai încă plin de iubire credincioasă
Ajutând pe orişicine,
Şi dacă nici unul nu ţi-ar rămânea
Tu totuşi rămâi credincios.
Iubirea cea mai credincioasă învingătoare e,
O simţi, în final,
Cum plânge amar şi se lipeşte
Ca un copil de-al tău genunchi.

Eu te-am simţit
O! nu renunţa la mine;
Îngăduie-mi ca pe vecie
Strâns legat de tine să fiu.
Cândva, din nou, fraţi-mi
Spre cer ochii or ridica,
Şi în genunchi la inima-ţi
Cădea-vor cu iubire.

7
IMN

Puţini cunosc
A iubirii taină
Ei simt nesăturare
Şi veşnică sete.
Pentru simţurile pământene
Semnificaţia dumnezeiască a Cinei
E taină ne'nţeleasă.
Dar cel ce vreodată
A sorbit de pe buze fierbinţi şi iubite
Suflul vieţii,
Cel căruia inima i s-a topit
În tremurătoare valuri
De sfânta văpaie,
Căruia ochiul i s-a deschis
Încât să măsoare
A Cerului adâncime fără fund,
Veşnic mânca-va din trupul său
Şi din sângele lui va bea veşnic.
Cine a bănuit
Sensul înalt al trupului pământesc?
Cine poate spune
Că sângele-l înţelege?
Cândva toate trupurile
Un trup vor fi;
În sânge ceresc
Pluteşte fericita pereche.
O! Fie ca oceanul Pământului
Să se 'nroşească deja;

Ca stânca să dospească,
În carne 'nmiresmată schimbându-se!
Nicicând nu se termină Cina,
Iubirea nicicând nu se satură
Ea nu-l poate avea pe iubit
În mod destul de strâns, să fie al ei.
Transformat de buze tot mai delicate
Lucrul savurat devine
Mai intim, mai apropiat.
O voluptate mai fierbinte
Zguduie sufletul.
Mai însetată, mai înfometată
Devine inima;
Şi 'n felul acesta durează
Savoarea iubirii
De la veşnicie la veşnicie.

Dacă cei cu stomacul gol
Ar fi gustat o dată,
Ar părăsi totul
Şi s-ar aşeza cu noi
La masa dorului,
Ce niciodată nu rămâne goală.
Ar recunoaşte plinătatea
Nesfârşit-a iubirii
Şi ar preamări
A trupului şi sângelui hrană.

8

Trebuie să plâng, mereu să plâng:
De mi-ar apărea o dată,
O dată, chiar numai de departe.
Melancolie sfântă!
Veşnice-mi sunt
Suferinţele, lacrimile;
Aş dori să 'ncremenesc aici, pe dată.

Veşnic îl văd doar suferind,

Nicăieri pe acest Pământ
Nu mai pot fi vreodată fericit,
Totul este-un vis întunecat
Sunt despărţit şi de el,
Măcar în spaţiul subteran

Veşnic rugându-se îl văd murind.
O! Inima-mi de nu s-ar rupe
Ochii să nu mi se închidă.
Nu merit fericirea
De a mă destrăma în lacrimi.

Dintre toţi nu plânge nimeni?
Trebuie oare să se stingă al său nume?
A murit brusc lumea?
Nu voi mai sorbi din ochii-i iar
Iubire şi viaţă?
Oare pe vecie a murit?

A fi mort – ce poate, ce trebuie să 'nsemne aceasta
Spuneţi-mi, o, voi, înţelepţilor
Cum se interpretează aceasta.
El e mut iar ceilalţi tac,
Nimeni pe Pământ nu poate arăta
Unde-l poate găsi inima mea.

9

Eu fiecăruia îi spun
Că el trăieşte şi că a înviat,
Că printre noi pluteşte
Şi veşnic la noi este.

Eu fiecăruia i-o spun şi fiecare îndată
Prietenilor lui o spune,
Că în curând, în orice loc,
Noua cerului împărăţie va răsări.

Abia acum, simţului nou
Lumea-i apare ca o patrie;
Din mâna lui; cu încântare,
O viaţă nouă se primeşte.

În ale mării adâncimi
S-a scufundat a morţii spaimă,
Şi fiecare uşor poate privi
Cu măreţie în viitorul său.

De-aş fi unit cu el în pace.

Tu, Tatăl lui şi-al meu
Adună-mi curând osemintele
Cu ale lui.
Înverzi-va curând movila lui
Iar vântul adia-va trecând peste ea,
În timp ce forma se destramă.

De i-ar cunoaşte iubirea
Oamenii toţi ar deveni creştini
Lăsând orice alt lucru de o parte;
Dacă toţi numai pe unicul iubi-l-ar,
Cu mine toţi ar plânge.
Şi în durere amară ar pieri.

Calea întunecată pe care a pornit-o
Se termină în Cer,
Şi cel care-i ascultă sfatul
Chiar şi-n casa Tatălui ajunge.

Când cineva închide ochii
Nimeni, aici, acuma, nu mai plânge;
Această durere este alinată
De revedere, curând sau mai târziu.

La fiecare faptă bună
Oricine poate mai proaspăt să se 'nfierbânte,
Căci minunat îi va 'nflori
Sămânţa aceasta în pajişti minunate.

Trăieşte el şi fi-va cu noi
Când totul ne va părăsi!
O sărbătoare a întineririi lumii
Trebuie să ne fie această zi.

10

Există timpuri ale fricii
Există tulburi stări de suflet,
În care de departe
Totul pare fantomatic.

Se infiltrează sălbatice spaime
Încet, în mod atâta de sfios
Şi nopţi adânci
Acoperă sufletul cu greutăţi.

Tremură punctele de sprijin sigur,
Nici un reazem de nădejde nu-i;
Vârtejul gândurilor
Nesupus voinţei este.

Nebunia se-apropie
Şi ademeneşte 'n mod irezistibil.
Pulsul vieţii se opreşte
Şi orice simţ tocit e.

Cine-a 'nălţat crucea
Pavăză oricărei inimi?
Cine 'n Cer sălăşluieste
Şi-ajută la frică şi durere?

Mergi la trunchiul-minune,
Dă curs dorului tăcut,
Din el porneşte-o flacără
Şi mistuie visul urât.

Salvat, un înger te trage
Din nou la mal,
Iar tu priveşti în jos plin de bucurii
La ţara lăudată.

11

Nu ştiu ce-aş mai putea căuta
Dacă acea fiinţă dragă ar fi a mea,
De m-ar numi bucuria sa
Şi-ar fi la mine ca şi cum i-aş aparţine

Cum coborât-a din Cer
Copil înalt al celei mai frumoase mame?
Ce Cuvânt a auzit lumea de la el

Şi ar fi la mine ca şi cum l-aş aparţine!

Atâţia umblă vraişte şi caută
Cu chipuri sălbatic schimonosite,
Întotdeauna ei se socot a fi 'nţelepţi
Şi totuşi nu cunosc acest tezaur.

E câte unul care crede a-l stăpâni
Dar ceea ce are nu e decât aur;
El vrea să 'nconjure Pământul tot
Răsplata lui devine un nume doar.

Unul aleargă după o cunună de învingător
Altul după o ramură de laur
Şi astfel fiecare ajunge înşelat
De-un luciu diferit, nici unul nu însă bogat.

Nu vi s-a făcut el cunoscut?
Uitataţi cine şi-a dat viaţa pentru voi?
Cine de dragul nostru, din viaţa aceasta
În chin amar pieri dispreţuit?

Nu aţi citit nimica despre el,
De el n-aţi auzit nici un sărman cuvânt?
Cât de ceresc de bun fu pentru noi
Şi care-i binele ce ni-l dăruieşte?

Şi câţi prin el s-au vindecat?

Cum el în întregime ni s-a dăruit
Mânat doar de iubire
Şi în Pământ el s-a asezat
Ca piatră de temelie a unui oraş dumnezeiesc?

Un astfel de mesaj poate oare să nu vă mişte,
Nu vă ajunge-un om ca acesta
Şi nu deschideti uşile voastre
Celui care a învins iadul la voi?

Nu lăsaţi de bună voie totul la o parte,
Nu renunţaţi oare la orişice dorinţă
Dac-ar voi inima voastră numai pe el să îl păstreze
Când vă promite el a sa bunăvoinţă?

Ia-mă la tine, eroule al iubirii!
Eşti viaţa, lumea mea;
Dacă nimic nu mi-ar rămânea din cele pământeşti
Eu ştiu cine nevătămat mă ţine.

Tu îmi redai ale mele iubiri
Tu în vecie credincios îmi rămâi
În plină adoraţie Cerul se închină
Şi totuşi locuieşti la mine.

12

Unde întârzii nădejde a întregii lumi?
Adăpostul de mult îţi e pregătit
Fiecare te vede cerând
Şi se deschide binecuvântării tale.

Dă-i drumul, Tată, cu putere,
Lasă-l din braţele tale să plece:
Doar nevinovăţia, iubirea şi dulcea ruşine
Împiedicatu-l-au să fi venit demult.

Îndeamnă-l, de la tine să vină în braţele noastre
Fiind încă plin de căldura suflului tău;
Adună-l în nori grei
Şi lasă-l să coboare astfel la noi.

Trimite-ni-l în curenţi răcoroşi,
În flăcări de foc el arde cu vâlvătăi,
În aer şi ulei, în sunet şi în rouă
El a pătruns construcţia Pământului nostru.

Aşa se dă lupta cea sfântă
Aşa se-astâmpără a iadului mânie,
Şi veşnic înflorind apare pretutindeni
Vechiul Paradis.

Pământul se mişcă, înverzeşte şi trăieşte,
Orice, plin de spirit, tânjeşte
Ca să primească pe Mântuitor
Şi îi oferă piepturile pline ale lor.

Iarna se termină, un An Nou
Stă lângă iesle drept altar înalt.
Este primul an al lumii
Care ea-însăşi şi-a cerut acest copil.

Ochii văd bine pe Mântuitor,
Şi totuşi plini sunt ei de el,
Capul său împodobit cu flori
Dintre care el însuşi priveşte fericit.

El este steaua, el este Soarele,
El este a vieţii veşnice fântână,
Din ierburi şi din piatră, din mare şi lumină
Copilărosu-i chip sclipeşte.

În toate lucrurile acţiunea-i puerilă
Iubirea lui fierbinte nicicând nu se va odihni
El se lipeşte, de sine inconştient,
De orice piept, cu putere.

Pentru noi un Dumnezeu, un copil pentru sine,
Pe toţi, din toată inima-i iubeşte,
Devine hrana şi băutura noastră,
Simţul credinţei îi este mulţumirea preferată.

Răul creşte din ce în ce mai mult;
O 'ntunecată supărare ne apasă foarte;
Lasă, Tată, dă-i drumul iubitului
Cu noi îl vei revedea pe el.

13

Când în ore de teamă, tulburi,
Inima noastră aproape deznădăjduieşte,
Când depăşiţi de boli
Frica roade 'n sinea noastră,
Ne gândim la iubita plină de credinţă
Cum mâhnirea şi durerea o apasă,
Privirea ne-o învăluie norii
Prin care nici o rază de speranţă nu poate străbate.

O! spre noi atunci Domnul se înclină,
Iubirea-i de noi se-apropie,
Ne dorim atunci dincolo să fim,
Îngerul stă-n faţa noastră,
El aduce corola vieţii proaspete
În şoaptă ne transmite curaj şi mângâiere;
Şi nu zadarnic ne rugăm
Şi pentru-a iubitei odihnă.

14

Cine, Maică, te-a văzut o dată,
De stricăciune înrobit nu va fi niciodată.
Despărţirea de tine trebuie să-l tulbure,
Veşnic el te va iubi fierbinte,
Iar amintirea farmecului tău
Rămâne acum cel mai înalt avânt al spiritului său.

Din inimă cinstită şi bună este iubirea ce îţi port.
Orice cusur, infirmitate, tu vezi în mine.
Maică dulce, lasă-te înduioşată,
Dă-mi o dată un semn bucuros.
Întreaga-mi existenţă odihneşte-n tine;
Fii doar o clipă lângă mine.

Când te visam, adesea te vedeam
Atât de frumoasă, atât de inimoasă.
Micuţul zeu pe braţul tău
Voia la joacă să se milostivească;
Tu însă ţi-ai ridicat privirea maiestuoasă
Şi te-ai îndepărtat în splendoarea adâncă a norilor.

Ce ţi-am făcut, bietul de mine?
Încă te divinizez de dor.
Nu sunt oare sfintele tale capele
Locurile de linişte ale vietii mele?
Regină binecuvântată,
Ia cu tine această inimă 'mpreună cu viaţa mea.

Tu ştii, regină prea iubită,
Cum ţie-ţi aparţin cu totul.
Nu am aflat oare în linişte,
Acum mulţi ani, graţia ta?
Când încă abia conştient de mine
Laptele-am supt la sânu-ţi fericit.

În nenumărate rânduri ai stat la mine,
Cu bucuria pruncului priveam după tine,
Al tău copilaş îmi dădea mâinile sale,
Pentru ca o dată să mă regăsească;
Tu zâmbeai plină de graţie
Şi mă sărutai; o, vreme dumnezeiesc de dulce.

Departe acum e acea vreme fericită,
Grija de mult mă însoţeşte,
Hoinărit-am încolo şi încoace, tulburat
Pierdutu-m-am oare atât de greu în păcat?
Copilăreşte, ating tivul vălurilor tale
Trezeşte-mă din visul ăsta apăsător.

Dacă doar unui copil îi este îngăduit faţa să-ţi vadă,
Şi să se încreadă cu tărie în sprijinul tău,
Desfă atunci a vârstei legătură
Şi primeşte-mă ca pe copilul tău,
Iubirea şi încrederea copilului
Unite sunt cu mine din acea vreme aurită.

15

În mii de imagini, Marie,
Îţi văd chipul cu dragoste exprimat,
Totuşi, din toate, nici una nu te poate descrie,
Aşa cum te vede sufletul meu.
Eu numai atâta ştiu, că al lumii tumult
Doar ca un vis îmi trece de-atunci prin faţă
Şi un cer de o nespusă dulceaţă
Îmi stăruie veşnic în suflet.

Rudolf Steiner

SEMNE ŞI SIMBOLURI ALE CRĂCIUNULUI

La începutul secolului al XX-lea, R. Steiner era membru al Societăţii teosofice. Aceasta explică de ce foloseşte expresii ca rase şi subrase, pe care le va considera mai târziu ca fiind necorespunzătoare pentru conţinutul noţiunilor 1a care se referă. Astfel, o dată cu întemeierea mişcării antroposofice termenul de subrase este înlocuit cu cel de epoci culturale postatlanteene. Pentru respectarea textului original, am păstrat termenul de subrase, care trebuie considerat că desemnează epocile culturale. Prin rase sunt desemnate marile perioade ale Pământului actual. Rasa a cincea se referă, aşadar, la perioada a cincea, cea postatlanteeană (n. tr.).

NAŞTEREA LUMINII: O CONTEMPLAŢIE DE CRĂCIUN

Berlin, 19 decembrie 1904

Cel care trece azi printre pomii de Crăciun ridicaţi pe străzi ar putea crede cu uşurinţă că pomul de Crăciun este ceva foarte vechi. Dar tocmai prin intermediul acestuia puteţi percepe transformările obiceiurilor şi tradiţiilor, căci pomul de Crăciun [Nota 1], care nu lipseşte, în prezent, din aproape nici o casă, nu are nici măcar o vechime de o sută de ani. Acum o sută de ani nu aţi fi putut umbla pe străzi împodobite astfel cu pomi de Crăciun. Ar fi de asemenea inutil să căutaţi în creaţia poetică de acum o sută, o sută douăzeci de ani un cântec care să slăvească pomul de Crăciun. Acesta trebuie să vi se pară un fenomen curios, căci pomul de Crăciun a fost slăvit de poeţi în timpul în care el a apărut. El este o apariţie cu totul nouă, ceva care a căpătat o răspândire generală în Europa abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Pomul de Crăciun, ca simbol al sărbătorii de Crăciun, apare abia în jurul anului 1800; sărbătoarea de Crăciun este însă străveche, la început nu era creştină. Ea a fost celebrată în toate timpurile despre care putem avea informaţii istorice.

În creştinism, Crăciunul a fost considerat simbol al naşterii Mântuitorului creştin abia din secolul al IV-lea al calendarului nostru. În nici un caz el nu a fost sărbătorit, în primele secole creştine, la 25 decembrie ca aniversare a fondatorului creştinismului; el a primit această calitate abia în secolul al IV-lea. Totuşi atât în Imperiul roman, cât şi la vechii celţi, la populaţiile germanice şi chiar în vechiul Egipt şi încă în câteva ţinuturi se sărbătorea totuşi un anumit eveniment, în acel moment al anului. Ce se sărbătorea la aceste popoare era însă altceva; abia în secolul al IV-lea după calendarul nostru sărbătoarea a fost pusă în legătură cu aniversarea fondatorului creştinismului.

S-ar putea conchide din acest fapt că Biserica creştină a făcut ceva care din punct de vedere istoric ar fi împotriva oricărei datini şi a vrut să corecteze ceva prin aceasta. Dar nu acesta este adevărul. Cine înţelege cu adevărat semnificaţia sărbătorii Crăciunului recunoaşte înţelepciunea străveche ascunsă într-o astfel de sărbătoare. Sărbători cum sunt Sfintele Paşti, Rusaliile nu sunt nimic altceva decât date ale strămoşilor noştri, înscrise în timp, prin care ei, strămoşii, ne-au transmis nouă, urmaşilor, modul cum înţelegeau ei relaţia dintre Univers şi om şi marile taine ale existenţei. Cine ştie să descifreze scrierea care ne vorbeşte despre marile sărbători, cine ştie să descifreze hieroglifele pe care ni le oferă timpul, acela pătrunde în misterele profunde, semnificative ale oricărei deveniri umane. Am spus – şi vom vedea îndată în ce sens este adevărat – că sărbătoarea Crăciunului a fost celebrată din vremurile în care avem istorie. Timpurile despre care cunoaştem documente istorice datează de la cea de a treia subrasă a celei de a cincea rase [Nota 2]. Vremurile propriei noastre subrase, în care s-au dezvoltat ştiinţa fizică şi cultura fizică, ajung până în secolele XV-XVI. Aceasta a fost precedată de o altă rasă, care ajunge până în secolele IX-VIII î.Hr., perioadă în care Homer şi-a prezentat creaţiile poetice în faţa grecilor. Acest timp ne relatează despre sentimentele şi faptele celei de a patra subrase, care a precedat-o pe a noastră. Apoi ajungem la timpuri mai vechi, care ne conduc însă în Antichitatea cenuşie, în timpurile vechiului Babilon şi ale Asiriei, în vremurile vechi ale poporului evreu, în care preoţii egipteni îşi păstraseră înţelepciunea, pe care o aduceau poporului numai sub formă exoterică. Apoi, transmiterea istorică încetează. Ceea ce ni s-a transmis despre istoria persană a fost consemnat abia mai târziu. Ceea ce ne-a fost comunicat de religia sublimă a vechii Indii, ceea ce a fost consemnat în Vede şi în filosofia Vedanta sunt numai însemnări târzii faţă de acele timpuri în care au fost împărtăşite omenirii marile gânduri ale vechilor Rishi, care le primiseră direct de la spiritele divine. În felul acesta privim înapoi, din timpul în care ne aflăm noi înşine şi care va mai dura mult, spre epoca greco-romană care a tranzitat în creştinism, apoi în epoca în care acţionau preoţii egipteni. Apoi însă drumurile se pierd. Numai cel care poate urmări istoria prin alte mijloace ştie ceva despre vechea Persie. Şi mai adânc în trecut suntem conduşi spre timpuri în care nu mai poate privi decât ocultistul.

Cine vrea să înţeleagă sărbătoarea creştină trebuie să se întoarcă până la momentul în care a fost predată pentru prima oară omenirii nou apărute o nouă înţelepciune. Am ajuns astfel în mod retrospectiv până la timpul în care, prin inundaţii de proporţii gigantice, vechea cultură a marelui continent atlant a dispărut şi a fost fondată o nouă cultură a umanităţii, căreia îi aparţin epocile pe care le-am amintit. Un mod cu totul nou de a simţi şi gândi şi-a croit drum o dată cu această nouă omenire. Nimic nu a fost păstrat nemijlocit din cultura propriu-zisă a atlanţilor, fără a mai vorbi de cultura şi mai veche a popoarelor lemuriene, care au trăit în vremuri străvechi şi au dispărut prin foc. Însă ceea ce omenirea a parcurs o dată trebuie ca, atunci când s-a ajuns la o nouă cotitură a evoluţiei, să fie străbătut pe scurt încă o dată.

În vechea Indie, înţelepţii Rishi priveau înapoi spre acele timpuri în care omenirea se afla încă pe o cu totul altă treaptă, spre acele timpuri în care nu existau încă un sex bărbătesc şi unul femeiesc, în care omul era încă o unitate. Atunci,ei priveau retrospectiv la acea mare unitate a neamului omenese, la acel om primordial, Adam, numit în diferite învăţături oculte Adam Kadmon, care era în acelaşi timp bărbat şi femeie. Ei dădeau expresie în mod spiritual acelei unităţi primordiale a omenirii, prin aceea că se refereau la fiinţa cosmică supremă cu numele sfânt nedeterminat Brahman. La origine, Brahman este ceea ce reprezintă Unicitatea, fundalul divin din care a purces toată diversitatea. Pe Pământ, această unitate nu a fost prezentă pentru om decât în timpurile în care nu exista încă masculinul şi femininul, în timpurile în care încă nu exista diversitatea, aşa cum o avem în prezent. Ceea ce ne întâmpină aici este ca o reflectare din spiritul marilor Rishi indieni: divina unitate străveche a oamenilor, Adam, Kadmonul preuman în care mai exista încă pace, spirit, claritate şi armonie; el vorbeşte prin cuvântul Vedelor aşa cum a izvorât de pe buzele Rishilor. Aceasta a fost prima epocă a neamului nostru omenesc după Potop. Pe atunci nu se vorbea încă pe Pământul nostru de o unitate triplă, de o persoană divină triplă. Se vorbea numai despre o Unitate primordială, despre Brahman, în care se află cuprins totul, în care îşi au obârşia toate lucrurile şi fiinţele.

A venit apoi un timp în care preotul persan Zarathustra, înţelepţii parsismului priveau retrospectiv la acea epocă în care, din foc, a fost născut omul cu sexe separate, acel om care reprezintă o dualitate. Şi o dată cu naşterea omului din foc a venit în lumea noastră pământeană ceva ce nu existase aici, a apărut pentru prima oară răul în lume. În sensul uman, răul nu fusese prezent înainte de apariţia sexelor. Acestea au apărut la mijlocul perioadei lemuriene. Iar binele şi răul există tot de atunci. Binele şi răul au străbătut ultima perioadă lemuriană şi prima perioadă atlanteană.

Este interesant să se cerceteze, potrivit surselor spirituale care se numesc Cronica Akasha, cum se dezvoltă această dualitate de forme a umanităţii. În caietul următor al revistei „Lucifer-Gnosis" veţi găsi o expunere [Nota 3] privind apariţia dualităţii în om, cum în realitate, când a apărut omul cu două sexe separate, sufletul omului şi forţa de voinţă fizică fuseseră deja repartizate între cele două sexe. Chiar şi cel care descifrează azi ca ocultist minunatele surse care ne-au fost păstrate în Cronica Akasha poate fi uimit – întrucât totul este atât de diferit de reprezentările curente asupra acestor timpuri – de modul cum au apărut, în primele timpuri pe Pământul nostru, lucruri atât de fundamental diferite cum sunt bărbătescul şi femeiescul. Femeia a desăvârşit mai întâi sufletul sub conducerea înţelepţilor conducători ai umanităţii; bărbatul a desăvârşit elementul voliţional. Astfel ia naştere o dualitate a voinţei şi a sufletului. În perioada atlanteană ele se opun una alteia, în cele două sexe ale umanităţii. Prin aceea că sufletul a pătruns în corpul fizic şi astfel a venit în omenire răul. Iar prin faptul că omenirea a trebuit să repete acea perioadă caracterizată prin deosebirea dintre bine şi rău a apărut religia focului, parsismul, învăţătura despre Ormuzd şi Ahriman. Această epocă premerge istoriei noastre ca epocă culturală persană.

Răul şi binele existau în religia lui Zarathustra. Încă aici nu se vorbea de o Treime. Aceasta a apărut mai târziu, aproximativ în vremea în care încep să existe documentele noastre istorice. Cronica Akasha nu aminteşte nimic despre o Unitate triplă în vremea preistorică. Abia după ce oamenii au putut face deosebirea dintre bine şi rău au fost transpuşi în necesitatea de a-şi ridica privirea spre un al Treilea. Acum apare sub forma Mijlocitorului, sub forma celui care ne întâmpină cel mai clar în Misteriile lui Mithra, care s-au răspândit din Persia în întreaga lume, apare în Unitatea triplă, Mijlocitorul, Împăciuitorul, Mântuitorul omenirii de rău, călăuza care conduce de la rău la bine.

În aceste timpuri vechi a trebuit să fie văzută mereu pe plan pământesc o imagine a divinului, o imagine a ceea ce se întâmplase pe bolta mare a Cerului. Dacă priviţi Zodiacul, veţi observa că în acesta se succed semnele Rac, Gemeni, Taur şi cel al Berbecului sau al Mielului. Soarele, sau mai bine spus punctul vernal al Soarelui, se deplasează după anumite legi, astfel încât în vremuri străvechi Soarele răsărea primăvara în semnul Racului, apoi în semnul Gemenilor, mai târziu în semnul Taurului şi încă şi mai târziu în semnul Berbecului sau al Mielului. Aproximativ în secolul al VIII-lea înainte de naşterea lui Christos, Soarele ajunsese pe bolta cerească în constelaţia Berbecului sau a Mielului. Acum, în epoca noastră culturală, el pătrunde în constelaţia Peştilor.

În funcţie de felul în care se petrec lucrurile în lumea spirituală se modelează ceea ce se întâmplă pe Pământ. Vă este cunoscut semnul Racului, dar adevărata sa semnificaţie nu este întotdeauna înţeleasă. Acest semn trebuie să fie cunoscut; numai atunci se va înţelege cum ne indică el apariţia unui timp cu totul nou. Este vorba de două spirale înfăşurate una în cealaltă sau de două vârtejuri care se întrepătrund. Când se întâmplă ceva important în lume, când un segment evolutiv se desprinde de altul, când apare în lume ceva cu totul nou, atunci se încolăcesc unul în altul două astfel de vâltori. Într-unul din aceste vârtejuri aveţi de-a face cu cultura atlanteană, în celălalt cu începutul culturii postatlanteene. Strămoşii noştri vedeau pe cer semnul exterior al apariţiei noii culturi. Apoi, mai târziu, Soarele a pătruns în semnul Gemenilor. Gemenii sunt un semn al binelui şi răului. Gemenii reprezintă semnul zodiacal care a dominat gândirea persană. Apoi Soarele a intrat în semnul Taurului. Prin aceasta ajungem în a treia subrasă căreia îi este caracteristică venerarea taurului, boul Apis al egiptenilor, în Babilon cultul taurului şi, în sfârşit, în Persia mai târzie, sacrificiul taurului în cultul mithraic. Sacrificiul taurului omul l-a coborât din cer, pentru că este însemnat acolo.

Cea de a patra subrasă în care se plasează ivirea creştinismului începe cu aceea că Soarele pătrunde în Berbec. O legendă – aducerea lânii berbecului prin eroul Iason – ne prezintă acest important moment de cotitură. Un alt moment de cotitură important îl reprezintă jertfirea Mielului mistic pe cruce. Aceasta este expresia istorică a Misteriului care este înţeles prin aceea că Soarele, regentul lumii, a atins punctul de pe bolta cerească care este desemnat cu numele de Berbec sau Miel.

Trebuie să înţelegem însă în mod corect toată această evoluţie. După dualitatea binelui şi răului apare în conştienţa umană unitatea triplă. Ea este prezentă în diferite religii. Este suficient să cunoaştem ce apare în diferitele ţări mediteraneene ca Misterii ale lui Mithra. Să privim un astfel de templu mithraic. Pentru cei care participă la micile Misterii, aici se desfăşoară o activitate simbolică. Pentru cei cărora le este permisă participarea la marile Misterii, acelaşi lucru se desfăşoară ca realitate în spaţiul astral. Eu vă pot vorbi numai despre micile Misterii ale cultului mithraic. Devine vizibil taurul simbolic. El este încălecat de Mijlocitor, Zeul. Acesta îl ţine de nări şi îi înfige spada lateral. Apare un şarpe, un scorpion; deasupra capului lui Mithra se vede o pasăre, iar sus, deasupra întregului grup, într-o parte Geniul cu făclia coborâtă, iar în partea cealaltă făclia ridicată, simbolizând Soarele în mersul lui pe bolta cerească.

Prin aceasta ne este descrisă viaţa omului, aşa cum se oglindeşte în conştiinţa acelui timp. Omul ajunsese până acolo încât îşi căuta mântuirea mai întâi în el însuşi, căuta cel de al treilea principiu care, conducându-l dincolo de rău, să poată împăca răul cu binele. Răul îl constituie patimile, ceea ce-l trage pe om în jos, spre Pământ, până la ce este simbolizat de taur. Ceea ce poate însă ridica omul spre sinea superioară, ceea ce apare ca fiind nemuritor este Mijlocitorul, care a distrus ceea ce este josnic, atunci când a împlântat în mod simbolic spada în şalele taurului. Astfel, în cea de a treia subrasă, apare ca Mijlocitor între bine şi rău o triadă la nivelul divinităţii iar prin aceasta umanitatea a înţeles ceea ce se numeşte în teosofie Atman-Buddh-iManas. În clipa când apare Mijlocitorul, se înfăptuieşte taina mistică: în conştienţa omului se trezeşte Treimea.

Astfel a fost condus omul, prin cunoaşterea umană a Unităţii, a Dualităţii şi a Treimii, la Atman, Buddhi, Manas. Atman, sau omul-spirit, este Unitatea pe care omul va fi capabil s-o perceapă după ce se va fi dezvoltat în acest sens. Buddhi, sau Spiritul vieţii, se va exprima în om prin aceea că răul va fi învins de bine, că dualitatea, pe de o parte, clarifică instinctele joase sau dorinţa, iar, pe de altă parte, instincte superioare aşa-zise de foc sau iubirea vor fi împăcate prin aceea că orice rău va fi devorat în focul iubirii. Manas, sau sinea spirituală, este principiul care domină în prezent evoluţia umană. Aşa cum prin Mesia, Mântuitorul, se creează în lume o concordanţă, care trebuie să conducă de la disarmonie la armonie, tot astfel dualitatea se rezolvă prin Treime, în care răul este învins de bine.

Prin aceasta, neamul omenesc a ajuns atât de departe încât vede în Treime întregul său destin, dar îl vede ca pe o ordine cosmică veşnică aflată deasupra oamenilor. Omul priveşte în sus, spre aspectul triplu al divinităţii, vede o unitate triplă divină în lume, iar pe sine însuşi dependent de această unitate triplă. În adevăr, el trebuia mai întâi să afle că această unitate triplă divină a coborât nemijlocit într-un frate om. Acesta este marele eveniment care stă la originea calendarului nostru. Prin acesta, pentru conştiinţa umană unitatea triplă a devenit ceva cu totul nou.

Înţelegem mai bine însemnătatea sărbătorii Crăciunului numai dacă îl concepem pe Mijlocitor în mod corect. Din Unitate s-a dezvoltat Dualitatea, din Dualitate un Haos din care trebuie să se dezvolte din nou armonie. Mijlocitorul creează această armonie. Ea nu-şi poate găsi expresia decât într-o legitate primordială veşnică, iar aceasta şi-a găsit expresia simbolică – în timpul în care a luat naştere cultul lui Mithra – prin aceea că în om a fost văzută o imagine a acestei legi cosmice creatoare de armonii primordial veşnice.

În aceleaşi Misterii de care am vorbit, în tainele religiei persane, găsiţi o iniţiere septuplă a acelora care fuseseră admişi să aibă acces la tainele sfinte. Primului grad îi aparţineau cei care aflau câte ceva despre primele taine: era gradul „corbilor", după cum arată numele simbolic. Cel de al doilea grad era cel al „ocultiştilor". Gradul al treilea era cel al luptătorilor sau „combatanţilor" pentru Adevărul sfânt. Al patrulea grad îl reprezentau aşa-numiţii „lei", iar al cincilea grad îl constituiau „perşii". Persan deplin era considerat cel în care se trezise

conştienţa a ceea ce este mai spiritual în om, ceea ce noi numim Manas. Acesta putea fi desemnat ca iniţiat de gradul cinci, şi era desemnat ca persan. El era un membru al unui popor în sensul cel mai adevărat al cuvântului; el reprezenta destinul poporului său. Dacă primea încă un grad de iniţiere, atunci el nu mai reprezenta ceea ce era poporul său, ci întreaga umanitate. El nu mai reprezenta doar karma poporului său, ci a întregii umanităţi, în măsura în care ea se dezvoltase din mijlocul rasei lemuriene, pătrunzând în cea de a cincea rasă-rădăcină. Atunci, un astfel de iniţiat era numit un alergător solar sau un „erou solar". Toţi cei pe care îi găsiţi în cărţi ca eroi solari nu sunt nimic altceva decât iniţiaţi de gradul şase. Apoi venea „Tatăl"; acesta era legat de evoluţia umanităţii în viitor.

Ce înseamnă a fi alergător al Soarelui? Dacă aţi putea privi înapoi în vremurile cele mai vechi ale sistemului nostru solar, aţi vedea că el a luat naştere din lupta haosului caloric şi că armonia s-a constituit în lumea noastră din disarmonie, că pacea şi legile s-au dezvoltat din lipsa de pace şi disarmonie. Dar cum au luat ele naştere? Soarele are un mers atât de bine reglat încât nici nu ne putem imagina că el s-ar putea abate chiar şi pentru o clipă de la calea sa; lumea noastră este atât de puternic fundamentată în armonie, încât Soarele este strict determinat de calea sa prin lume, încât nimic nu-l poate abate de la această direcţie. În acest mers al Soarelui pe bolta cerească, vechiul persan iniţiat, de gradul şase, vedea propriul său destin. Soarele interiorului său, Soarele spiritului său trebuia să-i lumineze atât de puternic încât persanului îi era imposibil să se abată de la calea binelui şi a înţelepciunii, ca şi Soarelui din calea sa. Omului care atinsese al şaselea grad de iniţiere îi era imposibil să devieze de la calea sa; atunci el era un erou solar, un alergător solar.

Toate gradele de iniţiere mai vechi nu aveau alt scop decât acela de a da această siguranţă interioară, această solaritate interioară. Astfel, omul care ştia câte ceva despre aceste Misterii, vedea că există o armonie profundă între destinul uman şi mersul Soarelui pe bolta cerească. Soarele – spunea el – determină scurtarea zilelor, faptul că natura moare spre toamnă, că totul se retrage spre interior. Iar dacă ajungem la momentul care în prezent este sărbătorit de Crăciun, atunci survine o nouă cotitură: zilele încep să se lungească, natura renaşte. Naşterea Luminii, acesta era momentul sărbătorit din timpurile în care se vorbea despre faptul că Lumina este simbolul revelaţiei în lume şi în om. Astfel, în Orient toate popoarele aparţinând rasei noastre de bază contemplau Lumina ca o haină pentru organizarea înţeleaptă a lumii. Ei vedeau în Lumină haina înţelepciunii lumilor. Dacă ne îndreptăm privirea spre spaţiul cosmic, Lumina apare armonios şi puternic impregnată în stelele de pe cer. În realitate, în Lumină se revelează Spiritele înţelepciunii, lumina pe care vechile religii o priveau ca pe o haină a înţelepciunii cosmice. Aşa le-a apărut vechilor religii Treimea, prin faptul că au sărbătorit mai întâi Unitatea, înţelepciunea originară, apoi Dualitatea, Lumina şi întunericul, şi, în sfârşit, Treimea şi omul iluminat, Învăţătorul şi Mijlocitorul, pe Mithra.

Dar, în sensul acestei conştienţe, nu a putut deveni o mântuire pentru omenire până când din inimile oamenilor nu a fost adusă la suprafaţă conştienţa acestei armonii a lumilor. Ceea ce trăieşte în lume ca lumină, ca naştere a luminii, trebuie să răsară în înseşi inimile oamenilor în momentul de care ne apropiem acum. Faptul mistic exterior care s-a împlinit este, prin aceasta, fundamentarea creştinismului. Prin Christos a apărut pe Pământul nostru ceea ce a fost aici de la început, care însă, în tot timpul despre care am vorbit acum, a rămas ascuns omenirii. În tot acest timp, omenirea a repetat cele trei trepte. Acum însă poate fi atins un nou vârf: Lumina se poate naşte din nou. Aşa cum după slăbirea continuă a Luminii care are loc o dată cu apropierea toamnei, atunci când ajungem la schimbarea de iarnă a Soarelui, ea se naşte din nou, tot astfel, în cea de a patra subrasă, pentru omenire s-a născut Mântuitorul, Christos. El este noul erou solar care nu a fost numai iniţiat în adâncurile templelor de Misterii, ci a apărut în faţa întregii lumi ca să poată fi mântuiţi şi aceia care nu văd şi totuşi cred! Prin aceasta a fost dat de la sine ca, atunci când s-a aflat că divinitatea poate coborî până la personalitate, să se poată pune în locul sărbătorii naşterii Luminii sărbătoarea naşterii eroului solar al celei de a patra rase postatlanteene.

Acest lucru s-a întâmplat în secolul al IV-lea al subrasei noastre. Ceea ce nu existase niciodată mai înainte se afla acum aici, şi anume posibilitatea ca omul să poată naşte în el însuşi Lumina. El putea să facă acest lucru pentru că pentru prima oară principiul Luminii se încarnase într-un om. Deoarece s-a întâmplat aceasta, în mod necesar sărbătoarea schimbării de iarnă a Soarelui a fost pusă în legătură cu sărbătoarea lui Christos. Întreaga semnificaţie a subraselor premergătoare este fixată şi stabilită o dată cu plasarea sărbătoririi naşterii lui Christos în sărbătoarea schimbării de iarnă a Soarelui. Din afară, omului i-a apărut mai întâi Înţelepciunea şi Lumina, acum însă Lumina trebuie să fie scoasă la suprafaţă din inima umană. Christos trebuia să fie născut în omul însuşi. Din această cauză trebuia să aibă loc Evenimentul din Palestina, un eveniment mistic şi un fapt istoric.

Avem de-a face, aşadar, cu un eveniment mistic, şi tocmai aceasta este marea taină atât de puţin înţeleasă: că ceea ce s-a petrecut în Palestina s-a întâmplat aşa cum a fost descris în Evanghelia după Ioan şi că este un fapt mistic. Cine nu concepe Evenimentul astfel, acela nu-l înţelege. Dacă însă îl veţi concepe astfel, atunci veţi şi înţelege de ce începând din acest moment Dumnezeu poate fi prezentat ca personalitate şi că unitatea triplă care, mai înainte, era reprezentată altfel poate fi prezentată acum sub forma a trei persoane dumnezeieşti. Christos devenise persoană, şi prin aceasta se făcuse dovada că divinul poate fi realizat în om. Prin aceasta a apărut pe Pământ un întâi-născut în care a sălăşluit odată dumnezeiescul. Şi aceasta a devenit de atunci pentru om un ideal durabil, care nu mai poate fi distrus.

Toţi marii învăţători de înţelepciune anteriori – egipteanul Hermes, vechii Rishi indieni, chinezul Confucius, persanul Zarathustra – au rostit cuvântul lui Dumnezeu, ei au fost marii Învăţători. Cu Iisus, cel ce a fost Christos, divinitatea a umblat pe Pământ pentru prima oară într-o formă umană. Mai înainte, pe Pământ nu am avut decât Calea şi Adevărul. Acum avem Calea, Adevărul şi Viaţa. Aceasta este marea deosebire dintre religiile anterioare şi creştinism, faptul că cel din urmă este împlinirea religiilor anterioare, că în cazul lui Christos nu avem de-a face cu un Învăţător de înţelepciune – căci Învăţători de înţelepciune există şi în toate celelalte religii – ci cu o personalitate umană care trebuie venerată totodată şi ca personalitate dumnezeiască. Din această cauză mesajul apostolilor este atât de important: am aşezat mâinile noastre pe rănile lui, i-am auzit mesajul. De aici şi construirea, pe aparenţa sensibilă, pe impresia directă a simţurilor, că nu ar trebui numai ascultat cuvântul, ci şi privită personalitatea. Tot de aici şi convingerea că El a fost eroul solar cosmic într-un mod cu totul unic.

Dacă înţelegem acest lucru atunci vom realiza şi că vechea sărbătoare a schimbării Soarelui de iarnă însemna altceva, mai înainte, decât sărbătoarea actuală a lui Christos. În Egipt îi găsim pe Horus, Isis şi Osiris, arhetipul a ceea ce trăieşte şi în creştinism. În vechea Indie avem de-a face cu naşterea lui Krishna din Fecioara Sfântă. Pretutindeni găsim legături cu aceste mituri. Dar lucrul despre care este vorba în creştinism este ceea ce am spus adineauri: este împrejurarea că a devenit sfântă nu numai Treimea şi Pătrimea, că sfinţenia a coborât până la personalitate. Înainte sfinţenia era divină şi trona în înălţimi inaccesibile deasupra omului. Vechii Învăţători de înţelepciune, sfinţii Rishi, o venerau ca Brahman nedeterminat şi pe care nu o puteai exprima; vechii elevi ai lui Zarathustra o vedeau în dubla expresie a binelui şi răului; aşa cum am arătat, în Egipt există treimea Isis, Osiris şi Horus – dar faptul că divinitatea a trăit printre oameni, că a devenit personalitate, a fost taina celei de a patra subrase. Acesta este evenimentul cel mai important al epocii umanităţii noastre, faptul că sărbătoarea Crăciunului, care a reprezentat întotdeauna naşterea unui iniţiat, reprezintă acum naşterea marelui erou solar, a lui Christos însuşi. Astfel vedem consonând în mod necesar aceste două lucruri în mersul lumilor.

Dacă privim la cea de a patra subrasă şi o comparăm cu momentul în care ne aflăm noi înşine, atunci vedem divinitatea coborâtă şi mai jos. Ea a adoptat o formă specială în vremea noastră, o formă care trebuie să fie înţeleasă, dacă vrem să descifrăm pe deplin sărbătoarea Crăciunului. Dacă vă întoarceţi la subrasa a patra, până în secolele al XII-lea, al XIII-lea, veţi găsi o înţelegere deplină pentru adevărata personalitate a lui Christos la cei ce ştiu aceasta; în acest caz, personalitatea lui Christos este descrisă atât de cuprinzător, încât, de

exemplu, în poemul *Heliand* [Nota 4] sunt atribuite lui Christos unele aspecte germane. Christos se află atât de mult în cadrul omenirii, încât condiţiile din alte ţări pot fi puse în legătură cu fapta sa mântuitoare. Apoi se instalează o altă percepţie, şi anume apare o anumită zdruncinare a credinţei în acest arhetip al umanităţii. Se manifestă ceva ce, pe de o parte, este un progres: un cerc mult mai larg din omenire pătrunde în evoluţia creştinismului. În schimb, omul încetează să mai înţeleagă că în personalitatea unică a lui Christos s-ar putea afla centrul gândirii, simţirii şi voinţei sale. Tot mai puţini sunt cei care îndrăznesc să spună că nu este vorba de învăţătura, ci de personalitatea lui Christos. În final, aceasta se dispersează în venerarea idealului, care nu mai este gândit decât în mod abstract şi pentru care se străduie omul. În vremea primei subrase a fost Brahman, în vremea celei de a doua subrase a fost Lumina şi întunericul, în timpul celei de a treia a fost Treimea. Apoi, în vremea celei de a patra subrase, această Treime a coborât şi a devenit persoană. Ceea ce era persoană a coborât apoi mai jos, până la raţiunea pură, care a distrus personalitatea şi nu a mai venerat-o decât ca ideal abstract.

În cea de a cincea subrasă, care este a noastră, se pregăteşte deja momentul care trebuie să vină şi care trebuie să ne aducă credinţa în noii iniţiaţi, în „Taţi". Iniţiaţii de al şaptelea grad sunt numiţi „Taţi", şi în concepţia despre lume care este a ştiinţei spiritului vorbim de recunoaşterea Maiştrilor, pentru că nu este numai cel unic, ci pentru că vor fi Maiştrii spre care omul va privi cu recunoştinţă şi veneraţie ca la marii conducători ai omenirii. În felul acesta, cea de a cincea subrasă ne leagă de viitorul nostru. Şi astfel această a patra subrasă ne apare ca făcând parte din marele proces pe care-l parcurgem, în procesul Adventului, adică al celor trei rase premergătoare, Adventul de trei săptămâni apărându-ne ca o imagine a acestora, pentru că omul mai reface o dată modul cum se petrecea în vremuri de demult apariţia Luminii la vremea Crăciunului. După aceasta urmează viaţa în Lumină. Din această cauză, pentru creştin Crăciunul nu este ceva trecător, nu este o sărbătoare care aminteşte de ceea ce a trecut; căci antifonul de Crăciun nu spune: Christos s-a născut, sau Christos a fost născut, ci se spune: Astăzi s-a născut Christos. Mereu se vorbeşte de azi. Acest lucru este important şi semnificativ. Se vorbeşte despre azi în sensul în care însuşi Christos a spus: *Sunt cu voi până la sfârşitul zilelor*. Acest lucru stă în fiecare an în faţa noastră şi dezvăluie legătura dintre om şi Cer. Totodată ne arată că şi în om trebuie să se împlinească ceea ce s-a împlinit în Cer. Şi aşa cum Soarele nu s-ar putea abate nici măcar cu un centimetru din calea sa fără a provoca tulburări, tot aşa trebuie să-şi păstreze şi omul drumul său. El trebuie să atingă acea armonie interioară, acel ritm interior pe care îl oferă Christos, care a fost încarnat în Iisus şi care va acţiona prin „Taţi", a căror conducere a lumii va fi activă în vremuri viitoare.

Aceasta este legătura omului cu Cerul: Soarele nu trebuie numai să circule fără abatere pe Cer şi să capete forţe noi la schimbarea de iarnă, el trebuie să producă şi în om o naştere a Luminii din cele mai mari adâncimi interioare, o reînviere; este o condiţie de erou solar al celei de a cincea rase de bază. De aici şi sintagma de Crăciun: „Gloria in excelsis deo et in terra pax", „Pace oamenilor pe Pământ, celor ce sunt de bunăvoinţă". Pacea interioară va aduce şi evoluţia umanităţii într-un mers cosmic, aşa cum Soarele şi-a adus propriul mers într-un ritm regulat. În Soare avem o imagine a circuitului originar al Cosmosului. El a învins în sine însuşi haosul şi l-a adus în starea de pace. În acest sens, Crăciunul este o sărbătoare a păcii, din care trebuie să decurgă şi dispoziţia pentru pace şi armonie. Atunci se va sărbători Crăciunul în mod corect, când din această sărbătoare va izvorî forţa păcii şi a armoniei. O dată cu clopotele de Crăciun nu răsună numai glasurile bisericeşti, ci şi sunetele întregii omeniri, care se străduie, care lucrează şi a lucrat pentru cultura contemporană şi pentru dezvoltarea ei progresivă, de când Pământul se ridică din nou cu spiritualitatea sa din marele îngheţ.

Ceea ce şi-au dorit rasele anterioare pentru viitor a fost născut pentru cea de a patra subrasă postatlanteană. Iar ceea ce trebuie să fie năzuinţa următoarelor trei subrase răzbate din sunetele de Crăciun. Armoniile cerului ne vorbesc cu adevărat, dacă înţelegem ce reprezintă sărbătoarea Crăciunului. În înţelepciunea străveche fiecare sărbătoare a anului este solid fundamentată. Nu întâmplător au fost stabilite aceste sărbători; ele nu au lăstărit din bunul plac, ci au fost extrase din cea mai profundă înţelepciune a lumii şi cine le poate cunoaşte şi sărbători cu adevărat cu deplină înţelegere găseşte în acestea elementele înţelepciunii originare pentru ceea ce s-a întâmplat de la început şi se va întâmpla în viitor. Prin aceasta sărbătorile capătă o nouă semnificaţie; ele încetează de a mai avea semnificaţia convenţională, care pentru mulţi este singura pe care o mai au. A descifra în acest fel marile adevăruri cosmice înseamnă să trăieşti marile sărbători cosmice în sensul corect. Dacă sărbătoriţi marile evenimente cosmice, citiţi adevărurile primordiale ale cerului cu inima, cu mintea, cu dispoziţia sufletească. Atunci ele sunt sărbătorite cu adevărat din spirit, atunci ele reprezintă din nou ceva pentru omenire.

Ştiinţa spiritului nu este alcătuită numai din gânduri abstracte, nu este o ţesătură de dogme. Ea are o sarcină mare, o misiune cosmică, aceea de a revitaliza ceea ce omenirea a uitat, de a scoate focul la suprafaţă din ceea ce ne-a fost dat de precursorii noştri din vechime. Atunci va înceta şi egoismul oamenilor. Ei vor învăţa să trăiască în spiritul unităţii lumii. Aceasta este înţelepciunea care se revarsă, pe lângă multe altele, din ştiinţa spiritului şi ea este practică în sensul bun al cuvântului; ea ne dă ţinuta interioară şi speranţa sigură. Şi din această cauză ea va putea însufleţi în cele mai mari adâncimi interioare acele dispoziţii de pace şi încredere spirituală care se revarsă din sărbătoarea Crăciunului.

Sublimii conducători ai omenirii ne-au prescris ei înşişi în vremuri străvechi această sărbătoare. Să ne mai îndreptăm o dată privirea azi, la sfârşitul acestei ore, spre această veritabilă înţelepciune de Crăciun: conducătorii mişcării spirituale sunt oameni avansaţi, care înainte de începutul celei de a cincea subrase, atunci când au fost stabilite marile sărbători ale lumii, erau deja prezenţi şi care şi azi încă ne mai dezvăluie, ca mari Învăţători ai lumii, asemenea adevăruri. Învăţăturile de Crăciun, ei nu ni le mai transmit din speculaţii, dintr-o părere proprie, ci pentru că au fost prezenţi atunci când s-au revelat aceste lucruri. Ei au pregătit pacea care trebuie să curgă cândva peste omenire, şi au redactat scrierea sfântă, din care noi trebuie să citim mesajul păcii, mesajul fericirii interioare a sufletului, pe care o putem obţine din nou prin ştiinţa spiritului. Dacă trăim în sensul Maiştrilor consonanţei, atunci ne îndreptăm tot mai mult către marele ideal, pe care ni-l prezintă. Ştiinţa spiritului ne determină să ne gândim la acei sublimi conducători ai umanităţii atunci când ne cuprinde dispoziţia de Crăciun care ne vorbeşte de pace şi de darurile de sacrificiu ale marilor Maiştri. Această pace se infiltrează în viitorul omenirii. O vedem înconjurată de strălucirea acestei lumini spirituale şi a consonanţei simţirilor. În această glorie în care ne apar, îi recunoaştem ca „Taţii" care ne conduc în întâmpinarea viitorului. Noi năzuim să le mergem pe urme şi din sufletul propriu se naşte o viaţă scăldată în pace, în armonie şi bună înţelegere – în acea armonie care este o imagine a mersului Soarelui prin lume.

Naşterea păcii la vremea Crăciunului este o imagine a mersului Soarelui în jurul bolţii cereşti. Acest lucru ni-l propovăduiesc magii înţelepţi, marii Maiştri, aceasta o spun cei care nu au numai o credinţă oarbă în aceşti Maiştri, ci care ştiu şi spun din toată cunoaşterea lor: Maiştrii aceştia există, şi mişcarea spirituală mondială este sub conducerea Maiştrilor, sublima mişcare pentru pace, care duce omul la acea armonie a lumilor în care sufletele vor trăi cu regularitatea şi imperturbabilitatea armonioasă cu care Soarele trece prin lumi şi ne indică drumul spre frumuseţea strălucitoare a Soarelui spiritual.

NOTE

Conform unei indicaţii date de Rudolf Steiner, expresiile „teosofie" şi „teosofic" au fost înlocuite cu „antroposofie", „ştiinţa spiritului antroposofică" sau „antroposofie".

1. Compară cu R. Steiner, ***Pomul de Crăciun, un simbol***, conferinţa din 21 decembrie 1909, p. 11, Dornach, 1977.

2. O expresie mai veche a lui R. Steiner. Mai târziu el a desemnat acelaşi lucru cu: a treia epocă culturală a celei de a cincea perioade culturale

postatlanteene. Compară cu R. Steiner, ***Din Cronica Akasha***.

3. apărut ca volum cu titlul ***Din Cronica Akasha***, nr. bibl. 11, ediţie completă, Dornach, 1973.

4. *Heliand*: epopee saxonă veche, provenită din anul 830 d.Hr.

Rudolf Steiner

SEMNE ŞI SIMBOLURI ALE CRĂCIUNULUI

CRĂCIUNUL CA SIMBOL AL VICTORIEI SOARELUI

Berlin, 14 decembrie 1905

Să încercăm să gândim asupra temei: câţi oameni mai ştiu să-şi actualizeze în suflet, în prezent, o reprezentare clară, profundă atunci când, mergând pe străzi, văd pretutindeni pregătirile pentru sărbătoarea Crăciunului. Cât de puţin clare reprezentări există azi despre această sărbătoare şi cât de puţin corespund acestea intenţiilor celor care – ca teosofi ne este îngăduit să vorbim astfel – au ctitorit cândva în lume aceste mari sărbători ca simboluri ale infinitului şi veşnicului din lume, despre acest lucru ne putem convinge dacă aruncăm o privire în aşa-numitele gânduri despre Crăciun aflate în ziarele noastre. Nu putem găsi ceva mai dezolant şi totodată mai străin despre ce discutăm decât ceea ce se răspândeşte prin hârtia tipărită la această vreme.

Să facem un rezumat a ceea ce ne-au adus aceste diferite expuneri de toamnă asupra orizontului ştiinţei spiritului [Nota 1]. Nu un rezumat pedant, şcolăresc, ci o sinteză a modului cum poate urca în inimile noastre, când privim sărbătoarea Crăciunului din punctul de vedere al ştiinţei spiritului, cum ni se poate prezenta când luăm în considerare concepţia despre viaţă a ştiinţei spiritului, nu ca o teorie anostă, nu ca o declaraţie exterioară, nu ca filosofie, ci ca viaţă care pulsează nemijlocit în însăşi viaţa noastră. Omul actual se opune naturii înconjurătoare ca un străin, mult mai străin decât crede, mult mai străin decât era încă pe timpul lui Goethe. Sau cine mai simte întreaga profunzime a cuvântului lui Goethe pe care l-a rostit marele poet când a intrat în criza de la Weimar şi când totodată a început o epocă deosebit de importantă pentru el? El a adresat atunci naturii şi forţelor ei tainice un imn, un fel de rugăciune a lui Goethe [Nota 2]:

„Natura! Noi suntem înconjuraţi şi îmbrăţişaţi de ea – în imposibilitate de a ieşi din ea şi neputincioşi de a pătrunde mai adânc în ea. Fără a ne ruga şi fără a ne preveni ea ne preia în circuitul dansului ei şi ne târăşte cu ea până când obosim şi îi cădem din braţe.

Ea creează mereu forme noi; ceea ce este prezent nu a mai existat niciodată, ceea ce a fost nu se mai întoarce – totul este nou şi totuşi mereu vechi.

Trăim în mijlocul ei şi îi suntem străini. Ea ne vorbeşte fără încetare şi nu ne trădează taina ei. Noi acţionăm continuu şi totuşi nu avem putere asupra ei.

Ea pare să fi organizat totul bazându-se pe individualitate şi nu-şi face nici o grijă pentru indivizi. Ea construieşte întotdeauna şi distruge întotdeauna, şi atelierul ei este inaccesibil.

Ea trăieşte numai în copii, dar mama, unde este ea? – Ea este singura artistă: din materialul cel mai simplu la cele mai mari contraste; fără aparenţa efortului la cea mai mare desăvârşire – la cea mai mare precizie, întotdeauna îmbrăcat în ceva moale. Fiecare din operele sale are o fiinţă proprie, fiecare din fenomenele sale are noţiunea cea mai izolată şi totuşi totul însumează Unul.

Ea joacă o piesă de teatru: nu ştim dacă ea însăşi o vede şi totuşi o joacă pentru noi, care stăm în colţ.

Este o viaţă, o devenire şi o mişcare veşnică şi totuşi nu înaintează. Ea se transformă continuu şi în ea nu există nici un moment de oprire. Pentru stagnare nu are o noţiune, iar blestemul ei l-a atârnat de oprire. Ea este strictă. Pasul ei este măsurat, excepţiile ei sunt rare, legile ei imuabile..."

Cu toţii suntem copiii ei. Şi când credem că acţionăm cel mai puţin după legile ei, ne conducem poate cel mai mult după această mare lege care curge cu putere prin natură şi pătrunde cu forţă în noi. Şi cine mai simte azi, în toată profunzimea lui, acel pasaj important din Goethe cu care acesta încerca să dea expresie transpunerii afective în forţele ascunse, comune naturii şi omului, pasaj în care poetul se adresează naturii nu ca unei entităţi fără viaţă, asemănător întru câtva gândirii materialiste actuale, ci i se adresează ca unui spirit viu [Nota 3]:

Înalte Spirit, mi-ai dăruit tot ceea ce am cerut.
Nu în zadar ţi-ai întors chipul în foc către mine.
Mi-ai dat ca regat admirabila natură,
Şi forţa de a o simţi, de a mă bucura de ea.
Nu numai o vizită de uimire rece mi-ai îngăduit,
Ci mi-ai permis să văd adânc în sânul ei,
Cum aş privi în pieptul unui prieten.
Tu aduci şirul fiinţelor vii prin faţa mea
Şi mă înveti să-mi cunosc fraţii
În tufărişul tăcut, în aer şi în apă.
Iar când furtuna, în pădure, vuieşte şi pârâie,
Culcând molidul uriaş, frecând şi izbind
Ramuri vecine, trunchiuri învecinate,
Iar prin căderea lor, de sunete înăbuşite, ca de tunet,
Răsună dealul,
Atunci mă duci la peştera sigură,
Mă arăţi atunci mie-însumi,
Iar propriului meu piept minuni adânci
Şi tainice i se deschid.

Aceasta este dispoziţia prin care Goethe a încercat să împrospăteze ceva din ceea ce izvora totodată din sentiment şi cunoaştere. Este dispoziţia din vremurile când însăşi înţelepciunea mai trăia în legătură cu natura, în care au fost create acele simboluri ale transpunerii de sine în natură şi Univers, simboluri care sunt, dacă plecăm de la punctele de vedere ale ştiinţei spiritului, marile sărbători. O astfel de sărbătoare a devenit pentru suflet şi pentru inimă ceva abstract, aproape indiferent. Pentru noi are mai mare importanţă, în prezent, cuvântul pentru care ne putem certa, pentru care putem jura decât ceea ce trebuia să valoreze iniţial acest cuvânt. Acest lucru exterior, acest cuvânt ad litteram, trebuia să fie simbolul marelui Cuvânt creator care trăieşte în natură şi în întregul Univers şi care se reaprinde în noi când ne cunoaştem în mod corect, care în acele împrejurări ce, după mersul naturii, se potrivesc îndeosebi pentru aceasta, trebuie să fie

aduse în conştienţa întregii omeniri. Aceasta a fost intenţia când s-au instituit marile sărbători. Să încercăm să folosim cunoaşterea noastră, adică ceea ce ne străduiam să ne însuşim în cursul prelegerilor de ştiinţa spiritului, pentru a înţelege ceea ce vechii înţelepţi exprimau în sărbătoarea Crăciunului.

Această sărbătoare a Crăciunului nu este numai o sărbătoare creştină. Ea a existat pretutindeni unde se exprima o simţire religioasă. Dacă vă întoarceţi la vechiul Egipt, cu multe mii de ani înainte de Christos, dacă treceţi în Asia şi chiar dacă urcaţi în ţinuturile noastre, de asemenea cu mulţi ani înainte de Christos, găsiţi pretutindeni aceeaşi sărbătoare în zilele în care creştinismul prăznuieşte naşterea lui Christos.

Ce fel de sărbătoare era aceasta care avea loc în aceste zile peste tot pe Pământ din timpuri străvechi? Nu ne vom referi la nimic altceva decât la acele minunate sărbători de foc care erau celebrate în ţinuturile Europei de Nord şi Centrale în timpurile vechi. Era perioada când acea sărbătoare era ţinută în regiunile noastre, în Scandinavia, Scoţia, Anglia, în cercurile vechilor celţi, cu predilecţie de către preoţii lor, aşa-numiţii druizi. Ce se sărbătorea atunci? Se sărbătorea iarna care se termina şi primăvara care se anunţa din nou. Bineînţeles, prin faptul că ne îndreptăm spre Crăciun încă mergem spre iarnă. Dar în natură se anunţă deja o victorie, care pentru om poate fi simbolul unui timp al speranţei, sau, mai bine spus – dacă folosim cuvântul care este prezent aproape în toate limbile pentru această sărbătoare –, simbolul unei sărbători a siguranţei, a încrederii şi a credinţei.

Simbolul este victoria Soarelui asupra forţelor din natură care acţionează împotriva lui. Noi simţim cum zilele se scurtează tot mai mult. Scurtarea zilelor este pentru noi o expresie a morţii sau, mai bine spus, pentru adormirea forţelor naturii până la ziua în care prăznuim Crăciunul şi în care strămoşii noştri îşi aveau sărbătoarea lor... O dată cu aceasta zilele încep să crească. Lumina Soarelui îşi sărbătoreşte victoria asupra întunericului. Astăzi, când cugetăm în mod materialist, ne apare mult mai mult ca un eveniment la care nu ne mai gândim în mod special. Celor care aveau un sentiment viu şi o înţelepciune legată de sentiment, acesta le apărea ca expresia vie a unei trăiri spirituale, a trăirii divinităţii însăşi, care ne conduce viaţa. Ca şi cum în fiecare viaţă de om are loc un eveniment important care hotărăşte ceva, aşa era resimţită în acel timp o astfel de schimbare a Soarelui, ca ceva important în viaţa unei fiinţe superioare. Ba, chiar mai mult: această scurtare sau lungire a zilelor nu era resimţită nemijlocit ca o expresie a unui eveniment al vieţii unei fiinţe superioare, ci mai mult ca un semn amintitor a ceva unic. Şi prin aceasta ajungem la marele gând fundamental al Crăciunului ca sărbătoare cosmică, a unei sărbători a omenirii de primul ordin.

În timpurile în care existase o ştiinţă ocultă adevărată – nu ca în zilele noastre, când este contestată de concepţia materialistă exterioară despre lume, ci în sensul că ea acţiona ca un fior de viaţă al existenţei poporului –, în acele vremuri, de Crăciun, se vedea împlinindu-se în natură ceva care era perceput ca o piatră indicatoare, ca un semn de rememorare al unui mare eveniment care a avut loc cândva pe globul nostru pământesc. Iar preoţii, care erau învăţătorii poporului, care-i adunau pe cei mai apropiaţi în jurul lor pentru a le dezvălui o mare taină în aceste zile, la miez de noapte, le spuneau aproximativ următoarele: Azi vedem anunţându-se victoria Soarelui asupra întunericului. Tot aşa s-a întâmplat odată şi pe Pământul acesta. Atunci Soarele şi-a sărbătorit marea victorie asupra întunericului. S-a întâmplat astfel: până atunci, pe Pământul nostru, totul era fizic, viaţă corporală, dezvoltat aproape până la animalitate. Ceea ce trăia pe Pământul nostru ca regn mai înalt abia se afla la treapta la care se pregătea pentru a primi sufletul omenesc nemuritor. Apoi a venit un moment, un mare moment al evoluţiei umanităţii, când a coborât din înălţimi dumnezeieşti sufletul uman nemuritor, netrecător. Viaţa s-a desfăşurat până atunci astfel, încât trupul omului devenise apt să preia în sine sufletul netrecător. Acest precursor al omului se afla, de fapt, pe o treaptă mai înaltă decât cred cercetătorii materialişti. Dar partea spirituală, partea nemuritoare nu era încă în acesta. Ea a coborât pe Pământ de pe o altă planetă, superioară; Pământul trebuia să devină acum scena acţionării sale, locul de reşedinţă a ceea ce acum este de nepierdut, a sufletului nostru.

Pe aceşti precursori îi numim rasa lemuriană [Nota 4]. Ei i-a urmat rasa atlanteană şi apoi a noastră, pe care o numim ariană. În cadrul acestei rase lemuriene trupurile umane au fost fecundate de sufletul uman superior. „Coborârea fiilor divini ai spiritului" este numită de ştiinţa ocultă acel moment important al evoluţiei umanităţii. Din acel timp acest suflet omenesc lucrează în corpul uman pentru evoluţia sa superioară. Altfel decât gândeşte ştiinţa materialistă a naturii – astăzi pot doar să fac o aluzie, în alte conferinţe am vorbit pe larg despre aceasta şi acest lucru trebuie să-l ia în considerare aceia care sunt pentru prima oară aici şi ar putea considera ceea ce spun eu ca ceva fantezist –, altfel stăteau lucrurile în momentul în care corpul uman a fost fecundat de sufletul nepieritor. Contrar concepţiei cercetătorilor materialişti ai naturii, atunci s-a întâmplat ceva în marele Univers care aparţine evenimentelor celor mai importante din evoluţia umanităţii.

Atunci s-a format pentru prima oară acea constelaţie, acea poziţionare reciprocă a Pământului, Lunii şi Soarelui care a făcut posibilă coborârea sufletelor. Soarele a căpătat atunci pentru om acea importanţă pe care o are pentru creşterea sa, pentru progresul său pe Pământ şi totodată pentru celelalte creaturi care-i aparţin, pentru plante şi animale. Numai cel care-şi limpezeşte în mod spiritual întreaga devenire a umanităţii şi a Pământului va recunoaşte corect această relaţie dintre Soare, Lună, Pământ şi omul care trăieşte pe Pământ. A existat un timp – aşa se propovăduia în acele timpuri vechi – în care Pământul era unit cu Soarele şi cu Luna. Ele mai alcătuiau un singur corp. Pe atunci, entităţile aveau încă altă formă şi alt aspect decât cele care trăiesc în prezent pe Pământ, căci erau corespunzătoare (adaptate) acelui corp cosmic alcătuit din Soare, Lună şi Pământ. Tot ce trăieşte pe acest Pământ şi-a dobândit entitatea prin aceea că mai întâi Soarele, apoi Luna s-au separat şi că aceste corpuri cereşti au intrat într-o relatie exterioară cu Pământul nostru. În această relaţie se află taina apartenenţei spiritului uman la întregul spirit universal numit Logos în ştiinţa ocultă şi care cuprinde totodată Soarele, Luna şi Pământul. În această ţesătură trăim, acţionăm şi existăm noi.

Aşa cum Pământul s-a născut din corpul care cuprindea Soarele şi Luna, tot aşa s-a născut şi omul dintr-un spirit, dintr-un suflet care aparţine concomitent şi Soarelui şi Pământului şi Lunii. Când omul priveşte în sus spre Soare, spre Lună, el nu trebuie să perceapă numai aceste corpuri fizice exterioare, ci trebuie să vadă în ele corpuri exterioare pentru entităţi spirituale. Acest lucru, desigur, materialismul actual l-a uitat. Dar cine nu mai poate vedea în Soare şi Lună corpurile unor spirite nu poate vedea nici în trupul omului corpul unui spirit. Pe cât este de adevărat că trupul omului este purtătorul unui spirit, tot pe atât este de adevărat că toate corpurile cereşti sunt purtătoare ale unor entităţi spirituale. Acestor entităţi le aparţine şi omul. Aşa cum corpul său este separat de forţele care acţionează pe Soare şi pe Lună, tot aşa şi în sufletul său este activă aceeaşi spiritualitate care stăpâneşte pe Soare şi pe Lună. Iar în timp ce omul a ajuns pe Pământ fiinţa care este, el a devenit dependent de acel mod de acţiune a Soarelui în care acesta a intrat ca un corp deosebit care luminează Pământul.

Astfel, vechii noştri precursori se simţeau copii ai întregului Univers şi îşi spuneau: Prin ceea ce, datorită spiritului solar, a fost realizat în forma spiritului nostru, noi am devenit oameni. Victoria Soarelui asupra întunericului înseamnă pentru noi totodată şi amintirea victoriei pe care, în acele timpuri în care Soarele a luminat pentru prima oară aşa cum luminează el astăzi Pământul, a repurtat-o sufletul nostru. O victorie a Soarelui a fost când sufletul nemuritor a pătruns atunci, în semnul Soarelui, în trupul fizic, s-a afundat în întunericul dorinţelor, faptelor şi patimilor.

Să ne imaginăm acum viaţa spiritului. Întunericul premerge victoriei Soarelui. Şi acest întuneric a urmat unui timp solar anterior. La fel s-a întâmplat şi cu sufletul uman. El a apărut din divinitatea primordială, dar a trebuit să stea un timp cufundat în inconştienţă, pentru a construi în cadrul acestei inconştienţe natura umană inferioară; acest suflet uman a construit natura umană inferioară, pentru a locui în sălaşul

lucrat de el însuşi. Dacă un maistru constructor construieşte o casă prin forţele sale cele mai bune şi mai târziu se mută el însuşi în aceasta, este o parabolă corectă pentru mutarea sufletului uman în corpul uman. Dar sufletul omenesc nu putea lucra în acel timp la sălaşul său. Această lucrare inconştientă este exprimată în parabolă prin întuneric. Iar trecerea la starea de conştienţă, iluminarea sufletului uman conştient, este exprimată în parabolă prin victoria Soarelui.

Această victorie solară însemna, pentru cei care aveau un sentiment viu al legăturii omului cu Universul, clipa în care primiseră lucrul cel mai important pentru existenţa lor pământească. Acest moment măret era fixat în acea sărbătoare.

În toate timpurile, drumul prin agitaţia lumii pământeşti este imaginat în aşa fel încât omul devine din ce în ce mai asemănător cu mersul ritmic, regulat al naturii. Dacă privim prin intermediul sufletului omului la întregul care-i cuprinde viaţa, dacă privim la mersul Soarelui în Univers şi la tot ce este legat de acest mers, devine clar ceva a cărui percepţie, simţire este de o infinită importanţă: ritmicitatea imensă, armonia imensă în contrast cu haoticul, nearmoniosul propriei naturi umane. Priviţi în sus, spre Soare, urmăriţi-l în drumul său şi veţi vedea cât de ritmic, cât de regulat se derulează apariţiile sale în evoluţia sezonieră şi în cursul zilei. Şi veţi vedea cât de regulat şi ritmic se leagă totul sub rotaţia Soarelui în ceea ce numim natură.

Am subliniat şi în alte rânduri că la entităţile care se află sub nivelul omului totul este ritmic. Imaginaţi-vă că Soarele ar fi deviat pentru o fracţiune de secundă din drumul său şi gândiţi-vă la dezordinea de nedescris care s-ar instala în Universul nostru. Universul există datorită acestei mari, puternice armonii din mersul Soarelui. De această armonie se leagă procesele vitale ritmice ale tuturor fiinţelor care depind de Soare. Soarele, în evoluţia sa sezonieră, trezeşte la viaţă fiinţele naturii primăvara. Gândiţi-vă că toporaşii ar înflori la alt timp decât cel cu care sunteţi obişnuit. Imaginaţi-vă că semănatul s-ar realiza la un alt moment, iar recoltarea la alt timp decât se face. În natură, totul este dependent de mersul ritmic al Soarelui. Chiar şi la om totul este ritmic, regulat şi armonios, în măsura în care nu depinde de patimile omeneşti, de instincte sau chiar şi de raţiunea sa. Observaţi pulsul, mersul digestiei şi admiraţi marele ritm şi simţiţi marea, infinita înţelepciune care se manifestă în întreaga natură şi comparaţi apoi aceasta cu neregularitatea, haoticul care acţionează în patimile, poftele şi dorinţele omeneşti şi mai ales în raţiunea şi gândirea umane. Faceţi să se perinde prin faţa spiritului dumneavoastră regularitatea pulsului, a respiraţiei dumneavoastră şi comparaţi-o cu neregularitatea gândirii, simţirii şi voinţei. Este o pâlpâire de lumini rătăcitoare.

Dimpotrivă, imaginaţi-vă cât de înţelept sunt ordonate forţele de viaţă, cum ritmicul trebuie să biruie haoticul. Ce nu încalcă orice patimă omenească şi dorinţa de savurare în legătură cu ritmul corpului uman! Am mai vorbit aici despre cât de uimitor este pentru cel care face cunoştinţă prin ştiinţa anatomiei cu inima, acest organ uman orânduit atât de minunat, şi ce are de îndurat aceasta prin aceea că omul acţionează asupra bătăii ritmice, armonioase a inimii prin consumul de ceai, cafea ete. Aşa stau lucrurile cu întreaga natură ritmică, divină, plină de înţelepciune care era admirată de precursorii noştri, al căror suflet este Soarele cu mersul lui regulat.

În timp ce înţelepţii şi discipolii lor priveau în sus, spre Soare, ei îşi spuneau: Tu eşti imaginea a ceea ce acest suflet, care s-a născut cu tine, încă nu este, dar ceea ce el trebuie să devină. Ordinea divină a lumii se înfăţişa pentru aceşti înţelepţi, în toată gloria ei. Aceasta o exprimă şi concepţia creştină, în timp ce spune că slava trebuie să fie în înălţimile cereşti. Cuvântul slavă (glorie) înseamnă revelare şi nu cinste. Nu ar trebui să se spună: Cinstire lui Dumnezeu în înălţimi, ci: Astăzi este revelarea lui Dumnezeu în Ceruri. – Aceasta redă adevărul propoziţiei. Iar în această propoziţie se poate simţi pe deplin gloria care circulă prin lume. În timpurile mai vechi lucrurile erau resimţite în aşa fel încât armonia cosmică era considerată mare ideal pentru cel care trebuia să fie conducător al omenirii. Din această cauză, în toate timpurile şi pretutindeni unde exista o conştienţă a acestor lucruri avem de-a face cu „eroi solari".

În templele unde avea loc iniţierea se făcea distincţie între şapte grade. Vi le voi prezenta cu numele folosite de perşi. Primul grad este cel în care omul depăşea simţirea de toate zilele şi ajungea la o simţire sufletească superioară şi la cunoaşterea spiritului. Un astfel de om se numea „corb". Din această cauză, corbii sunt cei care anunţă în temple ceea ce se întâmplă afară, în lume. Când poemele de înţelepciune ale Evului Mediu au vrut să prezinte în persoana unui conducător medieval un iniţiat care trebuia să aştepte în interiorul Pământului, acolo unde se află comorile de înţelepciune ale Pământului, acea mare clipă în care creştinismul trebuia să înnoiască omenirea, când acest poem medieval a modelat personajul lui Barbarossa, el a dat din nou corbilor rolul de vestitori. Chiar şi Vechiul Testament vorbeste de corbi în Cartea lui Ilie.

Iniţiaţii de gradul doi sunt „ocultiştii"; cei de gradul trei „combatanţii", cei de gradul patru sunt „leii". Cei de gradul cinci sunt desemnaţi cu numele propriului popor, „perşi" sau „indieni" etc.; abia iniţiatul de gradul cinci este adevăratul reprezentant al poporului său. Iniţiatul de gradul şase se numeşte „erou solar" sau „alergător solar". Iniţiatul de gradul şapte poartă numele de „părinte" („Tată").

De ce iniţiatul de gradul şase se numea erou solar? Cel care a urcat atât de sus pe scara cunoaşterii spirituale trebuia să-şi fi dezvoltat o viaţă interioară care să se desfăşoare după modelul ritmului divin din întreagul Cosmos. El trebuia să simtă, să perceapă, să gândească astfel încât să nu mai existe în el nimic haotic, nimic neritmic, nimic nearmonios, ci să fie plin de o armonie sufletească, în consonanţă cu armonia solară exterioară. Aceasta era ceea ce se cerea unui iniţiat de gradul şase. El era prezentat ca sfânt, ca model, ca ideal şi se spunea despre el: Pe cât de mare nenorocire ar fi pentru Univers, dacă ar fi posibil ca Soarele să se abată pentru un sfert de minut de la traseul său, tot atât de mare nenorocire ar fi dacă un erou solar s-ar abate de la calea marii moralităţi, de la calea ritmului sufletesc, de la armonia spirituală chiar şi numai pentru o clipă. Cel care găsea în spiritul său o cale atât de sigură ca şi Soarele în Univers era numit erou solar. Asemenea eroi solari aveau toate popoarele.

Savanţii noştri ştiu foarte puţin despre aceste lucruri. De fapt, îi frapează faptul că s-au cristalizat mituri solare în jurul vieţii tuturor marilor întemeietori de religii. Ei nu ştiu însă că la ceremoniile de iniţiere se obişnuia să se facă din eroii conducători eroi solari, deci nu este de mirare că ceea ce se străduiau cei vechi să introducă în acest proces este din nou scos la iveală de cercetarea materialistă. În cazul lui Buddha şi chiar al lui Christos s-au căutat şi s-au găsit astfel de mituri solare. Ele au fost mai întâi introduse în ei, astfel încât reprezentau o amprentă a ritmului solar. Aceşti eroi solari erau marile modele care trebuiau urmate în viaţă.

Ce se credea că se întâmpla în sufletul unui astfel de erou care obţinuse această armonie interioară? Se credea că în el nu mai trăieşte numai un suflet uman individual, ci că apare ceva din sufletul universal care circulă în întregul Univers. Acest suflet universal care se află în întregul Univers era numit în Grecia Chrestos şi este cunoscut la înţelepţii cei mai mari din Orient drept Buddhi. Când omul nu se mai simte numai purtătorul sufletului său individual şi în sine trăieşte ceva din universal, atunci el creează în sine însuşi o imagine a ceea ce se uneşte ca suflet solar cu corpul uman; el a creat ceva de o foarte mare importanţă pe drumul umanităţii.

Să contemplăm un om cu un suflet astfel înnobilat şi vom putea să evocăm viitorul neamului omenesc şi întreaga legătură a acestui viitor cu ideea sau cu reprezentarea omenirii în general. Aşa cum se prezintă omenirea astăzi nu ne putem imagina altceva decât că oamenii iau o decizie printr-un fel de majoritate, printr-o hotărâre majoritară. Acolo unde astfel de hotărâri majoritare sunt privite ca ceva ideal nu s-a înţeles încă ce este în realitate adevărul. Adevărul trăieşte în noi când luăm hotărârea să gândim logic. Nu ar fi oare un nonsens să hotărâm prin decizie majoritară că doi ori doi fac patru sau trei ori patru fac doisprezece? Dacă omul a hotărât o dată care este adevărul, atunci, chiar dacă milioane de persoane vor spune că lucrurile stau altfel, el va avea totuşi în sine siguranţa că hotărârea sa este corectă.

Am ajuns foarte departe cu privire la gândirea ştiinţifică, la acea gândire care nu mai este atinsă de patimile, poftele şi instinctele omeneşti. Pretutindeni unde intervin patimi, pofte şi instincte aflăm încă dezbateri şi gâlcevi, o dezordine confuză, aşa cum, de fapt, produc un haos sălbatic viaţa de pofte şi viaţa instinctuală. Dacă însă poftele, instinctele şi patimile s-au limpezit, devenind pure şi ideale faţă de ce se numeşte Buddhi, faţă de ce se numeşte Chrestos, dacă ele s-au ridicat până la acea înălţime la care se află în prezent gândirea logică, nepătimaşă, atunci se atinge ceea ce ne luminează, ca ideal propriu-zis al umanităţii, în vechile religii de înţelepciune, în creştinism în ştiinţa spiritului antroposofică. Când gândirea şi simţirea noastră s-au clarificat în aşa fel încât ceea ce simte unul consună în mod armonios cu ceea ce simt alţii, când pe acest Pământ va fi sosit timpul pentru sentiment şi modul de receptare aşa cum a venit pentru raţiunea uniformizatoare, când Buddhi-Chrestos va fi încorporat în neamul omenesc, atunci idealul vechilor învăţători de înţelepciune, al creştinismului, al antroposofiei va fi împlinit. Atunci nu va trebui supus votului ce se consideră bine, nobil şi corect, nici ce am recunoscut că este logic corect şi logic fals. Oricine îşi poate aduce în sufletul său acest ideal, şi când o face are în faţa sa idealul eroului solar, acelaşi pe care îl au toţi învăţătorii ocultişti care sunt iniţiaţi de gradul şase.

Înşişi misticii germani din Evul Mediu simţeau acest lucru, în timp ce rosteau un cuvânt cu înţeles adânc, cuvântul *îndumnezeire*. El a existat în toate religiile de înţelepciune. Ce înseamnă acest cuvânt? Înseamnă următoarele: Cândva, cei pe care azi îi considerăm spirite ale Universului au trecut şi ei printr-o treaptă pe care în prezent se află omenirea, prin haotic, care a răzbit până la treapta lor divină, unde exteriorizările lor vitale umplu de sunete armonioase Cosmosul. Ceea ce ne apare în prezent ca mers armonios al Soarelui în timpul anului, în creşterea plantelor, în viaţa animalelor a fost cândva haotic şi a ajuns până la această mare armonie. În etapa în care s-au aflat aceste spirite trăieşte în prezent omul. El se va dezvolta de la stadiul haotic până la o armonie viitoare, care va fi modelată după Soarele actual, după armonia universală actuală.

Acest lucru, introdus în sufletul nostru nu ca teorie, ca învăţătură, ci ca simţire vie, este revelat de simţirea antroposofică de Crăciun. Dacă percepem în mod corect că gloria, revelarea armoniei divine, apare în înalturile cerului şi dacă ştim că revelarea acestei armonii va răsuna cândva din sufletele noastre, atunci simţim celălalt lucru care va pătrunde în umanitate prin această armonie, resimţim pacea celor de bunăvoinţă. În felul acesta se unesc cele două sentimente, care sunt sentimente ale Crăciunului. Dacă ne adâncim în marea ordine divină a lumii, în revelaţie, în gloria din înalturile cerului şi ne îndreptăm privirea spre viitorul omenirii, putem presimţi de pe acum acea armonie care-şi va face loc pe Pământ în viitor, în oamenii care au sentimentul şi receptivitatea pentru aceasta. Cu cât se afundă mai adânc în noi ceea ce simţim în lume ca armonie, cu atât mai multă pace şi consens vor fi pe acest Pământ.

Acum, marele ideal al păcii se prezintă în faţa sufletului nostru ca o percepţie a naturii de cea mai înaltă calitate, când în zilele de Crăciun simţim şi percepem în mod corect mersul Soarelui în natură. Când resimţim, în aceste zile, victoria luminii solare asupra întunericului obţinem marea siguranţă, marea încredere că propriul nostru suflet aflat în evoluţie se leagă cu această armonie a lumii şi nu vom lăsa să se reverse în mod inutil în sufletul nostru ceea ce trăieşte în această armonie a lumii. Atunci trăieşte în noi ceva armonios, atunci se afundă în suflet sământa care aduce pacea pe acest Pământ, în sensul păcii religiilor. Sunt de bunăvoinţă cei care resimt o pace ca cea care acoperă Pământul, când se realizează acea treaptă superioară a concordiei pentru sentiment şi dispoziţie sufletească pe care în prezent au atins-o numai pentru raţiunea uniformizatoare. Atunci, în locul disputelor, a învrăjbirii se va fi instalat iubirea care circulă prin toate, despre care Goethe, în *Imnul* pe care l-am reprodus, spune că prin câteva sorbituri din această cupă a iubirii suntem despăgubiţi pentru o viaţă plină de trudă.

Din această cauză, Crăciunul este o sărbătoare a siguranţei, a încrederii şi a speranţei în toate religiile de înţelepciune, pentru că în această zi resimţim că lumina trebuie să învingă. Grăuntele aşezat în pământ va lăstări din sine ceva care caută lumina şi care trebuie să se dezvolte în lumina anului care renaşte. La fel ca grăuntele care este pus în pământ şi se ridică maturizându-se în lumina Soarelui este şi adevărul divin, sufletul adevărat şi divin coborât în adâncul vieţii pătimaşe şi instinctuale. El trebuie să se maturizeze aici, jos, în întuneric, sufletul solar divin. Şi pe cât de adevărat este că sământa se maturizează în pământ, că această maturizare este posibilă prin victoria luminii asupra întunericului, tot atât de adevărat este faptul că victoria luminii sufletului devine posibilă prin victoria luminii asupra întunericului sufletului. Şi pe cât este de adevărat că în întuneric nu este posibilă decât confruntarea şi în lumină numai pacea, tot atât de adevărat este că o dată cu întelegerea corectă se va instaura şi armonia luminii, pacea lumii. Acesta este cuvântul adânc, adevărat al creştinismului: Gloria în aceste zile, revelaţia în aceste zile a forţelor dumnezeieşti, în înalt, în ceruri şi pace oamenilor de bunăvoinţă.

Tot din această mare percepţie a Cosmosului în secolul al IV-lea s-a hotărât şi Biserica creştină să mute sărbătoarea de naştere a Mântuitorului lumilor [Nota 5] în aceleaşi zile în care se sărbătorea de către toate marile religii de înţelepciune victoria luminii asupra întunericului. Până în secolul al IV-lea sărbătoarea Crăciunului, sărbătoarea naşterii lui Christos se prăznuia la date diferite. Abia în secolul al IV-lea s-a luat hotărârea să se accepte sărbătorirea naşterii Mântuitorului Christos în ziua în care dintotdeauna s-a serbat victoria luminii asupra întunericului.

Azi nu ne putem ocupa de învăţăturile de înţelepciune ale creştinismului, care vor face obiectul unei prelegeri în anul viitor [Nota 6]. Un lucru trebuie însă spus de pe acum, că nu este nimic mai corect decât transpunerea în acest timp al anului a sărbătoririi zilei de naştere a individualităţii dumnezeieşti care oferă pentru creştini garanţia, siguranţa că sufletul său, divinitatea sa, va repurta de aici victoria asupra a tot ce este întuneric în lumea exterioară.

În felul acesta, Crăciunul este în consonanţă cu toate marile religii ale lumii. În timp ce răsună clopotele creştine de Crăciun, omul ştie că sărbătoarea a început în toată lumea. A început pretutindeni unde a fost înţeles marele progres al sufletului uman, acolo unde a avut loc exersarea autocunoaşterii în sens practic.

Nu o resimţire abstractă, nedeterminată a naturii este ceea ce am vrut să vă evoc astăzi, ci o resimţire a acesteia în deplină spiritualitate. Dacă ne vom aminti cuvintele lui Goethe: „Natura. Noi suntem înconjuraţi şi îmbrăţişaţi de ea“ etc., devine limpede că noi nu interpretăm natura în sensul materialist, ci că vedem în ea expresia exterioară şi fizionomia spiritului cosmic divin. Şi aşa cum corporalul s-a născut din corporal, sufletescul şi spiritualul din sufletescul divin şi din spiritualul divin, aşa cum corporalul, trupescul se leagă numai de forţele materiale, tot astfel sufletescul se leagă cu spiritualul.

Pentru a simţi şi a resimţi acest lucru o dată cu întregul Univers, pentru a folosi cunoaşterea, gândirea noastră cu scopul de a ne considera în modul cel mai determinat uniţi cu întregul Univers, în acest scop există marile sărbători ca simboluri pentru umanitate. Iar când se va simţi din nou ceva despre aceste lucruri, atunci aceste sărbători vor fi altceva decât sunt în prezent, atunci ele vor fi pentru noi ceea ce trebuie să fie cu adevărat: puncte nodale ale anului care ne leagă de Spiritul Cosmosului.

Dacă ne-am îndeplinit în cursul anului sarcinile care decurg din viaţa cea de toate zilele, în acest moment putem privi la ceea ce ne leagă de infinit. Şi dacă a trebuit să obţinem în cursul anului unele lucruri prin eforturi deosebite, în aceste zile căpătăm un sentiment despre faptul că mai presus de orice luptă şi mai presus de orice haos există o pace şi o armonie. Din această cauză aceste sărbători sunt sărbătorile marilor idealuri; şi Crăciunul este sărbătoarea naşterii celui mare ideal al umanităiii, a idealului pe care trebuie să şi-l cucerească omenirea,

dacă vrea să-şi atingă menirea. Sărbătoarea naşterii a ceea ce omul poate resimţi, percepe şi dori, aceasta este Crăciunul corect înţeles.

Ştiinţa spiritului îşi propune să contribuie la înţelegerea corectă a acestei sărbători. Nu o dogmă, nu o simplă învăţătură sau o filosofie vrem să trimitem în lume, ci viaţă. Acesta este idealul nostru, ca toate cele ce spunem şi propovăduim, ceea ce este conţinut în scrierile noastre, în ştiinţa noastră să treacă în viaţă. Acest lucru se va întâmpla când omul va aplica antroposofia în viaţa de toate zilele în toate privinţele, astfel încât să nu trebuiască să mai vorbim de ştiinţa spiritului, când din toate amvoanele va răsuna viaţa ştiinţei spiritului prin cuvintele adresate credincioşilor, fără a se pronunţa cuvântul teosofie sau ştiinţa spiritului. Când în toate sălile de judecată se vor analiza faptele oamenilor cu o simţire caracteristică ştiinţei spiritului, când la patul bolnavului medicul va simţi şi vindeca conform ştiinţei spiritului, când la şcoală profesorul va dezvolta ştiinta spiritului pentru copilul în creştere, când pe toate străzile se va gândi, simţi şi acţiona în spiritul ştiinţei spiritului, astfel încât învăţătura sa să fie de prisos, atunci idealul nostru va fi fost atins, atunci ştiinţa spiritului va aparţine vieţii de toate zilele.

Atunci însă ştiinţa spiritului va pătrunde şi în marile puncte de cotitură sărbătoreşti, iar omul îşi va lega viaţa cotidiană de spiritual prin gândirea, simţirea şi voinţa conforme cu ştiinţa spiritului. Pe de altă parte, el va lăsa ca veşnicul şi nepieritorul, soarele spiritual să lumineze şi să intre în sufletul său în zilele marilor sărbători, care-i vor aminti că în el există o sine adevărată, superioară, ceva dumnezeiesc, înrudit cu Soarele, ceva plin de lumină, care va învinge întunericul, tot ce este haos, care dă pace sufletească, care va acţiona în spirit echilibrator faţă de orice luptă, orice război şi orice nemulţumire în lume.

NOTE

1. Compară cu R. Steiner, ***Enigmele lumii şi antroposofia***, conferinţe ţinute la Berlin, 1905/1906, nr. bibl. 54, ediţie completă, Dornach, 1966.
2. Din imnul în proză *Die Natur* (Natura – n.tr.).
3. Goethe, *Faust*, I, *Pădure şi peşteră*.
4. Compară cu capitolul „Evoluţia cosmică şi omul", în R. Steiner, ***Ştiinţa ocultă***, nr. bibl. 13, ediţie completă, Dornach, 1977.
5. Aproximativ anul 354; data a fost mutată de la 6 ianuarie la 25 decembrie.
6. Conferinţa din 1 februarie 1906, în R. Steiner ***Enigmele lumii şi antroposofia***, nr. bibl. 54, ediţie completă, Dornach, 1966.

Rudolf Steiner

SEMNE ŞI SIMBOLURI ALE CRĂCIUNULUI

SEMNE ŞI SIMBOLURI ALE SĂRBĂTORII CRĂCIUNULUI*

Berlin, 17 decembrie 1906

* Pentru ediţia de faţă s-a luat în considerare o versiune care nu a stat la dispoziţia doamnei Marie Steiner pentru prima ediţie din 1932.
Această conferinţă a fost ţinută lângă un pom de Crăciun, la lumina care radia de la treizeci şi trei de lumânări care era împodobit cu semnele reproduse la sfârşitul conferinţei şi cu trandafiri proaspeţi.

Sărbătoarea Crăciunului pe care acum ne pregătim s-o sărbătorim capătă din nou o semnificaţie profund spirituală prin concepţia antroposofică despre lume. În sens spiritual, sărbătoarea Crăciunului este o sărbătoare a Soarelui şi azi o vom aborda sub acest aspect. Pentru început să ascultăm cea mai frumoasă apostrofă adresată Soarelui, cea pe care Goethe o pune în gura lui Faust [Nota 1:

Trezite de curând bat pulsurile vieţii
În întâmpinarea blândă a etericei aurore;
Pământule, tu ai fost şi-n astă noapte statornic
Respirând înviorat acum la picioarele mele,
Începând cu bucurie să mă-mpresori,
Născând şi-agitând în mine-o hotărâre fermă
De a năzui continuu spre existenţa supremă.

În lumina zorilor, lumea deja e deschisă
Pădurea răsună de viaţă prin mii de voci;
Din vale şi spre vale se scurg fâşii de ceaţă.
Şi totuşi limpezimea cerului în adâncuri coboară,
Iar ramuri şi frunze-mprospătate lăstăresc
Din genunea-nmiresmată, unde
Aplecate spre pământ dormiră; şi culorile se diferenţiază de fundal
Acolo unde flori şi frunze preling perle tremurânde:
Ambianţa devine în juru-mi Paradis.

Priveşte în sus! – uriaşele piscuri ale munţilor
Anunţă de pe acum ora marii sărbători;
Ele pot gusta devreme lumina veşnică
Ce ni se-arată aici, jos, mai târziu.
Se-ntinde asupra pajiştilor verzi, alpine
Şi se lasă-n jos în mod treptat;
Acum a apărut! – şi, din păcate, orbit
Mă-ntorc, cu ochii pătrunşi de durere.

Aşa se-ntâmplă deci, când o speranţă ce tânjeşte,
Unită strâns cu cea mai nobilă dorinţă,
Găseşte larg deschise porţile-mplinirii;
Acum însă, din fundamentele veşnice,
Ţâşneşte prisos de flăcări ce ne-ncremeneşte:
A vieţii făclie vroiam să aprindem
Şi-o mare de foc ne cuprinde, dar ce foc! Iubire e? sau ură? ceea ce ne învăluie
Cu suferinţă şi bucurii în neîncetată alternanţă,
Încât din nou spre Pământ privim
Pentru a ne ascunde în tinerescu-i văl.

Să-mi rămână dar în spate Soarele!
La cascada ce înspumată trece peste stâncă
Privesc cu o crescândă încântare.
Din stâncă-n stâncă se rostogoleşte
Spărgându-se în mii şi iar în mii de râuri,
Vâjâind şi repezind în sus spume peste spume.
Dar cât de glorios, din această furtună născându-se,
Se arcuieşte durata efemeră a curcubeului pestriţ.
Când figurat precis şi când pierzându-se în aer,
Răspândind în juru-i răcoroase, înmiresmate înfiorări!
Acesta oglindeşte-n sine strădania umană.
Gândeşte-te la el şi mai limpede vei înţelege:
În răsfrângeri de culori ne este dată viaţa.

Aceste cuvinte pline de forţă Goethe le pune în gura reprezentantului omenirii plăsmuit de el, care le rosteşte în faţa Soarelui ce începe să radieze dimineaţa. Totuşi nu de acest Soare care se trezeste în fiecare dimineată este vorba în cazul sărbătorii de care trebuie să vorbim azi. Dorim să lăsăm să acţioneze asupra noastră entitatea Soarelui într-un sens mult mai profund. Şi ceea ce trebuie să fie acest Soare trebuie să constituie leitmotivul aprecierilor noastre de azi.

Acum vom asculta cuvintele care oglindesc sensul cel mai profund al Misteriului Crăciunului. Aceste cuvinte au fost rostite în faţa elevilor Misteriilor tuturor timpurilor, ce le ascultau plini de evlavie înainte de a le fi îngăduit să participe ei înşişi la Misterii:

Priveşte Soarele
La ora miezului de noapte.
Cu pietre construieşte
În fundamentul fără viaţă.

Şi astfel găseşte în apus
Şi-n noaptea morţii
Noul început al Creaţiei,
Tânăra putere a dimineţii.

Lasă Înalturile să reveleze
Al zeilor veşnic cuvânt,
Adâncurile să păstreze
Comoara plină de pace.

Trăind în întuneric
Creează un Soare.
Ţesând în materie
Bucuria spiritului, recunoaşte-o.

Mulţi dintre cei care în prezent nu mai cunosc decât pomul de Crăciun cu luminile sale au credinţa că el vine din timpuri vechi, ceea ce nu este adevărat. Chiar cel mai vechi pom de Crăciun abia dacă depăşeşte o sută de ani. Totuşi, pe cât de tânăr este pomul de Crăciun pe atât de veche este sărbătoarea Crăciunului.

Crăciunul este cunoscut pretutindeni, în cele mai vechi Misterii ale tuturor religiilor, şi a fost întotdeauna sărbătorit. Nu este numai o sărbătoare exterioară a Soarelui, ci o sărbătoare care conduce omenirea la o concepţie sau cel puţin la o presimţire a izvoarelor destinului. Crăciunul era sărbătorit în fiecare an, când Soarele îşi trimitea cea mai puţină forţă către Pământ, când dăruia cea mai puţină căldură, de către cei mai mari iniţiaţi în Misterii. Dar el e sărbătorit şi de aceia care nu puteau încă lua parte la întreaga solemnitate, cărora le era îngăduit să trăiască numai expresia exterioară, în imagini, a celor mai înalte Misterii. Aceste taine ale Misteriilor s-au păstrat în toate timpurile şi au îmbrăcat o haină la toate popoarele, în funcţie de diferitele mărturisiri de credinţă. Sărbătoarea Crăciunului înseamnă sărbătoarea nopţii sfinţirii (consacrării), a acelei nopţi a sfinţirii celebrate în Marile Misterii (în germ. Weihnacht = Crăciun, iar Weihe-Nacht = noapte a sfinţirii, n.tr.). Erau ceremonii în cadrul cărora cel care iniţia determina reînvierea omului superior în personalităţi suficient pregătite în acest scop; sau, dacă am vrea să folosim un cuvânt actual, în care Christosul viu se năştea în interior.

Numai cei care nu ştiu nimic despre aceasta, despre faptul că pe lângă forţele chimice şi fizice acţionează şi forţe spirituale, care îşi au, ca şi forţele fizico-chimice, timpurile lor cosmice precise de acţiune, numai aceia pot crede că este indiferent când are loc trezirea sinei superioare. Marile Misterii constau în faptul că omul trăia acel moment în care îi era permis să vadă forţele active în străluciri colorate, în lumina clară, şi lumea din jurul său plină de calităţi spirituale, de entităţi spirituale, când îi era îngăduit să vadă lumea de spirite din jurul său, când trăia lucrul cel mai înalt pe care îl poate trăi un om. Pentru toţi, absolut toţi, acest moment va veni odată! Toţi îl vor trăi cândva, chiar dacă poate după multe încorporări, dar va veni clipa în care Christos va reînvia în ei, în care o nouă vedere, un nou auz se vor trezi în ei.

Cei care erau pregătiţi ca elevi ai Misteriilor pentru trezire erau mai întâi instruiţi asupra a ce înseamnă această trezire în marele Univers; abia după aceea se trecea la ultimele acţiuni în vederea trezirii. Aceste acţiuni se întreprindeau când întunericul era cel mai mare, când Soarele exterior se afla cel mai jos pe bolta cerească: la vremea Crăciunului, pentru că cei care cunosc faptele spirituale ştiu că în acel moment în spaţiul Cosmic există forţe favorabile unei astfel de treziri. În cursul pregătirii i se spunea elevului că acela care vrea să cunoască cu adevărat nu trebuie să ştie numai ce s-a întâmplat pe Pământ de mii de ani, ci să înveţe să supervizeze întregul mers al omenirii. El trebuie, de asemenea, să ştie şi că marile sărbători din cursul anului sunt ordonate de individualităţile conducătoare şi că ele trebuie să fie dedicate privirii ridicate spre marile adevăruri eterne.

Cu asemenea prilejuri privirea era condusă peste milioane de ani. Priveşte, i se spunea elevului, la vremea când Pământul nostru nu era încă în starea în care este acum, când nu exista încă Soarele şi nici Luna, când Pământul încă mai forma un corp comun cu Soarele şi Luna. Şi atunci omul era prezent, dar nu avea încă un corp; era o fiinţă spirituală, iar pe acest om spiritual-sufletesc nu cădea încă din afară lumina Soarelui. Lumina Soarelui era în Pământul însuşi. Nu exista o lumină solară ca cea de azi, care cade din afară asupra fiinţelor şi lucrurilor, ci o lumină care avea în sine o forţă spirituală ce strălucea în acelaşi timp în interiorul fiecărui om. Apoi a venit momentul în care Soarele s-a ridicat din Pământ; s-a separat de acesta, iar lumina a căzut din afară asupra Pământului. Soarele se retrăsese din Pământ; în interiorul omului era acum întuneric. Acesta a fost începutul evoluţiei sale spre momentul din viitor când trebuie să regăsească lumina interioară strălucind în interior. Omul trebuia să înveţe să cunoască lucrurile Pământului cu simţurile sale exterioare. El se dezvoltă spre starea în care în interior va arde iar şi va lumina omul superior, omul-spirit. Mersul evoluţiei umanităţii este: de la lumină, prin întuneric, la lumină.

După ce elevii fuseseră pregătiţi astfel, ei erau conduşi spre trezire, spre acel moment în care trebuiau să trăiască în interior ca un grup ales, ceea ce restul omenirii va realiza abia într-un viitor îndepărtat, moment în care ei vedeau lumina spirituală prin ochii spirituali deschişi. Acest moment sfânt avea loc atunci când lumina exterioară era cea mai slabă, în ziua în care Soarele exterior lumina cel mai puţin. Atunci, în acea zi, erau reuniţi elevii Misteriilor şi li se deschidea lumina interioară. Cei care încă nu puteau participa la această ceremonie trebuiau să trăiască cel puţin o imagine exterioară care să le spună: Şi pentru voi va veni marea clipă. Azi vedeţi o imagine. Mai târziu veţi trăi ceea ce vedeţi în imagine.

Acestea erau micile Misterii. Ele arătau, în imagine, ceea ce trebuia să trăiască mai târziu candidatul la iniţiere. Şi noi vom retrăi azi ceea ce se întâmpla la ora miezului dle noapte în micile Misterii. Acelaşi lucru se întâmplă pretutindeni: în Misteriile egiptene, în Misteriile eleusine, în Misteriile Orientului Apropiat, în cele caldeo-babiloniene ca şi în Misteriile persane ale cultului lui Mithra şi în Misteriile indiene ale lui Brahma. Pretutindeni elevii şcolilor de Misterii aveau aceleaşi trăiri în jurul miezului nopţii în Noaptea Sfinţirii.

Ei se adunau devreme, în seara de Ajun. Într-o tăcere adâncă trebuiau să-şi clarifice ce însemna acest cel mai important eveniment. Stăteau reuniţi în întuneric. Când sosea miezul nopţii ei stătuseră deja aşezaţi de multe ore în sala întunecată. Interiorul lor era străbătut de gânduri ale veşniciei. Apoi, către miezul nopţii, se ridicau sunete tainice; ele străbăteau spaţiul, amplificându-se şi atenuându-se. Elevii care auzeau aceste sunete ştiau: Aceasta este muzica sferelor. O adâncă, sfântă evlavie le umplea inimile. Apoi apărea o lumină slabă. Lumina se vedea printr-un hublou slab luminat. Cei care vedeau aceasta ştiau că geamul reprezintă Pământul. După aceea geamul se întuneca, până când devenea complet negru. În acelaşi timp, spaţiul din jur devenea mai luminos. Cei care vedeau aceasta ştiau că geamul rotund negru reprezintă Pământul. Soarele, care altfel luminează Pământul, este învăluit; Pământul nu mai poate vedea Soarele. Apoi însă în jurul geamului-Pământ se formează, într-o succesiune care se întinde în afară, cerc după cerc, în culorile curcubeului. Cei care vedeau aceasta

ştiau: Aceasta este Iris [Nota 2]. Apoi, treptat, spre miezul nopţii, în locul Pământului negru apărea un cerc roşcat-violet. Pe acesta era înscris un cuvânt. Acest cuvânt era diferit în funcţie de poporul căruia îi aparţineau elevii ce participau la Misteriu. În vorbirea noastră actuală, cuvântul ar fi Christos [Nota 3]. Cei care vedeau aceasta ştiau: Acesta este Soarele. El le apărea la ora miezului de noapte, când lumea se odihneşte peste tot în jur, în întunericul cel mai adânc. Elevilor li se lămurea că ei au trăit acum în imagini ceea ce în Misterii se numeşte: a vedea Soarele la miezul nopţii.

Cel ce este cu adevărat un iniţiat învaţă să vadă Soarele la miezul nopţii, căci în el ceea ce este material s-a stins. Numai Soarele Spiritului trăieşte în interiorul său şi luminează întregul întuneric al materiei. Cel mai fericit moment este cel al evoluţiei umanităţii, în care omul resimte că, eliberat de întuneric, trăieşte în lumina veşnică. Iar acest moment era prezentat în imagine în Misterii, an după an la ora miezului de noapte, în Noaptea Sfinţirii. Această imagine reprezenta faptul că pe lângă Soarele fizic există un Soare mistic care trebuie născut, ca şi Soarele fizic, din întuneric, din beznă. Pentru a face elevilor mai clare lucrurile, după ce trăiseră răsăritul Soarelui, al lui Christos, ei erau conduşi într-o peşteră, în care aparent nu exista nimic decât piatră, materie moartă, lipsită de viaţă. Acolo ei vedeau cum iau naştere din piatră spice, ca semn al vieţii, ca simbol al faptului că din ceea ce aparent este mort ia naştere viaţa, că din roca moartă se naşte viaţa. Atunci li se spunea: Aşa cum forţa Soarelui, după ce aparent a murit, începe să crească din nou începând cu această zi, tot astfel din viaţa care se stinge ia naştere mereu noul.

Este acelaşi eveniment la care face aluzie Evanghelia după Ioan: „El trebuie să crească, eu însă trebuie să scad!". Ioan, înaintemergătorul Christosului ce va veni, al luminii, a cărui zi de vârf se află în mijlocul verii, acest Ioan trebuie să scadă şi o dată cu aceasta creşte totodată forţa luminii viitoare, care devine din ce în ce mai puternică cu cât Ioan scade. Astfel se pregăteşte viaţa cea nouă ce pătrunde în sământa-grăunte care trebuie să putrezească şi să treacă pentru a lăsa să apară noua plantă. Acest lucru ar trebui să simtă elevii: că în moarte odihneşte viaţa, că din putrezire, din descompunere apar minunate flori şi fructe, că Pământul este plin de forţă născătoare de viaţă. Ei ar trebui să învete să creadă că în acest moment în interiorul Pământului se întâmplă ceva: depăşirea morţii prin viaţă. Viaţa care este prezentă în moarte, aceasta le era arătată prin lumina care biruie, o simţeau, o trăiau atunci când în întuneric vedeau apărând, radiind lumina. Acum vedeau în peştera de piatră viaţa crescând, viaţa care se naşte din lucrul aparent mort în toată splendoarea şi plinătatea.

În felul acesta, în elevi era educată această credinţă în viaţă, astfel creştea în ei ceea ce poate fi numită credinţa în cel mai mare ideal uman. În felul acesta învăţau să privească în sus, la acest ideal uman suprem, la acel timp în care Pământul îşi termina evoluţia, în care lumina va radia în întreaga omenire. Pământul însuşi se va transforma în pulbere, dar esenţa sa spirituală va rămâne în toţi oamenii, care au devenit luminoşi în interior prin lumina spirituală; se vor trezi atunci şi Pământul şi omenirea la o existenţă superioară, la o nouă fază a existenţei.

Când în cursul evoluţiei Pământului a luat naştere creştinismul el purta în sine acest ideal în sensul său cel mai înalt. Se simţea la fel cu Christos, spirit nemuritor al Pământului, purtător nu numai al vieţii materiale care germinează, ci purtător al renaşterii spirituale, simţea că trebuie să apară ca ideal al omului, că el a fost născut în perioada Crăciunului, în timpul celui mai mare întuneric, ca semn că din întunericul materiei se poate naşte un om superior în sufletul uman. Înainte de a se vorbi despre un Christos, în vechile Misterii se vorbea deja despre un „erou solar"; el era legat de acelaşi ideal ca şi de Christos în creştinism. Purtătorul idealului era numit erou solar. Aşa cum Soarele îşi împlineşte mersul în cursul anului, cum creşte şi descreşte lumina sa, aşa cum el îşi retrage aparent căldura de la Pământ şi apoi radiază din nou, aşa cum moartea sa conţine viaţa şi o revarsă din nou, tot astfel şi eroul solar a devenit, prin forţa vieţii sale spirituale, stăpân peste moarte, noapte şi întuneric.

În Misteriile mithraice persane se distingeau şapte grade ale iniţierii. Primul era acela al „corbilor", care nu puteau înainta decât până la poarta Templului iniţierii. Ei devin mijlocitorii dintre lumea exterioară a vieţii materiale şi lumea interioară a vieţii spirituale; ei nu mai fac parte din lumea materială, dar încă nu aparţin vieţii spirituale. Îi regăsim pretutindeni; ei joacă rolul de mesageri între cele două lumi. Îi găsim şi în legendele şi miturile germane: corbii lui Wotan, care zboară în jurul lui... Cel de al doilea grad, al „ocultiştilor", îl conducea pe discipol, de la poarta Templului iniţierii în interiorul acestuia. Acolo el se maturiza pentru cel de al treilea grad, al „combatantului", care ieşea în lume pentru a face cunoscute adevărurile oculte şi i se acorda posibilitatea să le trăiască în interiorul Templului. Cel de al patrulea grad, acela al „leilor", îl obţinea omul a cărui conştienţă nu cuprindea un singur om, ci un întreg neam, o spiţă. Astfel Christos era numit „Leul din spiţa Iuda". În gradul al cincilea se află omul a cărui conştienţă se lărgeşte şi mai mult, cel care cuprinde în conştienţa sa un întreg popor. Acest om nu avea nici un nume. El era desemnat cu numele poporului căruia îi aparţinea. Astfel, se vorbea de „persan", de „israelit". În felul acesta înţelegem, de exemplu, că Nathanael era numit „un adevărat israelit", pentru că atinsese cel de al cincilea grad de iniţiere. Cel de al şaselea grad era gradul „eroului solar", şi trebuie să ne lămurim ce înseamnă acest nume. Vom putea înţelege atunci că prin sufletul unui elev al Misteriilor trecea un fior de veneraţie când ştia ceva despre un erou solar şi care putea trăi, prin Crăciun, sărbătorirea naşterii unui erau solar.

Totul în Cosmos îşi urmează mersul ritmic. Stelele se supun, ca şi Soarele, unui mare ritm. Dacă Soarele ar părăsi numai un moment acest ritm, ar devia numai o clipă de la drumul său, în tot Cosmosul ar avea loc o revoluţie de o importanţă nemaiîntâlnită. Ritmul domină întreaga natură, de la cea nevie până la om. El se regăseşte în lumea vegetală: toporaşii, crinul înfloresc în aceeaşi perioadă a anului. Animalele îşi au perioada lor de rut în intervale precise ale anului. Abia în cazul omului lucrurile se schimbă; ritmul care, până la animal inclusiv, domină în tot cursul evoluţiei sezoniere, în forţele de creştere, în reproducere etc., încetează la om.

Cu cât omul este mai civilizat cu atât mai mult se atenuează acest ritm. Aşa cum în timpul Crăciunului lumina dispare, tot aşa, aparent, ritmul a dispărut complet din viaţa omului, unde domină haosul. După aceea însă omul trebuie să dea naştere acestui ritm din iniţiativă proprie, din interiorul său. El trebuie să-şi modeleze viaţa prin propria sa voinţă, astfel încât să se desfăşoare în limite ritmice. Evenimentele vieţii sale trebuie să se desfăşoare strict şi sigur, ca şi mersul Soarelui, în regularitate. Şi cum nu este posibil să se modifice mersul Soarelui, nu putem gândi nici că ritmul unei astfel de vieţi ar putea fi întrerupt.

În eroul solar se găsea încorporarea unui astfel de ritm solar. El câştigase, prin forţa omului superior născut în el, posibilitatea de a-şi domina însuşi ritmul cursului vieţii sale. Acest erou solar a fost Iisus Christos, pentru primele două secole. Din această cauză sărbătorirea naşterii sale a fost plasată la momentul din an în care din vremuri străvechi se sărbătorea naşterea eroului solar. Din acelaşi motiv s-a întâmplat şi tot ce a fost legat de istoria vieţii lui Iisus Christos, şi slujba de la miezul nopţii pe care primii creştini o celebrau în peşteri în amintirea sărbătorii Soarelui. La această slujbă, la miezul nopţii, din întuneric apărea o mare de lumină, ca amintire a răsăritului Soarelui spiritual din Misterii. Din acelaşi motiv, Iisus este născut într-un grajd, ca amintire a peşterii de piatră din care se năştea şi viaţa – în spicele care creşteau, în simbolurile vieţii.
Aşa cum viaţa pământească se naşte din roca moartă, tot aşa se născuse din ceea ce este inferior ceea ce este superior, Iisus Christos. De sărbătoarea naşterii sale a fost legată legenda celor trei preoţi înţelepţi, a celor trei regi de la răsărit. Ei îi aduceau copilului aur, simbolul puterii exterioare plină de înţelepciune, mir, simbolul victoriei vieţii asupra morţii şi, în sfârşit, tâmâie, simbolul eterului cosmic, în care trăieşte Spiritul.

În felul acesta simtim răzbătând un ecou din cele mai îndepărtate timpuri ale omenirii. Acesta a ajuns la noi în coloratura specială a creştinismului. În simbolurile acestuia găsim semne pentru cele mai vechi crezuri ale omenirii. Şi pomul cu lumini este un astfel de simbol. El este pentru noi un simbol al pomului Paradisului. Acest pom al Paradisului [Nota 4] reprezintă în cadrul raiului ceea ce dă viaţă şi cunoaşterea. Paradisul reprezintă întreaga natură înconjurătoare materială. Reprezentarea naturii spirituale este pomul care cuprinde cunoaşterea şi pomul vieţii. Cunoaşterea nu poate fi obţinută decât în schimbul vieţii.

Există o povestire care ne oferă, care dă sensul a ceea ce înseamnă pomul cunoaşterii şi pomul vieţii: Seth stătea în faţa porţii Raiului şi cerea să intre. Heruvinul care păzea poarta l-a lăsat. Aceasta înseamnă că Seth a devenit un iniţiat. După ce a intrat în Paradis el a constatat că pomul vieţii şi pomul cunoaşterii erau strâns încolăciţi unul în jurul celuilalt. Arhanghelul Mihail, cel care stă în faţa lui Dumnezeu, i-a permis să ia trei seminţe din acest pom încolăcit. Acest pom se află aici ca indicaţie profetică pentru viitorul omenirii: când întreaga omenire va fi găsit înţelepciunea şi va fi iniţiată, atunci ea nu va purta în sine numai pomul cunoaşterii, ci şi celălalt pom, cel al vieţii. Atunci nu va mai exista moarte. Deocamdată însă numai iniţiatul poate lua de la acest pom cele trei seminţe, care aici înseamnă cele trei mădulare superioare ale omului. Când a murit Adam, Seth i-a pus în gură aceste trei seminţe şi din mormântul lui Adam a crescut un arbust scânteietor care avea proprietatea ca din ramurile tăiate din el să dezvolte mereu lăstari şi frunze noi. În interiorul cercului de flăcări ale arbustului este scris „*Ehjeh asher ehjeh*", ceea ce înseamnă: „Eu sunt cel care a fost, cel care este, cel care voi fi". Aceasta înseamnă acel lucru care trece prin toate încarnările: forţa omului care se reînnoieşte şi devine mereu, care coboară din lumină în întuneric şi care urcă din întuneric la lumină.

Toiagul cu care Moise şi-a făcut toate minunile este tăiat din lemnul acestui arbust. Poarta Templului lui Solomon este făcută din lemnul lui. Acest lemn a fost dus în lacul Bethesda şi acesta a primit forţa despre care ni se povesteşte. Din acelaşi lemn este confecţionată crucea lui Iisus Christos, lemnul crucii care semnifică ceea ce moare, viaţa care trece în moarte, dar care are în sine forţa de a produce o viaţă nouă. Marele simbol cosmic se află în faţa noastră: viaţa care învinge moartea. Lemnul acestei cruci a crescut din cele trei seminţe ale pomului Paradisului.

Acel simbol este exprimat şi în crucea cu trandafiri (*rosacruce*): moartea a ceea ce este inferior şi învierea a ceea ce este superior, în trandafirii roşii, ceea ce Goethe a exprimat în cuvintele [Nota 5]:

> Şi atât timp cât nu ai aceasta:
> Mori şi devino!
> Eşti doar un oaspete mohorât
> Pe Pământul întunecat.

O minunată legătură între pomul Paradisului şi lemnul crucii! Chiar dacă crucea este un simbol pentru Paşti, noi primim totuşi şi de Crăciun o semnificaţie prin ea. Noi simţim în cruce ceea ce vine, în această noapte a naşterii lui Iisus Christos, din ideea de Christos spre noi, ca viaţă nouă care izvorăşte. Vedem o aluzie a acestei idei în trandafirii vii care împodobesc acest pom. Ea ne spune: pomul Nopţii Sfinţirii încă nu a devenit lemn al crucii, dar forţa de a deveni acest lemn începe să urce în el. Trandafirii care cresc din lemn sunt un simbol al victoriei veşnicului asupra efemerului.

În pătratul pitagoreic găsim simbolul care interpretează cvadripartiţia omului: corp fizic, corp eteric, corp astral şi Eu.

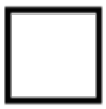

Pentru treimea superioară a omului există triunghiul, ca simbol al sinei spirituale, al spiritului vieţii şi al omului-spirit.

Ceea ce mai există dincolo de acestea este simbolul *Tarok*-ului [Nota 6]. Cei care erau iniţiaţi în Misteriile egiptene înţelegeau să citească semnul.

Ei puteau citi şi cartea lui *Thoth*, alcătuită din şaptezeci şi opt de file, în care erau consemnate toate evenimentele lumii de la început la sfârşit, de la Alpha la Omega,

şi care puteau fi citite dacă erau legate şi compuse într-o succesiune logică. Ea conţinea în imagini viaţa care se stinge în moarte şi iar răsare pentru o viaţă nouă. Cel ce ştia să reunească numerele corecte cu imaginile corecte putea citi în această carte. Şi această înţelepciune a numerelor, această înţelepciune a imaginilor era propovăduită din timpurile străvechi. Ea mai juca un rol mare în Evul Mediu, de exemplu, la Raimundus Lullus Nota 7], totuşi în prezent nu a mai rămas mare lucru din aceasta.

Dincolo de acestea se află semnul Tao, acel semn care ne aminteşte de desemnarea lui Dumnezeu la străvechii noştri strămoşi. Înainte ca Europa, Asia, Africa să devină ţinuturi de cultură, aceşti vechi strămoşi trăiau în Atlantida, care a fost înghiţită de ape. În legendele germanice mai trăieşte amintirea Atlantidei în povestirile despre Niflheim, despre Nebelheim. Căci Atlantida nu se afla sub un strat de aer curat. Mase puternice, mari de ceaţă (germ. *Nebel*, n.tr.) unduiau deasupra uscatului, asemănător cu felul în care sunt văzute în prezent, când urci în munţii înalţi, prin nori şi mare de ceaţă. Soarele şi Luna nu se vedeau cu claritate pe cer; pentru Atlantida aceste corpuri cereşti erau înconjurate de halouri, în cercuri în culori de curcubeu, de Sfânta Iris. Pe atunci omul înţelegea încă limba Naturii. Ceea ce vorbeşte azi omului în clipocitul valurilor, în vuietul vântului, în fosnetul frunzelor, în bubuitul tunetului, dar care nu mai este înţeles, era inteligibil pentru vechiul atlant. Din toate acestea el resimtea ceva divin, care-i vorbea. În mijlocul tuturor acestor nori şi ape şi frunze şi vânt vorbitoare,

atlantul auzea un sunet: Tao – aceasta sunt eu. În acest sunet trăia fiinţa propriu-zisă, care circulă prin întreaga natură. Atlantida îl percepea. Acest Tao se exprima mai târziu în litera T. Deasupra acesteia se află un cerc, semnul divin al naturii atotcuprinzătoare.

În sfârşit, tot ceea ce pătrunde Cosmosul şi care pe Pământ există ca om este semnificat în simbolul pentagramei, care ne salută din vârful pomului. Sensul cel mai profund al pentagramei nu poate fi analizat acum. Ea ne arată steaua omenirii în dezvoltare. Este steaua, simbolul omului, urmată de toţi înţelepţii, aşa cum i-au urmat în trecutul îndepărtat înţelepţii, preoţii. Este sensul Pământului, marele erou solar care se naşte în Noaptea Sfinţirii, pentru că lumina supremă străluceşte din cel mai profund întuneric.

Omul pătrunde într-un viitor în care lumina va trebui să se nască în el, în care un cuvânt foarte semnificativ va fi înlocuit cu un altul; nu se va mai spune: „ca întunericul să nu mai poată cuprinde lumina"; în locul acestei expresii în spaţiul cosmic va răsuna adevărul: atunci întunericul va cuprinde lumina care ne întâmpină radiind în steaua omului, în care tenebrele se vor retrage, ceea ce înseamnă că lumina le va stăpâni. Şi aceasta trebuie să ne întâmpine răzbătând din sărbătoarea Crăciunului, din interiorul nostru. Abia atunci sărbătoarea Crăciunului va fi celebrată corect, în semnificaţia ei profundă, primordială, căci atunci ni se va arăta că lumina spirituală va străluci din interiorul omului, radiind în întregul Univers. Şi vom putea prăznui Crăciunul ca sărbătoare a idealului suprem al omenirii. Pentru noi va apărea din nou o semnificaţie, ea va deveni din nou vie în sufletul nostru, iar pomul de Crăciun va avea din nou un sens corect ca simbol al pomului Paradisului. Sărbătorirea Nopţii Sfinţite va aduce în sufletul nostru o siguranţă plină de bucurii: Şi eu voi trăi naşterea omului superior, şi în mine va avea loc naşterea Mântuitorului, naşterea lui Christos.

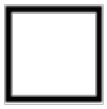

NOTE

1. *Faust*, II, actul I.

2. În mitologia greacă mesagera zeilor. În altă versiune se scrie: o reproducere (imagine) a Sfintei Iris.

3. În limba greacă el este ὁ Χριστὸς, Christos, unsul, corespunzător denumirii ebraice Messias. Denumirea utilizată în gnosă şi în maniheism Χρηστὸς, Chrestos, înseamnă: bunul; după Marcion (secolul al II-lea), supremul Zeu bun, spre deosebire de Demiurgos, zeul creator care este numai drept. Spre deosebire de primele două ediţii, în cea de a treia ediţie, din 1968, a fost introdusă forma „Chrestos", aşa cum o folosise R. Steiner în conferinţa din 14 decembrie 1905. Totuşi contextul este diferit şi o nouă verificare a textelor a scos la iveală că în nici una din notările făcute după conferinţe nu mai apare cuvântul „Chrestos".

4. Vezi R. Steiner, ***Pomul vieţii şi pomul cunoaşterii***, şase conferinţe, Dornach, 24 iulie–8 august, 1915, Dornach, 1936, nr. bibl. 162, ediţie completă (în pregătire).

5. În *Dor fericit* (31 iulie 1814), publicat mai târziu în *Divanul răsăritean apusean*.

6. Într-un caiet de notiţe al lui R. Steiner (222) semnul este desenat cu adaosul „An Tarok". Jos, în stânga, se afla Ω (Omega), iar jos, în dreapta, A (Alpha), T grecesc, Tau, P grecesc. Rho.

7. Raimundus Lullus, 1234–1315, de la Palma de Mallorca. Compară cu conferinţa din 5 ianuarie 1924, în ***Istoria mondială în iluminare antroposofică***, nr. bibl. 233, ediţie completă, Dornach, 1962